

3.2

5477

423
1866/4

ცისკარი.

1 8 6 6

დეკემბერი.

წელიწადი მეათე.

წოდება თხუთმეტა:

20-

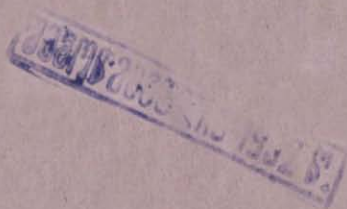
- 1 — ვირგინია, (რომის ძველის ღრობის სასაღერა. მაკკოლენისა.) — იე. კერესელიძისა.
- 2 — სამის თავს გარდასაელები. — ანტ. ფურცველიძისა.
- 3 — მეგობრული ჩუშნი სახლის ძველძულიანობა. — დ. ჯორჯაძისა.
- 4 — სხუა და სხუა ამბავი (იხ., მეორე გვერდზედ.)

ტ ფ ი ლ ი ს ს .

კერესელიძის სტამბაში.

200/113

ან კიდევ ქალის შშტსნიერ თმებზედ,
 გველებრ დაკლავნურ, გიშრისა სწორად,
 ან მახედ, თუ ვით მეხომალდენი
 კარდაქცეულან გარეულ ღორად.
 არა, გიამბობთ მომხდარს ანბაგსა,
 სისხლით შებასრულ სამინელითა,
 და ეს მომხდარა მეიდანზედა,
 რომაელების თვთან თვალთ წინა.
 მას აქეთ არის სამოცი წელი,
 ამ თქმამედ ზარი მეცემა თავსა,
 მაგრამ არიან ჩუქნში მოხუცინი,
 ისინიც მმოწმენ ამ ჩემს ნათქვამსა:

დღესაცა ვწყველით დეცემვირთ სახელს,
 მათს მოქმედებას და ბოროტებას,
 მაგრამ აპიას კლავდიას ქცევა,
 ყველაზედ შეტად გადვამატება.
 იგი ამაყად ვით თვთ ტარკენი
 მოედანს ხოლმე გადაბიჯებდა,
 ლიეტორებისგან შემდგარი სეიტა,
 მარად დღე მძლავრსა მას, თან მიზღვედა.
 მისდევდნენ მგრგვლივად ურიცხვ მახვილით,
 თავიანთ მეფეს და ბრძანებელსა,
 მოქალაქენი განიბნეოდნენ,
 დაინახვდნენ რა თვს მტანჯველსა;
 მის შუბლი ვიწრო და შეკუმხენილი
 შემადრწუნებლად იხილვებოდა,

და პირის სახე ცეცხლებრ მგზნებარე,
 საზიზღრად ხოლმე ეღრიჯებოდა.
 მსახურნიც მისნი მის მზგავსნი იყენენ:
 სადაც აპპია ეყოლებოდა,
 მარკი ქალების გამრიგებელი,
 ყოველთვის მის წინ, იქ აღჩნდებოდა;
 გამოეწოდა კისერი გრძელი,
 თვისის ბატონის თვალთ უყურებდა,
 იმავე წამსა იგი მზათ იყო,
 მის შმაგი გული რას ისურვებდა.
 ამ გვარნი მონა ბევრჯელ გვინახეს
 ჩუბნთა საცოდავთ ბერძენთა შორის,
 თქუბნც კარგათ იცით პლებიანელნო,
 მარქაკლობამი არ ჰყავთ მათ სწორი.
 ფულს გაუხსენებს, მათ ინადირებს
 ტრიბუნებისა გარყენილი ერი,
 იმ დროს, როდესაც თქუბნის ქცევისთვის,
 მადლი რამ გფარავთ თქუბნ ზეციერი;
 ბუზები ჯგუფად მიესევიან
 იქ, ფუტკრის თაფლი სად დაიქცევა
 და სადაც მძოვრი რისამე გღია,
 იქ ყვაფი ფრენით მას დაესევა.
 კაცი კეთილი ეძიებს კარგსა,
 ბოროტი კაცი არ დაზღვეს ავსა,
 და მეპატრონე მსახურებისა
 ყოველთვის ჰპოებს მსახურს თვს მზგავსსა.

ჩუპულეებრივად მეიდანზედა,
 ხალხმა დღისით რა თავი იყარა,
 შემადრწუნებელ სეიტით მოცულმა,
 ამ დროს აპპიმ გამოიარა.
 ისე მოხდა რომ თვთან იმ დროსა
 დიდ ვმუტნიერი ვირგინი ქალი,
 გამოუარა აპპის ახლოსა,
 შუოლიდგან იყო შინ მომავალი.
 უზრუნველათა მან განვლო ახლოს
 იქ, სადაც მახვით აქუნდათ პრიალი,
 რომლითაც იყო გარემოცული.
 თვთ უსირცხვილო კლავდის სარდალი
 ცელქობით თვისის უმანუოებით,
 უზრუნველათ და მხიარულათა
 განვლო, მაგრამა მან რა იცოდა,
 მიეცემოდა საფრთხეს თუ აესა..
 მისმა უმანუო მტრედისა გულმა,
 უპატიურად ქმნა რა იცოდა,
 ბოროტის კაცის შეხედულობა,
 რის შემძლე იყო, არას ფიქრობდა.
 მოიცინოდა, მოიმღეროდა,
 მამა-პაპათა სიმღერას ძველსა,
 მისი ხმა ტკბილი, ხტომა, ცელქობა,
 ემზგავსებოდა ნაზსა ფრინველსა.
 აღელდა მასში მგზნებარე სისხლი,
 რა დაინახა აპპიმ ქალი,
 განუცხოველდა იმ წაშს გარყენილი,

კლავდიელების ტრფობისა აღი.
 ბოროტნი თვალნი დააჯერდნენ გზას,
 უმანყო ბავშვმა განელო საითყენ,
 ძერა ზემოდან სკვერეტს ვით წიწილას,
 ეგრეთ შეპყრობად ბრკყალნი მზათ ექმნენ.

აღბანის მთებით მშუპსნიერთათა,
 აღმოჩნდა შუეკი რა რომე მზისა,
 მოღარაჯეთ და გალაენის მცველთა
 კარნი განაღდეს მსწრაფელ ქალაქისა.
 ეპართ მიმართეს თვისსა ღუქნებსა,
 სასყიდლად მისელა შექმნეს მუმტრებმა;
 ხალხი მოედო აქ-იქ კუჩებსა,
 იწყეს ზუზუნნი ვითა ფუტკრებმა.
 ღონიერთ მკედელთ ჩაქუჩის ცემით,
 ცეცხლების ცეინვა იწყო რეინამა,
 და ამ დროს ენახოთ ჩვეულებრ მღერით
 გამოიარა ვირგინიამა.
 ჩუპნს სამშობლოში, რომაელთ შორის,
 ოჰ, ვირგინიავ, შენ იყავ თვალი,
 დღევანდლამდინა შენ თანასწორი,
 ჩუპნში არ თქმულა არც ერთა ქალი.....!
 წიგნებით საესე, აბგა ხელში, მან
 გამოიარა მეიდანზედა,
 და რა იცოდა მის წრფელ გულმან
 გარდახდებოდა თუ რა თავზედა.
 ის არ ფიქრობდა წუთისა სიფლის

არც მწუხარებას არცა სირცხვილსა,
 ყოველი ავი ბიწიერების,
 არა შეეტყო მის გულს ჯერ ჩვილსა.
 მამა-პაპათგან გმირულ საქმეთგან,
 მიიმღერიდა სიმღერას მგზნებარს,
 და რა მოვიდა აჲ ამ ალაგსა,
 სადაცა, მხედაეთ, ახლა მე ვდგევარ.
 უცებად მარკი, იმ დროს აღმოჩნდა,
 ამპარტაენების ცეცხლსა აფრქვევდა,
 ისეთიკი არ, ოდეს ვით მონა
 აპპიას რომე უკან დასდევდა.
 ახლა მოვიდა ის დიდ გულათა,
 შექმუხენილ სახით, ბრძანებელ ხმით,
 და უცქერიდა ყველას მტრულათა,
 იმუქრებოდა მარჯვე მუშტითა.
 გზაზედ გადუდგა: ვირგინიასა,
 მსწრათლ შეაყენა საწყალობელი,
 ჯერ ჩააცეცა მას თვალი თვალსა,
 და შემდეგ სტაცა ორივე ხელი.
 შეჰკივლა ქალმა მეტად საზარლად,
 დაეცა შიშის ზარი თავზედა,
 ოთხ კუთხივ ხალხი მოსცივდა სწრაფად,
 ამა სწმინელს საწყლის ხმაზედა:
 ზარაფი კრისპი, განო ეპკარი,
 კეთილსა გზაზედა მარად მთავალი,
 ყასაბი მურენ, მარდი და ცხარი,
 მას სისხლიანი ეპკრა ხანჯალი.

მკედელი მურენ გრძელის რკინითა,
 მიერდა მსწრაფათ ვირჯინისთანა,
 ვინც კა შეიტყო მის მოთქმა ხმითა,
 იქ დაიბადნენ მსწრაფლ იმასთანა,
 ის იყო მშვიდი, ვით კრავი ჩვილი,
 ქალაქში მყოფნი იცნობდნენ ყველა,
 ვის ექნებოდა მამინ ქვის გული,
 რომ ყმაწვილისთვის არ მიეწველა.
 ამის ნახვებდ მკედელმა მურენ,
 მეტად მოსულმა გულზედ მამინა,
 ყუათიანი მკლავი აღიღო,
 რაც ძალა ჰქონდა, თავში სცა რკინა.
 დაეცა, მაგრამ ისევ წამოდგა,
 შეჰყვირა, — გვანდა პირუტყვის ხმასა,
 „ვის რა საქმე აქუს, ჩემია ესა,
 მე მხოლოდ ვითხოვ მონას ჩემსასა;
 მე შემძლიან მოგკლა ცემითა,
 დაბადებულა ვგ ჩემს მონათა,
 არ დამანებებთ თქუენის ნებითა,
 მამინ წავეყვან მაგას ძალათა.
 თქუენ ყველამ იცით, თუთან ამ წელს,
 ოდეს იყო აქ ჭირი მომსერელი,
 მომპარეს ჩუმათ, სხუაგან გაყიდეს,
 ვგ ქალი და თუთ მაგის მშობელი,
 ახლა ვმსახურებ მე აპპიასა,
 ჯერ მამას ვყვანდი, თქუენსც იცით ხომა,
 მაგრამ იცოდეთ, ვაი იმასა,

ვინც შეუტაცხმყო კლავდიელთ მონა !
 ასე ანბობდა მარკი უმსგავსო,
 და სასტიკ კლავდის ხსენებაზედა,
 შიშით და ძრწოლით გულნი ალავსო.
 იქ მყოფთ, და იმ წამს განდგნენ განზედა.
 ვინ იყო მამინ, რომ საწყალს ერსა
 გამოსარჩლოდა, ან ეთქო რამე,
 ახლა კიდევ გვყავს მადლობა ღმერთსა,
 ლოცინი, სექსტრ და გეიფარამენ.
 ამათ ბევრჯელა გამოუხსნიათ
 ღარიბი, ქერივი, ოხერ-ტიალი,
 სადაც უნახავთ თავსა უდევით,
 გამოუხსნიათ ტანჯვით მტირალი....
 ვით თვისი შვილი, შემდგომს მქედელმა,
 გულსა მიიკრა ვირგინი ქალი,
 მაგრამა კელში სამინლად თრთოდა,
 შიშისაგანა იგი ფერ მკრთალი.
 ამ ღროს ხალხითგან როგორც რომ ელვა
 მოვარდა კაცი იქ ახალგაზნდა,
 მისი სიანხნლე, მის გულის ღელვა,
 გამფოთებულსა მკაცრს ლომსა გვანდა.
 მეტის სიმწარით მოისო კელი
 გულზედ, სამოსი შემოიგლიჯა,
 გაანხნლებულმა ძირს დაჰკრა ფეხი
 და შეუპოვრად დასდგა ხალხს შუა.
 მალლისა ხმითა მისცა ნიშანი,
 მისთვის დაეგდოთ რომ ყური ხალხსა;

ატირდებოდნენ მგონია მთანიც
 რა რომე მოჰყვა შფონებასა:
 ჰვირიტიელნო, დღეს თქუენსა. გწყევლით,
 თქუენის სამშობლოს ქუტყენის სახელით,
 თქუენის წინაპართ გამხმარის ძელებით,
 და თქუენ შულებით, შულის-შულებით !
 კმარა, აღზდექით, რომ გამოვიხსნათ,
 ჩუენი სამშობლო ბორკილისგანა,
 თორემ ატარებთ სამულის-შულოდ,
 მონების ბეკედს თქუენ ამისთანას !
 სჯულისა წიგნი სერვია ბრძენმა
 მოგვცა რომაელთ განა მისთვისა,
 და ლუკრეციამ სისხლი უმანკო,
 დანთხია განა ჩუენ გულისთვისა ?
 . . . . .
 . . . . .
 იქნება მართლა სიმტკიცის სულზედ,
 რით უქადნიათ ჩუენთა მამებსა,
 სრულებით იყენეთ კელაღებული,
 და გაგქრობიათ წამხდარს შეიღებსა ?
 მათ უომნიად მრავალი წელი,
 მით დაუცვიათ თავისუფლება,
 ჩუენი დაეკარგეთ ყოველი ფერი,
 რაც ანდერძათა მათგან გვრჩენია !
 ყოველი განქრა ვითა აჩრდილი,
 რაც რამ ომებში მათ მოიპოვეს,
 და რაც ნაყოფი ამა სამოც წელს

შეჭკრიბეს, განქრა ძმანო ამ ერთს ღღეს !
 ომი გადაწყდა თუმც სამინელი,
 განგებამ თუმცა დაგვაგვირგინა,
 რა გამოვიდა, ეს არის ძნელი,
 რასაც ვეძებდით, ის ნახა ვინა ?
 რომე შეგვეყაროს მეიდანზედა
 არა გვყავს კაცი ჩუტნი იმისთანა;
 არა გვყავს კაცი, რომ დაჩაგრული,
 დაიცვას ხოლმე ძლიერისგანა.
 ლიკტორიელნო, თქუტუნსა მათრახსა
 დაუმორჩილეთ ჭკუა, გონება,
 ამპარტავანს სულს ოდესმე ჩუტუნსას,
 ახლა აქუს განა თქუტუნი მონება ?
 სიმდიდრე, მიწა, მასთან უფლება,
 დაგრჩათ იმ წყეულს, შეჩვენებულს ღღეს,
 არლა გვინდა რა თქუტუნს მონებას ქვემ,
 რაც რამ გვაქუს, თქუტუნთან დაეხსენ იყვეს:
 ჩუტუნი დიდების ტურფა გვირგვინი,
 სამშობლო ჩუტუნი ქუტუცის სამოსი,
 ერთი დაგვითმეთ, ეს ერთი მაინც,
 ესლა გვრჩენია, — ერთი ნამუსი!
 აჲ, დაგვირეკეთ, როგორც რომ მონა,
 ძალათ გაამსეთ თქუტუნი პოლკები,
 და რაც რამ პური ოფლით გვიყრიფამს,
 იმით გაავსეთ თქუტუნი ამბრები.
 როგორც რომ სენი გადასადები,
 ღრმად ფესვს გაიდვამს, საძაგელს, მყრალსა,

მაცოცხლებელი ყუათი, ჯანი, გამოუწურეთ ღარიბს, სწყალსა. მაგ თქუენის ბრყყალით გსურდეთ როდამდენ, აწვალეთ, ფლითეთ მოვალე თქუენი, როგორც რომ ერთხელ იტანჯებოდნენ, თქუენს მძლავრს კელშია მამანი ჩუენი. ვით ყაფაზაში ფრინველი ტანჯვით, აღამებს ხოლმე თვს სიცოცხლესა, პლებიანელნი მოთმენით, კრძალვით, ვგრე ითმენენ თქუენგან ყოველსა. თქუენგან გვიყრია ფხვებს ბორკილი, ჩუენთვს წკებლებით ყველგან საესია, თქუენ ბარბაროსებრ ყოველთვს ქცევით, ჯოხების კვალი მხერბზედ გვაჩნია... გეტანჯეთ, გვაწვალეთ, როდემდის გსურდეთ, გამოგწურვიდეთ ტენითგან სისხლსა, მაგრამ ამასკი ველარ მოვითმენთ, ბოროტს, საზიზლარს, თქუენს სიყუარულსა ! იქნება ქალნი ახალგაზდანი, პირ შეთხუპნულნი დიდ კაცთა გვარნი აულია თქუენსასა საძაგ სურვილსა და მით ვერ ივლავთ ბოროტ წყურვილსა ? თქუენის ქცევისგან წაქეზებულნი, მდიდარ ეტლებით ქუჩებში ვლიან, და საწყალს ხალხსა თქუენგანვე კრულნი საზიზლრად ხოლმე მათ უცქერიან ? პლებიანელთ ხომ ტყავი გაგვხადეთ,

მითხარით, როგორ არა გრწამთ ღმერთი,
 როგორც თქვენ გსურდეთ, ისე დაგვეტანჯეთ,
 შეგვარჩინეთვი, ეს მხოლოდ ერთი;
 ეს ერთი, რომლით მწარე სიცოცხლეს,
 აიტანენ, როგორც იქნება,
 ნუ წაუმურტლავთ თავის ცოლმზღებს,
 პატროსნება აქ მეტად კვდება!
 თორემ, მოისპო თუ რომე ჩუენში
 უკანასკნელად ესე იმედი,
 მამინ იღვიძებს ძალა ვით მხეცში,
 და კაცი არის ყველას მოქმედი!...

. . . . .
 ვით ბნელი ღამე, ვირგინის მამა
 ამ ღროს მოვიდა მეტად ფერ მკრთალი,
 სულის სიმშვიდით და მეტად წყნარა,
 განს გაიყენა თავისი ქალი.
 მივიდა იქ, სად ყასაბს დაეკლა
 ერთი ძროხა და სამიოდ ცხვარი,
 მის ყასბის ხანჯალს კელი წააელო,
 ქალივი სქერეტდა მამას, ვით კრავი.
 თვალნი აღვისო მშობელს ცრემლითა,
 და შეუფუბდა საცოდაეს სული,
 გულ-ამომჯდარმა მთრთოლვარეს ხმითა,
 დაიწყო სიტყვა, გულ-მტკიენეული:
 „მშვიდობით შვლო, საუნჯეე ჩემო,
 მოელო ბოლო დღეიდგან ყველას,
 შენც კარგათ იცი თვთ სიყრმიდგანვე,

როგორც მიყვარდი, უბედურს მამას....
 რა გვარ მიყვარდი, ოჰ, ვირჯინია!
 ზოგჯერ კი ვიყავ თუმც დაღერემილი,
 შენთვისკი მქონდა მე გული ღია,
 მეგულებოდი რა ერთი შვლი,
 შენცა გიყვარდი მოხუცი მამა,
 მახსოვს, შარშან რომ დაებრუნდი ომით,
 რა დამინახე მე, იმავ წამა,
 გამომეგებე ეზოში ხტომითა.
 თოფი-იარალი რომ შემომხსენი,
 წაიღე, კედელს და დაჭიდდევი,
 გულით მომეშო ყოველი სენი,
 შინაურს ანბავს რომ მომიყევი;
 სულ დამავიწყე ურვა, ვაება,
 რა შემაქცევი მშუპნიერს ხმით,
 და როს იხილე ძღვევის გვირგვინი,
 როგორა ხტოდი სიხარულითა.
 ახლა სულ განქრა: შენი ღიმილი,
 შენი ჩემდამო ალერსით ქცევა,
 შენი ჭიკჭიკი, ჩემს მკლავზედ ძილი,
 და ძველებური შენი სიმღერა.
 ვილა იწუხებს ჩემსა წასვლაზედ,
 სახლის კარებსა მოკეტამს ვინა,
 და ან რომელიღა გაიხარებს,
 როს დაებრუნდები მგზავრობით შინა?
 სიკვდილის დროსა მოხუცებულსა,
 ვინ მომიჯდება მე სარეცელსა,

და ოდეს მივცემ ზენა-არს სულოსა,
 ვილა დანთხევეს მწუხარე ცრემლსა....
 დაეხსენ იყოს მოცული ბნელით
 სახლი მამისა დაბღვებული,
 აღარ ხარობდეს მტრედებრ ხმით ჴენით,
 ყოველის მხრითა იგი ბედკრული;
 დღეიდგან განქრა სინათლე ჩემი,
 დაე მოვყალდე ქუტყუნის ნათელსა,
 აწ შვლო ჩემის ბედისა გემი
 ველარ იხილავს დღეიდგან ხმელსა....
 შეხე, აპია აქეთ გვიყურებს,
 ბოროტ თვალებში ცეცხლი ეგზნება,
 თითქოსო ჩუტნის მწუხარებითა
 და ტანჯვისათვის, დატკბება, ძღება.
 თვის ბოროტებით დაბრმავებული,
 ხომ არა გრძნობს და ფიქრობს ამასა,
 რომ ეს იმედილა შერჩენია,
 შეურაცქმნილსა მშობელს მამასა.
 მტარვალს ვინ მისცემს იქამდინ ნებას,
 რომ პირმო შვლი ჩემი იმონოს,
 და ათას გვარსა გინებას, წყევას,
 შეურაცხებას დაუმორჩილოს.
 სული უმანკო, შვლო, წრფელი,
 უნდა ჩაუგდო მეძაეს ბრჳყალს კელში,
 ოჰ, ცოდო, ჯერეთ არ შეგიტყვია,
 და არც შეიტყობ შენ თავის დღეში.
 მოდი აქ, შვლო, უკანასკნელად

მომეყარ გულში, მყოცე ნუ სთრთი,
 საზიზლ წაპილწვის გამოსახსნელად
 მხოლოდ გვრჩენია მე და შენ ერთი....

უცებ მოხუცმა აიღო მალლა,
 რომელიც ეყრა, მკვეთრი ხანჯალი,
 მარცხენეს მცერღმი ძრიელად დაჭრა, —
 ძირს, კვიშაზედან დაეცა ქალი.

მამინ, ამაზედ, იქ მყოფთ, ერთ წამსა,
 სული გაჰიდეს დიდთ, თუ პატარათ,
 და მრთელ მეიდნის ერთბამად ხალხსა,
 თითქოსო რალაც ვადეკრა შევათ.
 მწუხარების ხმით შემდგომს ივიელა,
 ჩოჩქოლს, ყაყანსა მიეცა ერი,
 შემადრწუნებელ იყო ეს ხილვა,
 თითქოს ესია ქალაქს რომს მტერი.
 შინისკენ ზოგი, შინით გარბოდა,
 ზოგი მირბოდა ექიმისთვსა,
 და მრთელი ხალხი თავსა ევლოდა,
 რომე ეშველათ ეგებ მისთვსა;
 ეგებ სიცოცხლის ეპოვნათ კვალი,
 ყურსა უგდებდნენ სულის განაბით,
 ზოგი უკრავდა დაჭრილობასა
 თვისსი გახდილის ტანისამოსით.
 ამო იყო მათი შრომა ეს,
 ოჰ, მამამ მოკლა ისე თვს უკლი,

რომ მკლავთ გამბედავთ არ უღალატეს,
 ომებში ჰქონდა რა გამოცდილი.
 თუთან აპპია კლავდი გაოცდა,
 ესე შემთხვევა ნახა თუ არა,
 თვს წამოსასხმის კალთასა დასწვდა,
 მიიტანა და თვალთ მიიფარა.
 როგორც რომ ძეგლი, იღვა დახრილი,
 და გამოუხიზლდა, — როდესაც ნახა,
 თრთოლვით, ბარბაცით, ჭკუით შემლილი,
 მიუახლოვდა ვირგინის მამა.
 აჟ შედგა, — მერმე თვისი ხანჯალი,
 სისხლში მოსერილი, კელში რომ ეპყრა,
 თვალთ ცრემლიანმა, მკლავის კანკალით,
 მალლა აიღო მან ცათა მიმართ.
 „ოჰ, ღმერთო, ღმერთო თქუენ ქუტსუენლისა,
 სადაც სიბნელე არს მარადისათ,
 ძვირფასი სისხლი ჩემის უკლისა,
 სამართლიანად თქუენ უნდა იზღათ!
 უღმერთო, მტარვალმა, მე მოხუცებულს,
 შეურაცხება აწ მომაყენა,
 განაჩენი მას ბოროტად ცხებულს,
 სამართლიანი დასდევით თქუენა:
 როგორც რომ კლავდიმ ასე ინება,
 ჩემი დანთქობა, თვისი მძლავრობით,
 ეგრეთ დაანთქეთ კლავდის ხსენება,
 თვისი წყეულის ჩამამავლობით!“

მზობელი მამა ესრეთა სწყევდა, სისხლისა ზღვეას ჰსთხოვდა ღმერთებსა, და უკანასკნელ მან გადახედა, მედარის ყმაწვილის ქალის სხეულსა. გულისა სიღრმით ამოიოხრა, სახე შეექმნა როგორც რომ მედარსა, და მეიდანში ხალხში განვლო რა, მიმართა ოხრად ქმნილს, თავის სახლსა.

აპია კლავდიმ გამოიფხიზლა, შიშისა ზარის დაცემისგანა, ჰსთქუა: „ათას შავ ფულს მე იმას მიეცემ, ვინც მოამორებს თავს ტანისგანა!“ ერთი შეხედა კლიენტო მრისხანედ, რომელნიც იდგნენ იქ უძრავათა, შემდგომს ცხენს შეჟდა, გასწია შინეთ, და ეს უამბო თვს ამაღლათა... მოაწვა ხალხი მედარს, როგორც ტალღა, გულის საკლავად შექნეს ტირილი, და შემდგომს იწყეს ერთბამ ხმა მალლა, კლავდიელეებზედ წყევა, ჩივილი. ხოლო რა შეკრბენ თვსნი და ტომნი, მორთეს მშვენიერად ვირჯინის გეამი, გარს ეხვეოდნენ ცნობნი, უცნობნი, სკოლისა სწორნი და ამხანაგნი. საკაცე შეჰკრეს ტირიფის წნელით, ზედ მოაყარეს მინდერის მდელით.

გარს შემოუწყეს სწორთ თვის ხელით,
 კვიპროზისა და დაფნის რტონი.
 და სიფრთხილითა, როგორც მშობელი
 აკანში აწვენს ხოლმე თვს შვლსა;
 ეგრეთ ვირგინი, უმანყო, წრფელი,
 დასვენეს ზედ, კედრის სარეცელსა...
 კიდევ აპია მოვიდა უცებ,
 ბარბაროსებრივე ქცევითა სახსე,
 დი შეუძახა ლიკტორიელებ:

„რისთვის შეყრილა აქ ხალხი ესე?
 რომ დღე და ღამე დაეთრევიან,
 არა იქუსთ შინა ეტყობათ საქმე,
 ეი! მსახურებო, ხალხი გაყარეთ,
 და ეხლავ მძოვრიც ეგ გადაადღეთ!“
 სასტიკ აპიას როს ბრძანებითა,
 დაესივნენ ხმლით ხალხს როგორც ელვა,
 მამინ იქ მყოფთა მალლისა ხმითა,
 შექნეს ყვირილი, ლანძღვა და წყევა.
 ხალხის კიჟინის ხმა სამინელი,
 მამინ ცად მიმართ აღიწეოდა,
 მხოლოდ მკედრის ახლოს, სწორნი და ტოლნი,
 მშვიდობიანად შემოხვეოდა.
 კარგია მკედართან რომ არ მივიდნენ,
 ველარ ითმენდნენ თორემ, მამინა,
 ცოცხლად და მთლად დაბრუნდებოდა
 ველარც თუ ერთი ლიკტორი შინა.
 ისე გახადეს პლებიანელთა,

არ შეარჩინეს არც ერთი ცხენი,
 ტარი ზმლებისა, შერჩათ მათ კელთა,
 და დაქლევწენ სხუა დანარჩენი.
 შემოვგლიჯათ ტანთა საცმელი,
 არლარა შერჩათ რა რომე ზედა,
 აპპიმ ანიშნა ლიქტორელთ კელი,
 რომ ლაპარაკი ველარ გაბედა.
 შეიტრიალა შინისკენ ცხენი
 და რა შეუდგა სადგომის გზასა,
 იქ მყოფნი მამინ დიდნი, მკირენი
 ქვებისა სროლით მიჰყენენ მის კვალსა...
 ჰკრეს მას თავში ქვა, და გაუხეთქეს,
 ძლიესლა ჩამოჰსვეს ის ცხენითგანა,
 მსახურთ გახადეს და დააწვინეს
 ველარც წამოდგა სარეცლითგანა!...

. . . . .
 . . . . .

ი. კერესელიძე.

10 დეკემბერს 1866 წ.
 ტფილისს.

სამის თავ გადასაველები.

(ნაამბობი ბესარიონ ვარგისაშვილისა.)

შენ ჯერ ქალაქში ჩამოსული არ იქნებოდი, — დაიწყო ბესარიონმა, — როდესაც მე გამომაგდეს სამსახურიდამა. ხომ იცი, ულაგო და უსაქმური კაცის შესაქცევეარი და გასართობი არის ჩენი ბულვარი, ანუ როგორც ჩენი ქართველი ქალები ეძახიან — ტროტრო. ამ ულაგობაში მე ხშირათ გამოვიდი აქ, მეტადრე საღამ-საღამობით და ვაცეცებდი აქეთ იქეთ უხეიროთ თვალებსა. აქ ბულვარზედ სმირათა ვხედავდი ერთს ჩაფიქრებულს, გამხდარს და ნაცვეთს ტანისამოსში გახვეულს ყმაწვილს კაცსა. ის ყოველთვის მარტო დადიოდა. ერთხელ ის იჯდა ბულვარის სკამზედა და მეც დაღლილი მოუჯექე გვერდსა. მე მოუყიდე პაპიროსსა. ისიც თითქო ეხლა გამოვიდა ფიქრიდამაო, ჩაეწოდა უბეში, ამოიღო პაპიროსი და მთხოვა ცეცხლი. მე მაშინვე მივეცი.

— თქუსნ ქართველი ბძანდებით? ვკითხე მე.

— დიახ!

— გვარი? თუ უკაცრავათ არ გახლდეთ.

— დავით დესპანიძე.

დესპანიძე! დაფეიქრი ჩემს გუნებში. ეს გვარი მე ჩუბსნ მხარეს არსად გამეგონა.“ ჩვენილამ არ უნდა იყვეს მეთქი, ესთქვი ჩემს გულში.

ჩუბსნ თან და თან გავებით ლაპარაკში და კარგა ბინდამდის ვილაპარაკეთ. ეთხოვეთ ერთმანეთს, ერთმანეთის ცნობა.

ბოლოს თავთავის ბინაზედ წავედით. ჩუბსნ სალამ-სალამობით ვიარებოდით ხოლმე ბულვარზედა და გვექონდა ლაპარაკი.

მე ყოველთვისა ვცდილობდი, რომ იმის თავზედ მომეყენა ლაპარაკი, მაგრამ ის ამას ძალიან ერიდებოდა, და მე დიდს ხანს ვერ გავიგე იმისი ვინაობა და იმის მდგომიარობა დაეწრილებითა.

ბოლოს, როდესაც იყო, გულმა არ მომიტმინა და დაუწყე იმას თავისი ანბის კითხვა. იმან აღმიტქვა მბობა, თუ ღრო როდისმე ექნებოდა.

ერთხელაც დავით დავინახე: ის გაჩქარებული მიდიოდა საითღაცა. დამინახა თუ არა, გამოეყანა ჩემსკენ.

— ბესარიონ! მე მივდივარ, — მითხრა მე იმანა.

— საით? — ვკითხე მე.

— * * * უფნდის სულში ალაგს მაძლევენ და იქა.

— ამბავი, რომ დამპირდი?

— იქილამ თუ მოგწერთ. ანკი რათ გინდათ. შენ შენი ღარდიც საკმაო გაქუს.

„ეე! ღარდი!... სულ ღარდი!... ნეტა თუ რა უნდა იყვეს ამისი ღარდი; რომ ეს ასრე ჩამოეხმო და ჩაფეიქრებინა!?...“ ვიფიქრე მე.

ის მაშინვე გამომესალმა და გასწია სტანციისაკენ ცხენებისთვისა.

გავიდა ერთი ოთხი-ხუთი თვე და მე დავითისა აღარა გამიგოარა. ერთხელაც ის უცებ შემომხვდა ბულვარზედ, უწინდელზედ უფრო ჩაფიქრებული და ჯაფრიანი. თვალები ჰქონდა ჩაცვიენული, სახე გაყვითლებული.

ჩუპნ მივესალმენით ერთმანერთსა.

— თითქო თქუპნ * * * ში წახვედით? კვითხე მე.

— წავედი კიდევცა და კიდევც მოვედი.

— რალათ დაბრუნებულხართ?

— მომიცდა იქ სამსახური და სხუა საქიროებაცა თხი-ულობდა ჩემს აქ მოსვლასა.

— რა საქიროება? რატო აგრე მალამ თქუპნ თქუპნს თავის ანბავსა. დაეიჯერო მარტო ულაგობა გაწუხებს აგრე, რომ კაცის ფერი აღარ გაძეეს?

— ულაგობაც მაწუხებს და სხუაცა.

— ის სხუა რალაა, რომ გაწუხებს?

— შეიტყობ, როცა დრო იქნება.

— ენახოთ ერთი რა იქნება,

ცოტას ხანში ეს დროც მომეცა.

დავითმა მიჩვენა თავისი სახლი. იმას ეკირა ერთი პატარა ოთახი.

ერთხელ მე მიველ იმასთანა, ის იჯდა დაფიქრებული, და კათხულობდა ერთს კელ ნაწერ წიგნსა. ჩემს დანახვანედ ის წამოდგა და მომეგება. ჩუპნ კარგა ხანს ვისხედით ისრე და ლაპარაკი როგორღაც ვერ ვაეაბით.

— აი, რომ გინდოდა გავგეო მიწეხი ჩემის ფიქრისა და

მწუხარებისა, მე ეხლავე გიანზობ, მითხრა ბოლოს იმანა.

— მეც ყურს გივდებ.

აქ დავითმა მოუყიდა პაპიროსს ცეცხლი, შესუნთქა რამდენჯერმე თამბაქოს ბოლი, დაებჯინა სტოლზედ და დაიწყო.

2. აივანს უძამ კიდეზედ და

დათრეზნარზე დამწიფაქციმ შმტმ.

რა საკვირველია იმ დროს, როდესაც ნამდვილი მეცნიერება არ იყო, უნდა ხალხი გამხდარიყო ფატალისტი, დაეჯერებინა, რომ კაცის თავს ბედი არის და ვისაც თავს რაც მოსავალია, არ ასცდება. ზოგჯერ კაცს ისე უმარჯულებს ყოველ რიგი უბედურება და კელის მოცრა, რომ ის უნებურად ჰხდება ფატალისტი.

18... წელსა, რაკი მამიჩემის სამკვიდრო დარჩა სულ წმიდათ ვალში პრიკზსა, მე ჩამოველ აქ ლუმა პურის სამოენელათ: ეს ქუცყანა ჩემთვის სრულებით უცხო იყო. პატარა მოვესწარ თუ არა თავსა, მამა ჩემმა (დედაცი ცოცხალი აღარა მყენდა) გამისტუმრა რუსეთს * * * სასწავლებელში. მე ერთი წელიწადილა მკლდა აქ სწავლის შესრულებასა, როდესაც მომივიდა მამიჩემის სიყვდილის ამბავი. მე მამინევე დაენებე თავი სწავლასა და წამოველ ჩემი სამკვიდროს მოსაპატრონებლათა, რათგან მომდიოდა ამბავი, რომ თუ არ მოხედე შენ ქონებასა, ყველა უპატრონოთ გაგიოხრდებაო. მაგრამ იმ დალოცვილს მამა ჩემს, იმდენი ვალი აელო, რომ, როგორც ზემოთა ვსტყვი, იმის ქონება სულ პრიკზმა წაილო და ისე პირების ვალი დღესაც გადუხდელია. ანკი ვინ გადისდიდა? მე იმდენი ფულილა დამრჩა, რომ ჩამოე-

სულ ვიყავ ქალაქში და აქ რამდენსამე თვესა მყოფნოდა საცხოვრებლათა. აქ მე არა მყვანდა ნაცნობები, არა მყვანდა ნათესაობა, და ამასთან გამოუტყდელიც ვიყავი ცხოვრებაში.

მე, რალა თქმა უნდა, მამინვე, მივეცი ქალაქი ერთს ჩემს მოწონებულს სასამართლოში და ვითხოვე ალაგი. გამომივიდა პასუხი, რომ ალაგი არ არისო, და წამართვეს ქალაქის ფული; მივეცი მეორე ადგილას და იქაც მივიღე უარი და გამომერთვა ქალაქის ფული. ერთის სიტყვით აღარ დამჩნა სასამართლო, რომ ალაგი არ ვითხოვე და ალაგის მოცემის მაგიერათ მერთმეოდა ქალაქის ფული; დაერჩი ხახამშრალი. შენი მტერი იყევს, როგორც ჩემი საქმე! ფული თან და თან გამომელია, ალაგი არსად მიჩნდა, ნაცნობები არა მყვანდა, ნდობა არაეისგან არა მქონდა, რომ ვალითაც არის მეცხოვრა, ვიყავ საცოდავათა.

ბოლოს მიჩივის, რომ ჯერობით სვერხ-შტატათ შედი სადმე და მერე ალაგსაც იშოვნო. დაუჯერე და შევედი სვერხ შტატათ. მაგრამ ალაგი ჯერ გვიანობამდინ არსად მიჩნდა. რა უნდა მექნა? დაუწყე უროკებს ძებნა, რომ ვგება ამით მაინც გამემართნა როგორმე ხელი, მინამ ალაგს ვიშოვნიდი. დიდ ხნობამდინ უროკებიც ვერ ვიშოვნე. ბოლოს როდის, როდის, გამიჩნდა ერთი უროკი, რომელშიაც ვიღებდი თვეში სამს თუმანსა.

მე ნუგეშათ წიგნებია მქონდა დარჩენილი. ესენი იყვნენ ჩემი ამხანაგნიცა, ჩემი ნათესაენიცა და ჩემი გამართობნიცა. ამ სამის თუმანთა უნდა კიდევ მესვა, მეჭამა, სახლის ქირა გამელო, ერთის სიტყვით, ტანისამოსს გარდა, რომელიც

ჯერობით საუბარო მქონდა, უნდა შემენახა ჩემი თავი, ამასთან უნდა წიგნებიც მიეყიდა. წიგნების გულისათვის უნდა ისრე შემეპირებინა, რომ დაჩვეულმა კაცმა ავიღე ჩაიზღვხელი, აგრეთვე აღარც ვახშამისა ვსკამდი, და ვსჯერდებოდი მარტო სადილს. სახლი მარტო ერთი პატარა ოთახი მექონდა, რომელშიაც ვაძლევდი სამს მანეთს თვეში. სხუა ყოველი საჭიროება აღვიკრძალე, თუმცა ეს აღკრძალვა იაფათ არ მიჯდებოდა.

ჩემს მახლობლათ იდგა ერთი ყმაწვილი კაცი, იქნებოდა ოც და ხუთისა, ან ოც და ექვსის წლისა; ის იყო სუბთა სახისა, მალალი, მხარბეკიანი და ცოტა წელში მოხრილი ყმაწვილი, წვერ უღვეში ჰქონდა გამოშვებული; თვალები ჰქონდა ჩაფიქრებული და გამომეტყველი, სახე დინჯი და აუჩქარებელი. სიარულში ეტყობოდა, რომ ამას გონება ჰქონდა საქმეში გართული და უსაქმურათ არ დადიოდა. ის ხან და ხან კიდევ გამოელაპარაკებოდა ხალხმე თავის ღარიბ მეზობელს დედაკაცებსა და ზოგის სახლში კიდევ შედიოდა, თითქო თვითონაც ამ სახლის შვილიაო.

მე მავიწროვებდა ამ ყმაწვილის ქცევა. იმის ტანისამოსიცა და სახეც უმტკივნებდა, რომ არ უნდა ის ყოფილიყო დაბალი კაცის შვილი და ამ გვარათვი იქცეოდა დაბალს ხალხთანა.

— ე ჩუბნს მეზობლათ რომ ყმაწვილი დგას, ვინ არის ეგ ყმაწვილი?— ვკითხე ერთხელ მე ჩემს სახლის პატრონს მოხუცებულს დედაკაცსა.

— ნეტავი მაგის დედასა, შვილო, რომ მაგისთანა შვილი ჰყავს,— მიპასუხა იმანა,— ჯერ მაგისგან ერთი ურიგო სიტყვა, ერთი ცუდი შეხედვა არავის მოაგონდება. ღმერთმა

ამოაგდოს ახლანდელი ქალები! ისინი ხომ რა არის—ძალა—
თი ვარდებიან კაცს კისერზედა, და, დედამულობამა, რომ ეგ
ზედაც არ შეჰხედავს ხოლმე იმათა.

— ეგ მარტოა? ან არაფინ დადის მაგასთანა?

— არა, არა, შულო! ეგ სხუასავით პაქარნი და გამყო-
ლი არ არის. თუ დადის ვინმე ბაგასთანა, მაგისავით კარგი
და პატროსნები არიან... იმისთანა დიდი კაცის შულია და
ნუ იფიქრებ, რომ მაგან ითაკილოს ვინმე! ყველასთან სწორ-
ამხანაგურათ არის... სულ წიგნებსა კითხულობს... სახლის
ქირასაც ყოველთვის ულაპარაკოთ აძლევის... ძალიან მადრი-
ელები არიან აქ ყველანი მაგისი, ძალიანა.

— რა გვარია?

— სეიმონი.

— არა, გვარს მოგახსენებ.

— იაგორიჩი.

— არა, გვარი! რა გვარი გახლავთ?

— რა ვიცი, შულო, ვერკეი ეძახიან და! ჰო, კიდევ ბა-
დლაძეცა ჰქეიან.

მე ვიფიქრე, რომ ამ კაცის გაცნობა უეჭველათ საჭიროა
მეთქი. მაგრამ ჯერკი ვერა ებედავდი. მე ვეძებდი მარჯვე
შემთხვევასა.

ერთხელაც მე ვიჯექ ჩემს ოთახში და ვკითხულობდი
პირველს ტომს შლოსსერის 18 საუკუნის ისტორიასა,
რომელიც არ იყო დიდხანი რაც გამოვიდა, რომ სეიმონმა
უცებ შემოაღო ჩემი ოთახის კარი და წამომადგა თაყსა.

— ხომ არ გეწყინებათ, რომ მე თქუტსნს უნებურად შე-
მოველო თქუტსნთანა.

— მე ძალიან მადლობელი ვარ, რომ თქვენ დამასწავრით, თორემ მე მინდოდა მოგსულეფიყავი თქვენთანა.

— მამ კეთილი.

ის დაჯდა და დაუწყო შინჯვა წიგნებსა.

— ეს შლოსსერისაა?.. ძლივს არ გამოვიდა რუსულ-შიაცა. მე არა მაქვს ეგ წიგნი.

— მაგის მეტი ჯერ სხუა ტომები არ გამოსულა.

— ჰმ!

— თან და თან გამოდის რუსულშიაც რიგიანი წიგნები.

— დრო არ არის თუ!... შეიძლება მათხზოვოთ? მეცა მაქვს წიგნები და როდესაც გინდოდეთ წაიღეთ.

— ბატონი ბძანდებით.

პიტარას ხანს უკან ჩუპს თანდათან გაეებით. სხუა და სხუა ლაპარაკში; დავიწყეთ ლიტერატურაზედ, ჟურნალებზედ, პოლიტიკაზედ, მეცნიერების მოძრაობაზედ ლაპარაკი. გაეებით სჯაში და გამოვჩნდით ორნივენი ერთის აზრისა, თუმცა ბეჯითის ცოდნითა და რწმუნებაებით სვიმონ ჩემსედ ბევრით მტკიცე და გამოცდილი გამოდგა. მე ძალიან გამეხარდა რომ ამისთანა კაცი გავიცან. ჩუპს ეილაპარაკეთ დიდს ხანს და მოვიდა ჩაის დროცა.

— წავედეთ ახლა ჩუპსსა, ჩაი დაელიოთ, მითხრა სვიმონმა რაკი დამატყო, რომ მე ჩაის არ ვასმევდი.

— მე ჩაის არა ვსვამ.

— არა, ჩაიც დაელიოთ და ახლა ჩემი წიგნებიც გავმინჯოთ. ჩუპს წავედით.

იმას ეჭირა ორი სუბთა ოთახი და ერთი სამზარეულო. მსახურათა ჰყვანდა ერთი მოჯამაგირე იმერელი ბჭი, სახელათ გოგია.

ჩუბნ დაელოით ჩაი და კიდევ დიდხანს ელაპარაკეთ ამ მთისა იმ მთისა. მე ძვირათ შემხედდრია ამ გვარი ყმაწვილი დი მკვირვებდა ამისი ქცევა. იმას ყველა სიტყვა აწონილი ჰქონდა; ვერას ღროს ვერ მოასწრებდი, რომ იმას ელაპარაკნა იმაზედ, რაც საქმეს არ შეეხებოდა. ამას გარდა, სად გინდა, რა ალავს გინდა, ეს არ დადიოდა. ხშირათ ნახავდი შენ ამას ნახშირის მეიდანზედ, სადაც რალასაც ელაპარაკებოდა მენახშირეებსა; პურის მეიდანზედ ხშირათ ჩამოჯდებოდა გლეხების პურის ტომრებზედ და ელაპარაკებოდა ტომრების პატრონებს რალასაც, უგდებდა ყურს ვაქრობასა და აღებ მიცემობასა; დუქნებშიაც ხშირათ ნახავდა კაცი სვიმონსა, სადაც ის შევიდოდა რისამეს შესაქმელათ და აქ გაეზმოდა ლაპარაქში სხუა და სხუა რიგს მუშტრებთანა, ელაპარაკებოდა მთერალეებსა და ხან და ხან კიდევ აპყებოდა ხოლმე იმათა. ერთის სიტყვიტ კუთხეს ვერ იპოვნიდი, სადაცა ხალხის შესაგროვებელი ყოფილიყო, რომ სვიმონს არ ევლო იქა და არ ედევნებინა ფიქრით ყური იმათის ქცევისა და ცხოვრებისათვს. როცა შინ იყო, უჯდა წიგნებსა და არ ამოკრებდა იმათ თვალსა. ამ სვიმონთან ძვირათ თუ ეინმე მოდიოდნენ. ათასში ერთხელ თუ შემოვიდოდნენ მეზობელი საწყალი დედაკაცები ქალაქის გასაკეთებლათ, ან სხუა რამე საქირო საქმისათვს, თორემ მაგდენი აგრე რიგათ არავინ დადიოდა ამასთანა. უწინ თურმე ხშირათ დაიარებოდნენ იმასთან სიტყვა ფანტია ყმაწვილ კაცები ენის მოსაქავებლად და ამათაც მალე ამოაკვეთინა ამან თავისას ფეხი.

მე და სვიმონს ერთმანერთი როგორღაც გაუტყბით. ის

იყო ბევრით ჩემზედ უფროსი, და როგორც სჩანდა უნდოდა მე დავეყენებინე ერთხელ არჩეულს თავის გზაზედა და მატყობდა კიდევცა, რომ მე არა ვხამობდი იმის ცხოვრებასა. იმან მირჩია, რომ მე გადაესულეფიყავ იმასთანა. მე მამინევე სიხარულით გადავლაგდი ჩემს ბარგითა.

იმასა ჰყვანდა დიდი ნათესაობა ქალაქში და ზოგს ამის ნათესაეებსა დიდი ალაგებიც ეჭირათ და იყენენ გამოჩენილნი პირნი; მაგრამ ეს ამ დიდკაცებთან ძვირათ, ძვირათ თუ როდისმე წავიდოდა.

— რატომ არ დადიხარ უნ დიდკაც ნათესაეებთანა? — ეკითხე ერთხელ მე.

— რომ წავიდე რა გავაკეთო? — მიპასუხა იმანა.

— რაც უნდა იყვეს, ისინი ყოველს შემთხვევაში გამოსადეგარნი არიან.

— ჰმ! — ჩაიცინა იმან ირონიულათ: — მერწმუნე, თუ რომ სადმე გამოუსადეგარნი ვინმე არიან, გამოუსადეგარნი მაგ გვარი ხალხნი არიან, თუ სამსახური უნდა კაცსა და მაგათი საუბილოა, მამინევი და, სხვათრთივეკი ღწერთმა შეინახოს.... მაგათთვს საზოგადო სარგებლობა ღმერთს არ დაუბადია... მე დავდიოდი ხშირათა, მინამ შევეისწავლიდი მაგათს აზრს, ცხოვრებას და ყოფაქცევას... ახლაკი მაგათთვს დრო აღარა მაქვს.

სემიონ რამდენიც უფრო გავიცან, შეენიშნე, რომ ხან და ხან ის შეიქნებოდა ხოლმე დაღვრემილი და დაფიქრებული. ამ ყოფაში ის იყო ხოლმე თითქმის სულ ჩუმათა და თუ ვინმე გამოვლაპარაკებოდა, მეტადრე უსაქმურათა, ის მოსხეპით უპასუხებდა ერთს ორს სიტყვას იმ გვარათა, რომ

ამკარათ დათხოვნა იყო, თითქო კეთუნებოდა ნუღარ მელაპარაკებო, თორემ პასუხს აღარ გაღირსებო. გოგია ბიჭს, რომელსაც უყვარდა ყოველს უბრალო საქმეზედ კითხუა და ლაპარაკი, სვიმონ ისრე უგემურათ და გესლიანათ უპასუხედა, რომ ერთს წუთს სულ აკარგინებდა ხალისსა.

— მაგისთანა კაცი არ მინახავს, — იტყოდა ხოლმე გოგია, სვიმონის მწარე სიტყვებისაგან გულ დამწვარი: — ხან იტყვის კაცი, რომ ამისთანა ღმერთსა სხუა აღარ დაუბადიაო, ხან კი თითქო ქრისტესის ხარჯს ამას სთხოვდნენ, ისდე იუბინება.

სვიმონთან ლაპარაკში კაცი ძნელათ თუ მოვიდოდა. თუ დაატყობდა კაცსა, რომ იმისი აზრი ამის აზრს არ უდგებოდა და აპირებდა თავის აზრის გამართლებასა, სვიმონ ისეთს მოკრილს პასუხს ეტყოდა, რომ სულ დაედარიგსა და ლაპარაკის ნიჭს უკარგავდა. რადენჯერ თურმე ცემა დაუპირეს ამას თავის მოსხევილი სიტყვებისათვის.

— ვაჰიმე! — იცემდა გულში ხელს სვიმონის სიტყვებისაგან გულ დამწვარი და შერცხვენილი ერთი ამისი ნაცნობი აფიცარი, რომელიც სწავლითა და კკუით იყო განთქმული თავის ტოლებსა და თანამოსამსახურებში; — დამაცალოს!... მამ მე კაცი არ ვყოფილვარ!... საქრესნოთ დურაკათა ჰხდის კაცსა...

არ ვიცი სვიმონს ეს ოფიცარი საიღამ გაეცნო და იმან პატარას ხანს ხშირათ დაიწყო აქ სიარული, როგორც სვიმონი ამბობდა, ენის მოსაქაეებლად, მინამ სვიმონმა თავისის ტუბილი სიტყვებით სრულებით ბეგრისხეებივით, ბოლო არ მოუღო იმის დაუსრულებელს და უთაგბოლო ბასსა და არ ამოაკვეთინა ამასაც ფეხი. ამას ძალიან უყვარ-

და მაღალს საგნებზედ ლაპარაკი და როგორც წესია მო-
დის ლიბერალებისა, ხშირათ ლაპარაკობდა ქალების ემანსი-
პაციებზედ, აგინებდა მამა კაცებსა იმათის უსამართლოთ ქა-
ლების მოპყრობისა და დამონავეებისათჳს.

— უსინილისონი არიან მამაკაცები, დესპოტები არიან! —
ცხარობდა ხოლმე ისა; — რა კანონით, რის უფლებით ეპყრო-
ბიან ისინი ასრე უსამართლოთ ქალებსა? აბა მიჩუპნონ მამა-
ზედ გინდ ბუნებისა, გინდ სხუა სიმართლის კანონი...

— **Дитя не плачеть—мать не разуметь!**...

ეუბნებოდა სვიმონი, იმ კილოთი, თითქო ლაპარაკი არ
უნდაო; — რათ ემონებიან და რათ ატყუებენ თავსა!... თუ
ხელამენ უსამართლობასა, უსამართლობის წამალი ძალაა, თუ
ძალი არ არის, ან არ გამოდგება, იქ ხერხი და ოსტატო-
ბა იხმარება...

სვიმონს არ შეეძლო თავი შეემაგრებინა და თავისებურის
მოსწრებულისა და ცხარის სიტყვით შიგ ძირში არ მოეთ-
უთქა გული იმ გვარი კაცისათჳს, რომელსაც შეატყობდა
რომ ის ენის მოსაფხანათა ლაპარაკობდა, ან ლაპარაკობდა
მარტო მოდის გულისათჳს, თითონკი გულში სხვებზედ უა-
რესი იყო და რასა ლაპარაკობდა და რას არა თითონაც
არ გაეგებოდა.

— არა, იჯარით ხომ არ ამიღია თქუპნი ლაპარაკის ყუ-
რის გდება? — ეტყოდა ხოლმე ის ამ გვარ ხალხსა.

ან რაკა დაატყობდა, რომ ლაპარაკს აღარ ასრულებდნენ
და წყალი ნაყესა ლაპარაკობდნენ უცება ჰკითხავდა.

ისა ბრძანეთ რაც სათქმელი გაქუთ. ან ჰკითხავდა, — რითი
თავდება ეგ თქუპნი ლაპარაკი?

რასაყერელია ამ გვარის ქცევით და პასუხით კარგ კაცთ არ ეჩვენებოდათ სვიმონი იმ გვარს კაცებსა, როგორც ზემოთ მოყვანილი ნასწავლი აფიცარი და მალე შემოიფანტა და ხოლმე წყალი ნაყე ნაცნობებსა.

მე მინამ შეეჩვეოდი სვიმონის ხასიათსა და გაეცნობდი იმას მოკლეთა, ვხამუშობდი ზოგჯერ იმის მოწყვეტილს პასუხებსა, მეტადრე, როდესაც იმას თავისი ნაღველი აქმლებოდა ხოლმე.

თუ გვინდა, რომ გაეცნოთ საიღამ შესდგა სვიმონის ამ გვარი ნაღველიანი ხასიათი, საჭიროა, რომ მცირედი თვალი გადაეხედოთ იმის სიყმაწვილესა და თავის გადასაელებსა.

3.

სვიმონის დედმამა იყენენ კარგი შემძლებელი მებატონენი * * * მხარესა და სვიმონის მეტი შვილი არა გააჩნდათ რა. გივი ბაღლაძე (სვიმონის მამა) იყო ძველთ დროს კაცი, ძველი ქართველი; მაგრამ რუსობაში თავს ძალიანა სდებდა, ამის მიზეზი ის იყო, რომ ამის სიკაბუტეში, რომელდასაც მთავარმართებელს გადაეყვანა ეს რუსეთს სამხედრო სამსახურში. მამის ხშირათა ჰგზავნიდნენ ხოლმე ჩუქნი მიწაწყლის შვლებს რუსეთში, ისე სამსახურისათვის არა, როგორც საჩვენებელათა. გივიმ იქ სამსახურში გაიცნა მარტო იკაური მებატონების ცხოვრება და ქცევა. როგორც სხუა, ბევრს ჩუქნს მებატონეთაგანს აქუთ მაგალითათ რუსეთის მებატონების ქცევა და ცხოვრება; რასაყერელია, გივის უფრო ემატათა ამ მაგალითების მიბაძევა. * * * სხვებს რუსეთი სიზმარშიაც

არ უნახავთ, — იტყოდა ხალმე ის ტრაბახითა;— და მე მთელი რუსეთი სულ დამივლია, ისე ვყვანდი მამაჩემი არ წამიწყნდება მიღებული იქაურს დიდჯაჯობასა და ქალებსა, რომ როგორც კარგი დიდი ვინმე...“ თუმცა ეს იმდენს ხანს იყო რუსეთში და იყო მიღებული დიდჯაჯობისა და ქალებისა გან როგორც ერთი დიდი ვინმე, მაგრამ არამცთუ რუსული წიგნი და ლაპარაკი არ იცოდა ხეირიანათა.

გივიმ დაჰყო ერთი შეიდიოდღე წელიწადი რუსეთში და მერე გადმოვიდა ისევ საქართველოში. აქ ჯერ კიდევ დიდს ხანს იყო სამხედრო სამსახურში მინამ, მაშინდელი ქართველების სანატრელის, მაიორის ჩინამდინ არ მიაღწია. რაკი ამ ჩინს ეღირსა და შეისრულა გულის წადილი, მერევე შეუდგა ფიქრსა, რომ ახლა მშვიდობიანი და შემოსავლიანი ადგილი ემოვნა, სადაც ეცხოვრა თავისთვის მოსვენებითა. გივის აქაც მალე შეუსრულდა გულის წადილი. იმას მისცეს თავის ერთგულისა და სასარგებლო სამსახურის ჯილდოთ ნაჩაღნიკობა თავისსავე უქმში.

ხომ მოგეხსენებათ, რომ ამ გვარი შემთხვევა, როგორც ყველამ ჩუპუნგანმა იცის, ძალიან სასარგებლო და კაცის ფეხებდ დამყენებელია. თუმცა სხუაში ღმერთმა ბევრი არაფერში ნიჭი არაში მისცა გივი ბაღლაძესა, მაგრამ ამ შემთხვევაში კი, ღმერთმა ნუ დაგილიოს იმისთანა ნიჭიერი და დახელოვნებული კაცი. დღესაც დაუფიწყარია იმ უქმში გივის ცოდნა ამ საქმეში. . . . . მოკლე ხანში გივიმ შეიძინა დიდი საზოდო. . . . . გივი ამ მართლათ თქმულს მოციქულის სიტყვას ადგა: „შიში შეიქნ სიყ-

ვარულსაო“ და ისრეთი შიშის ზარი დასცა მთელს უეზღსა, რომ ამის მოსეღას, როგორც ომარ, ავარეთის ხანის შემოსევეს, ისრე ელოდნენ. გივის არ უყვარდა დიდ ხანს საქმის ჩიჩინი. რამწამს მივიდოდა სადმე სოფელში, მამინვე, ხმა ამოუღებლივ, წაქცევიანებდა მამასახლისს და სულ ტყავს აძრობდა. „ესენი თუ მე . . არ დაეწრთენო,--ამბობდა ისა,--ამათგან ხეირი არ იქნება და კაცის პატივის ცემა არ ექნებათო.“ მამასახლისის შემდგომ, მერე ვინც შეხედებოდა, მაშინვე როზგქემ ამოუყოფდა თავსა. ჯერ მოჩივარსა სცემდა და მერე იმასა, ვისაც უჩივოდნენ. ამ გვართ იმან მოსპობერი საჩივარი თავის უჭლში და ათასში ერთხელ თავად-აზნაურები და თუ ბედავდნენ საჩივარსა, თორემ სხვებოცი ველარა კადრულობდნენ. რასაკვირველია, გივი ისრეთი უგუნური არ იყო, რომ არა სცოდნოდა, ცემა რა ღრას ან ვის უნდოდა. ვინც გივის პატივისცემა იცოდა, იმათ არამთუ როზგსა, ცივს ნიავსაც არ მიაკარებდა. და თუ არ იცოდნენ ამისი პატივისცემა, მაშინ ამისი ბრალი აღარ იყო, ვინც უნდა შეხვედროდა, გარჩევა აღარა ჰქონდა; ხშირათ თავად-აზნაურებსაც უთავაზებდა ხოლმე პატივისცემის სასწავლებელს წამალსა.

რასაკვირველია, გივიმ მალე გაიგდო სახელი და შეიძინა მრავალი პატივისცემა. ახლა ყოველიფრით გივის სრული გული ჰქონდა. მაიორობა ფული, პატივისცემა, კარგი ყმა და მამული; გული ს ი ს ხ ლ ი ს ჯ ე რ ე ბ ი თ^სსავეს, შეუფროსების სიყვარული, სრული და მეტი რაღა ბედნიერება იქნებოდა კაცის თავსა! მაგრამ ერთი რამ აკლდა, რომელიც ხშირად, ძალიან ხშირათ აღონებდა გივისა. ვინ იქნა

შენც რამდენჯერ დაუღონებინარ ამ ფიქრსა მკითხველო!... გივის არა ჰყვანდა შული, და ხუმრობაა, რომ შემძლებელს და მერმე ისრეთს შემძლებელს და სახელის პატრონის ქართველს კაცსა, როგორც გივი, არა ჰყვანდეს შული და უშულოთ გადაეგოს! ეს ჩუქნი ქართველი კაცისათვის ყოველს ღუთის რისხვაზედ უფრო ღუთის რისხუა. „ვის უნდა დარჩეს ჩემი ყმა და მამული, ჩემი ქონება, ჩემი სახელი!“ ჰფიქრობდა ხოლმე ხშირათ გივი მწუხარის გულითა. „ნეტავი ქალი მაინც არის მოეცა იმ დალოცვილს ღმერთს ჩემთვის.“ გივიმ ყოველი ფერი საექიმო ღონისძიება შოღალა, რომ იმისი ცოლი დაორსულებულიყო. აღარც რუსი, აღარც ქართველი გამოჩენილი ექიმი აღარ დარჩენია, რომ არ დაეყენებინოს თავის ცოლისათვის, მაგრამ ყოველი ღონისძიება რჩებოდა ამაოთ. ბოლოს ასწავლეს გივის ექიმი დედაკაცი, რომელსაც ყველანი კუდიანს ეძახდნენ. რათ ეძახდნენ ამ დედაკას კუდიანსა, თითონაც არ იცოდა. მართალია კარგათ არჩენდა ავთიმყოფსა; მაგრამ კუდიანობისა სრულებით არა გაეგებოდა რა, მაგრამ ეს სახელი შეფერებულიცა ჰქონდა ამ დედაკაცსა. დადიოდა სოფლებში ხმა, რომ ვითომც ეს კუდიანი თინინა ყოველს ღიდს ოთხშაფათს ღამე (ესე იგი კუდიანობის ღამესა) კვინტილა ამოცხებული ჯდებოდეს როდინის ქვაზედ და მიფრინავდეს იალბუზზედ ტარტაროზთან ხარჯის მისატანათა, და ვითომც წამლობას იქ ემშაკებისაგან სწავლობდეს. ეს ხმები ესმოდა თინინასა და ხშირათ ელანდებოდა სიზმარში იალბუზი, ტარტაროზი თავისის საზარელის ღიდის კბილებითა, ემშაკები და კუდიანები და კადევინ იცის რა, და ხშირათ იქვეში შედიოდა, რომ იქნება მე

სიზმარი მეგონოს და ცხადლიევი ვხედავდე ამებესაო. მაგრამ როდესაც ინახავდა, რომ კული არა ჰქონდა, მამინევი რწმუნდებოდა, რომ კულიანი არ იყო. თუმცა გივი, როგორც წესის დამცველი და პატიოსანი უნდისა, ეალათა რაცხავდა ყოველი კულიანებისა და არა წმიდა ხალხის (იმით შორის ურეების) ღვენასა; მაგრამ აქ მეტი ჩარა აღარ იყო, უნდა მიმართოდა კულიანსა და დამორჩილებოდა ამ გვარს უწმინდურს საქმესა. მაგრამ ამ ცოდოს მოსანანიებლათ აღუთქუა თავის სოფლის ახლათ დადგმულს ეკლესიას, ხომლი და კანკელი თავისის ფულითა.

— ეი შენ გინდა, — ეუბნებოდა გივი კულიანს თინინასა, — თუ ემაგ შენ ჯადოქრობით არა გვიმველეჩა! მამინევი მიყურე შენ სეირსა!... ემაგ კულს შიგ ძირში მოგქრიდა ზედადგრით დაგიდაღე, რომ თავის ღღეში ევლარა იკულიანორა, და მერმე ზედ დადალულზედ სულ გაგაქრელებ... გესმის!

ამ კულიანმა თინინამა დაუწყო ეფემიას (გივის ცოლი) ჯერ წამლობა. ასევედა რალაცა წამლოსა, რომელსაც ეძახდა ღვეორტს (ღვეორტი), უბოლებდა რალაცა საბოლებელსა ქვეშაგებში. მერე გააგზავნინა წყლებზედ, რომლებიც იქვე მახლობლათა ჰქონდათ. აქ, ბანების შემდგომ, აწვეინდა რალაცა წამლებში, ადებდა წელსა და მუცელზედ რალაცა ფაფუფაებსა და უდგამდა, თბილათ დახურულს საბანს ქვეშ რალაცა ბულსა. როდესაც ბანებაცა და წამლობაც გაათავეს, დაბრუნდა ეფემია შინა. არ გავიდა ბერი ხანი, რომ ეფემია მართლა დაორსულდა. ამ ამბავმა ისრე გააჩარა ეფემიაცა და გივიცა, რომ ერთი თვე სულ სალოცაეებზედ ია-

რეს მადლობის შესაწირავათა. მაგრამ კუდიანს თინინას თავის შრომისა და კურნების ფასიკი არ მიეცა.

— კიდეცა მადლობელი იყავ, რომ მე შენ კუდი არ მოგგერი,—უთხრა ამას გივიმ მრისხანეთ, ფულის თხოვნაზედა; — ამას იქით კიდე თუ გამიგონია შენი კუდიანობა და შენი სახელი, ვაი შენს ტყავს უნდა,—გველივით გაგაქრელებ.

ეფემიას ჰქონდა საკვირველი ცუდი გუნებნაქცეობა. დაიწყო ავგულობა, დააწვა რალაცა დარდი და სენი გულზედა. საკმელები, გარდა მჟავისა, ყველა შესძულდა და შეექნა სხტა ნაირი ახირებული ნდომა. ზოგი ერთი ისრეთი რამ უნდებოდა ხოლმე საკმელათა და სასუნებლათა, რომელიც უიმისოდროსა, ერთის დანახვით გულს აურეცდა ეფემიასა. ამას გარდა შეექნა ერთი რალაცა აჟინებული ხასიათი და რაც გუნებში გაუვლიდა, მინამ არ აისრულებდა, მინამ არც ღლე და არც ღამე გული არ მოუსვენებდა.

ამდენი მწუხარებისა და შრომის ნაყოფი იყო სიმონი.

რალა თქმა უნდა, რომ გივი აქ გამოიჩინდა ყველას თავის ღიდებასა, რომ ბავშვი ნებიერთა და ღიდკაცურათა გაზღდილიყო. მიუჩინა სხტა და სხტა ძიძა, გამღლები და ვაი იმათი ბრალიცა, თუ ერთი ბეწვა ტირილს გაიგონებდა ბავშვისასა. რამწამს პატარა გონებზედ მოვიდა ბავშვი, იმას აუსრულებდნენ ყოველ რიგს საწადელსა და სურვილსა. გოგობიქი ისრე დაამონეს სახლში, რომ იმათ ისრე ღიდი ბავშვისა არ ემინოდათ, როგორც ამ უსუსურის ბავშვისა. როდესაც სვიმონმა დაიწყო ტოლებში სირბილი და თამაშობა; იქაც ყველა ტოლებს უხდიდნენ მონებათ; ვინც ან

გააჯავრებდა, ან მოერეოდა და ატირებდა, გივი თავისს ნა-
ხალნიურს გავლენას აქაც იჩენდა უსუსურს ბავშვებზედა და
იქვე სვიმონის წინა როზგავდა იმის წინააღმდეგებს, ან თვ-
თონ სვიმონს თავისის კელით აცემინებდა.

გივის ჰყვანდა ბევრი ძალიან ღარიბი ნათესაეები და რა-
დგან ესა ჰრაცხებდა თავის თავს თავის ნათესაეების მფარ-
ველათ და მწყალობლათ, ამისაგამო, რაკი სვიმონი მოესწრო,
ამის გასართობათ და ნათესაეების შესაწეწლათ, აიყვანა იმათი
შვლები შესანახავათ და პირდებოდა რომ მერე სწავლამიაც
მისცემდა იმათა. აბა, რაღა თქმა უნდა, რომ ნათესაეებმა
ბედნიერათ შერაცხეს თავისი თავები, რაკი იმათი შვლები
შეიქნებოდნენ ღირსნი ამ გვარი დიდკაცის სახლში ყოფნისა.
გივიმ იცოდა თავისი ღირსება და რასაკვრეველია, დიდი და-
მცრობა იქნებოდა ამისთვისა, რომ თავისი ღარიბი ნათესა-
ვის შვლები შეენახა თავის შვლთან თანასწორათა. ამისგამო
ამას ისინი ჰყვანდა მოსამსახურებთან დღეცა და ღამეცა. გი-
ვი ამასაც კარგა გრძნობდა, რომ ის ამითი დიდს სიკეთეს
უშვრებოდა როგორც ნათესაეებს, ეგრეთვე შვლებსა და ამას
წმირათ აგონებდა პაწაწაებს, მეტადრე თუ ერთი ბეწვა ან
იცელქებდნენ, ან თუ ღმერთი გაუწყრებოდათ და სვიმონს
გააჯავრებდნენ. ამ საყვედურთან არ აკლდათ ამათ ცემაცა,
რომ არ დავიწყებოდათ დიდი სიკეთე თავის კეთილის მყო-
ფელის ნათესაისა და ჰქონდათ ყოველთვის გულში ამისი
სიყვარული და შიში. როგორათაც გივი და იმისი მეუღლე
არ აკლებდნენ ცემას და ტუქსვასა, ეგრეთვე მოსამსახურე-
ბიც აცნობებდნენ ამ ბავშვებს თავსა, რომ ესენი იყვნენ დიდი
გივი ბაღლაძის მსახურ-მოახლენი. სვიმონი ხომ, როგორც

სათამაშოს რასმე, ისრე ეპყრობოდა ამ ბავშვებსა, და რასაც დიდებისაგან ჰხედავდა, ერთი ორათ ეს უარესს უშერებოდა.

ამ გვარს ზღაში და ცხოვრებაში სვიმონი შეიქნა თავის-ნება ხასიათისა და დაიწყო ჭირვეულობა. თუ რასაც მოითხოვდა ან ისურვებდა და მაშინვე არ შეუსრულებდნენ, ის დაიწყებდა სამინლათ ტირილსა და ღრიალსა და ზოგჯერ ისრე ჩაბჟირდებოდა ხოლმე, რომ ძლივს ასულიერებდნენ წყლითა და სასუნებლებითა. ამ გვარმა სვიმონის ხასიათმა ცოტა არ იყო შეაწუხა იმისი ძვირფასი მშობლები, მაგრამ ჯერ კიდევ მოთმინებაში იყვნენ, რომ არ ეწყენინებინათ ღმერთისათვისა, რომელმაც ამ ერთის შვილის ღირსიც ძლივს გაჰხადა, მაგრამ რამდენიც იზრდებოდა სვიმონი, იმდენი უფრო და უფრო მოუთმენელის ხასიათისა ხდებოდა, იმდენი უფრო შეუკავებელი თვსება შეექნა, იმდენი უფრო შეაწუხა მშობლები, მამინ შეუდგნენ ამის სწავლის თავდარიქსა, რომ ეგება აქ ოსტატმა ცოტაც არის შეაკავებინოს ხასიათით. ამის გამო ამათ დაუჭირეს ერთი უეზდის სასწავლებელის მასწავლებელი, რომელიც უფრო მკოდნე ეგულებოდათ. კარგი მასწავლებელიც ხომ მოგვხსენებათ, ის არის, რომელიც უფრო ავთა და სასტიკათ ეპყრობა შვირდებსა. მაგრამ ის ჯერ კიდევ ვერა ბედავდა სვიმონის როზგით ცემას, რადგანც ეხათრებოდა იმის დედმამისა, რაკი იცოდა რომ ისინი ამას ძალიან ანებიერებდნენ. სხვაფრევეკი თავის ცოდნას ძალიან იჩენდა: თითოს ისეთსა გაჰბლევრამდა, და ისეთსა შეუტევდა, რომ სხუა უსვიმონო ბავშვსა ელექ-მელექტი მოუეიდოდა, მაგრამ სვიმონს ამისთანა ყვირილისა და ბლევრისა არ ემინოდა. სვიმონი პირველში უფრო მოხათრებით

უყურებდა ამას და რაკი დაატყო, რომ ეს ებატონება სვი-
მონს, მაშინ იმან აიბუა თავისი მეცნიერი ოსტატი და
ძლიეს მოჰგერიდნენ ხოლმე იმას სასწაელებლათა, მაგრამ
ერთს მასწაელებელი ეტყოდა, ათს სვიმონი მიუგებდა. ოს-
ტატმა დაუწყო ცოტ-ცოტათი ქიმუნჯების და ქიმტების
თაეზობა. სვიმონი, სამაგიეროდ, წიგნი მოხედეზობდა, თუ ქუა
მოხუდეზობდა, ჯონი მოხედეზობდა თუ რაც უნდა შეხედე-
როდა ხელში უთაეაზებდა ხოლმე სანაცელოთ თავისს და-
ბაისელს ოსტატსა. მაშინ ოსტატმა გამოითხოვა ნება გიე-
საგან სვიმონის როზგით ცემისა. გიეს დიდი ხანია როზგი
ფიქრში ჰქონდა, მაგრამ ეფემიასი ემინოდა — იცოდა, რომ
ის თავს გადაიკლავდა, და რაკი ახლა თვთონ მასწაელებელ-
მაც დაინახა ეს საჭიროთ, მაშინ გიემ სიხარულით დასცა
დასტური. „მაგათი წამალი როზგია! — ამბობდა დარწმუნებით
გიეი, რომელმაც მოიგონა თავისი განათლებით ყოფნა რუ-
სების მებატონებში, — თუ ბეწვი როზგ ქევმ არ გაიზარდა, თა-
ვის დღეში იმისგან კეთილი არა იქნებარა! აი რუსის მება-
ტონების შულები!... ისინი რათ გამოდიან ეგრეთი კარგები-
მიტომ რომ იმავე ყმაწვილობიდანვე იზრდებიან როზგსა
და დედამის შიშ ქუტში!“

სვიმონმა რაკი იგემა ერთხელ მშუტნიერი სამეცნიერო
გემო ყოვლად მეცნიერის ნერგის წკებლებისა, ისეთი დაფ-
თხვა, რომ რამწამს დრო მოვიდოდა ოსტატის მოსელისა,
ან რამწამს გაიგონებდა გაჯაერებული მამის ხმას, იმ წამს-
ვე გაჰკრებოდა ისეთს ალაგს, რომ არაინ იცოდა სად იყო
და სად არა... მასწაელებელმა, რაკი ერთი ხელი მოითბო
სვიმონის უმორჩილო ტიტველა ტანხედ, მერე მიჰყო კე-

ლი და ყოველს უბრალო საქმეზედ ამოუყოფდა ხოლმე როზგ ქვეშ თავსა და მანამ სცემდა, მანამ არ შეეხვეწებოდა, ან მინამ არ გადაათქმევინებდა თავის ნათქვამს. სვიმონ როზგ ქვეშაც არა ტყდებოდა დიდხანობამდინ, მანამ შეეძლო მოთმინება და რაკი მეტის მეტი ტკივილი შეაწუხებდა და გადასტყუამდა თავის ნათქვამს, მაგრამ რამწამს აუშვებდნენ, ჩაიცვამდა ტანთა და დაინახვდა გაქცევის გზასა, ისევ თავის სატყუაზნედ დადგებოდა, აგდებდა წიგნებსა და მოსცხრილავდა საითმე ქუდ მოშვლებილი.

სვიმონს უარესი და უარესი უყვეს. ამას შესძულდა თავისი სახლი და რამწამს მოიხელებდა თავსა, ვინ იცის საითკენ მოსცხრილავდა ხოლმე და სად იმალებოდა. ქალაქში ბევრს ებრალებოდა ეს მეზობელს გლეხის დედაკაცებს და ხშირათ მალაედნენ ხოლმე ამას, სვიმონს შეუყვარდა ისინი და რასაც მოიხელებდა უზიდავდა იმათა და ამათ ბავშვებს სახლიდამ საჩუქარსა. ხშირათ არ იცოდნენ სად იყო სვიმონ სადილ ვაწმამათა და მწუხარებით ეძებდნენ. სვიმონიკი ამ დროს ერთ ვისმე გლეხ ბებერ დედაკაცთან იჯდა და გემრიელათ შეექცეოდა გამხმარ პურის ქერკებს და უნიგზო ლობიო შეკამადსა. სვიმონს ისრე შეუყვარდა ეს საწყალი გლეხის სახლობაები, სადაც ამას აძლევდნენ მშვიდლობიანს ბინას, რომ როდესაც უპოვეს ამას დედ მამამ სამალავი, ეს კიდევ ვერა შორდებოდა ამათ, მანამ ამის თვალწინ ერთი ბიაბრობა არ აკამა ამ საწყალს დედაკაცებსა და პოლიციამი არ ჩაასმევინა ესენი გივიმ. სვიმონი რომ ამ თავის მამის უსამართლობას ჰხედავდა თავის შემნახველს დედაკაცებზედ და იმათს შკლებზედ, მოსდიოდა

ბრახი, და თან და თან უფრო შესძულდა მამა და უკვირ-
და, რომ რატომ ისინი არ უღებდნენ ხელსა და პოლი-
ცია რატომ მარტო ამის მამას უგონებს და იმ საწყლებსკი
არა. „ისინი უფრო კარგი ხალხი არ არიან“ ჰქურობდა
სვიმონ თავის გუნებაში.

სვიმონს შეეკრა ახლა სამალაფი გზაცა, და ჯაერობა და
ცემა ყოველ დღე ემატებოდა. რაკი სვიმონი ველარას გახ-
და ძალით, და აღარც დამალვა და გაქცევა გაეწყობოდა,
იმან მიმართა კელი თავის სიტყვების ძალასა და სიტყვე-
ბით უშვრებოდა ის სამაგიეროს თავის მტრებს და თითოს
ისეთს მწარე სიტყვას ესროდა იმათა, რომ სულ გულ მუ-
ცელს ჩასთუთქაედა ხოლმე. სვიმონის ფარ ხმალი შეიქნა
სიტყვები და თითო იმის სიტყვას და პასუხს ცემა ერჩი-
ენათ ამის წინააღმდეგებსა.

აქ რომ ამ შეწყუბებასა და ნიადაგ ცემაში იყო, შინ ჩუ-
მათ უყვავებდნენ გოგო ბიჭები და ეგრეთვე სიბრალულით
უყურებდნენ ამას ის თავისი მონათესავე ბავშვები, რომელ-
თაც ეს სათამაშოებსავეით უყურებდა. ახლა ამ თავის გაჭი-
რვებულს დღეში შეუყვარდა ამას ისინი და ნაცემი მილიო-
და ამათთან და გოგო-ბიჭებთან გულის დასამშვიდებლათ და
გასართობათ. ახლა ესენი შეუყვარდა და სულიც აღარა შუ-
რდა ამათჳსა, და რაც შეხედებოდა, ან რასაც მისცემდა
დღე მამის ჩუმათ, ეს მოდიოდა და უყოფდა თავის ტოლ
ყმაწვილებსა და გოგო ბიჭებს. ეს აღარა შორდებოდა ამათ,
აღარც დღე და აღარც ღამე. ეს ამითი უფრო და უფრო
შეუყვარდათ, როგორც გოგო-ბიჭებსა, ეგრეთვე ღარიბ ნა-
თესავეების შვლებსაც, და რაღა თქმა უნდა, რომ იმათში

შეიქნა უფრო მოკლე კაეშირი. მაშინ მხოლოდ დაინახა და იგრძნო რომ ესენი არიან უსამართლოებში. ის აქ ჰხე-
 ჰდავდა როგორც სადაგლათ და უღმრთოთ ეპყრობოდა ამი-
 სი დედამა როგორც გოგო-ბიჭებსა, ვგრეთვე პატარა თა-
 ვის ნათესავეებს და სტკიოდა იმათთვის გული. „რატომ არ
 წახვალთ აქედამ, ან არ გაექცევით?“ ჰკითხავდა ხოლმე ის
 ამათ, როდესაც დაინახავდა ამათ თავის დედამისი ცემისა
 და ჯავრობისაგან შეწუხებულებსა; „თქვენც ხომ ამათი შუ-
 ლები არა ხართ! ან ჰკითხავდა ხოლმე კიდევ ის გოგო-ბი-
 ჰებსა გოცებულები: „რატომ თქვენცი არა სცემთ მამასა,
 თქვენ ხომ დიდები ხართ და ვერ მოგერვეიან?!“

გალიოდა ხანი და ვერცარა გივიმ, ვერცარა იმისმა მეც-
 ნიერმა ამორჩეულმა ოსტატმა ვერა გააწყესრა სვიმონთან:
 იმას ჰირივით ეჯავრებოდა წიგნის დანახვა, შეეჩვია ცემას
 და სიტყვები თან და თან უფრო გაიმახვილა და აღარ აძ-
 ლევედა ამათ მოსვენებას. ისინი რომ ტკბილად და ალერ-
 სით ეალაპარაკებოდნენ, ეს ისეთს მწარე მწარე სიტყვას
 მიარტყავდა შიგ გულში, რომ თოფი ეკრა ის ერჩინათ
 ხოლმე. ამისი სახლში შენახვა და მოთმენა აღარ შეიძლე-
 ბოდა. მამინ შეუდგა გივი იმის სასწავლებელში გაგზავნას
 და დაუპირა რუსეთს კორპუსში გაგზავნა, რადგანც ამას იმა-
 ზედ მალლა სასწავლებელი აღარ ეგონა. მაგრამ ეფემიამ
 თავი გადაიკლა, რომ მაგის ავრე შორს გაგზავნას ვერ ავი-
 ტანო. მეტი ღონე აღარ იყო, გივიმ მისცა თავისი სვიმო-
 ნი ერთს მახლობელს კეთილშობილს პანსიონში..

სვიმონი აქ მალე ამოითვალწუნეს პანსიონის მეუფროსე-
 გმა. სვიმონი არამცთუ არავის არ უთმენდა თავის თავზედ

შოყენებულს უსამართლობას და თავისის ცხარის სიტყე-
 ბით სისხლს ყელში ჰკერიდა უფროსებს და ის კიდეეც
 ესარჩლებოდა ხოლმე ყველა თავის ტოლებს, რომელნიც
 შიშით ხმას ვერა სცემდნენ უფროსების ყოველ რიგს ბიბ-
 რობასა და უპატიურობაზედ. იქამდინ შეაძულა სვიმონმა
 უფროსებს თავი, რომ ერთმა ზედამხედველმა (Надзиратель),
 რომელიც იყო სალდათთაგანი და ბოლოს ჩინი მიელო,
 ამას თავისის შხამიანის სიტყეებისათვს ერთხელ ორთაე ყუ-
 რები ნახევრობამდინ აახია, და ინსპექტორმა იმდენი სცემა
 როზგით, რომ მთელი ორი თვე უგონოთ იწეა საავათ-
 მყოფოში. ბოლოს ამ სასწაელებლის ღირეკციამ გამორიცხა
 სასწაელებლიდამ, როგორც მანე მთელის სასწაელებლისათვს
 და მეუფროსეთ შეუპოვარი ყმაწვილი, და აცნობა გიეს
 ბაღლაძეს, რომ წაეყენა თავისი შვლი სასწაელებლიდამ;
 მამინ გიეიმ აღარკვი ჰკითხა ეფემიას და გაისტუმრა რუ-
 სეთს * * * ლიცეიში, რადგან კორპუსში გაგზანის დრო
 აღარ იყო.

სვიმონს არ უყვარდა უქმათ ყოფნა და ის ყოველთვს
 უთუოთ რასმე აკეთებდა. ის კითხულობდა ბევრს წიგნებს,
 მაგრამ ძვირათ თუ სასწაელებელს წიგნებს, რომელსაც კლა-
 სებში ასწავლიდნენ, ხელში აიღებდა. მინამ პანსიონში იყო,
 შოულობდა რაცალას გასართობ მოთხრობებს, ზღაპრებს,
 ლექსებს და ისრე ამბებს კითხულობდა. როდესაც გადაეიდა
 ლიცეიში, იმან მალე მიჰყო რიგიან საკითხავს წიგნებს ხელი
 და დაუდო სწავლასაც თავი. როდესაც წიგნებით მოილაღე-
 ბოდა სვიმონი, უეჭველათ ან ჩხირ კედელაობდა სადმე რა-
 სმე, ან მართაედა სხუა და სხუა დაწყობილებაე ამხანაგო-

ბაში და ყოველს დაწყობილებასშიეი უეჭველათ მოთავე ეს იყო. თუმცა ამხანაგობაში ყოფნა უყვარდა და კიდევ უყვარდა ამხანაგები, მაგრამ ძნელათ თუ ვისმე დაუხანლოვდებოდა. ამის დაღერემილს სახეს, გაუცინარს პირს, და ცხარს სიტყვებს ერიდებოდნენ ყველანი და ათასში თუ ვინმე დაუხანლოვდებოდა ამასა, მაშინაც სვიმონი თუ ერთი ბეწვაც არის ცუდს ზნეს და თვისებას შენიშნავდა, ისრეთი სიტყვებით გაჰციცხავდა და დასცინოდა, რომ ისინიც მალე ჩამოვცლებოდნენ ხოლმე. თუმცა ამის დაახლოვებას ყველა ერიდებოდა, მაგრამ საზოგადო რამ საქმე ამხანაგობაში უამისოთ არა თავდებოდა; ყველა ამხანაგობაში ეს ირიცხებოდა შეუსყიდველ მართლის მთქმელათ და სწორე მოსამართლეთ. ტოლეზში ასრეთი იყო სვიმონი, მაგრამ პატარაებში და დაჩაგრულს ამხანაგობაში უფრო სხუა იყო. სადაც კი მიუწვდებოდა თვალი, ყველგან ესარჩლებოდა ამათ, როგორც ამხანაგებში, ეგრეთვე მეუფროსებთან. ამისაგამო აქ უფრო სხუა ფრიე უყურებდნენ სვიმონს და ესენი უფრო გაბედვით იყენენ სვიმონთან, მაგრამ მეუფროსებთან არც აქ იყო კარგათ სვიმონი. თუმცა აქაური მასწავლებლები და პრაფესორები ჰხედავდნენ სვიმონში ნიქს, მაგრამ არც ამათ მოსწონდათ ამისი შოუხენმაფი ხასიათი, მოსხეპილი სიტყვები და გაუცინარი სახე. სვიმონი ცდილობდა როგორმე აღმოეფხვრა თავისი გულიდამ ის სიძულვილი, რომელსაც ის გრძნობდა თავის მეუფროსებზედ. მაგრამ ვერ დარეოდა ამ გრძნობას. ის ყოველ თავის მეუფროსებში ჰხედავდა თავის მტერს, რომელსაც შეეძლო ყოველს შემთხვევაში გაემწარებინა ამისთვის წუთის სოფელი და მოეთელა ფეხქვეშ

ამისი კაცობრივი ღირსება და გრძნობა. ის ცდილობდა, რომ დაერწმუნებინა თავისი თავი, რომ ყველა მეუფროსე ისრეთი არ არის, როგორც ამას ეჩვენება; მაგრამ რამდენიც უფრო სცნობდა ეს მეუფროსებს, იმდენი რწმუნდებოდა, რომ ამისი გულის გრძნობა არ ატყუებდა ამას და თვით ის მეუფროსენიც, რომელნიც ისრე მწვიდლობიანათ და მეგობრულათ გამოიყურებოდნენ, თვით ისინი სხვემზედ უარესი იყენენ, თავის უნცროსებს და კელ ქუჩითებთან, როცა დრო მიეცემოდათ. რაკი ეს ასრე უყურებდა მეუფროსებს და თავის ამპარტავანის ხასიათით არც თავს იდრეკდა ამათ წინა, რალა თქმა უნდა, რომ ამათ შორის სიტკბოება და სიყვარული ძნელი იყო. ბევრჯელ დაუპირეს სეიმონს გამოგდება სასწავლებლიდამ თავისის ხასიათისთვის, მაგრამ ამის ნიჭს პატივსა სცემდნენ და ცოტა არ იყო, რომ კიდევ ემინოდათ ამისი; ვაი თუ არ მოგვითმინოს ამან ეს ამბავი და ბიბრობა გეჟამოსო. ბოლოს მაინც კიდევ არ ასცდა სეიმონს ეს ამბავი. რაკი პატარა წამოიზარდა, თავზედ კელი მოსევა და დაიწყო საუკეთესო წიგნების კითხვა, ეს აღარ სჯერდებოდა ლექციებში ცარიელ პროფესორის სიტყვების წარმოთქმასა და ხშირათ სთხოვდა რომ თავისი სიტყვები კიდევ დაემტკიცებინათ საფუძელიანათ. ამზედ ხშირათ ემართებოდათ ბასი ამასა და მასწავლებელსა და რაკი ძმელათ მოხდებოდა, რომ იმათ დაემტკიცებინათ და შეეჯერებინათ სეიმონის სურვილი, რასაკრველია, სეიმონი ხშირათ შესთავაზებდა ხოლმე ამათ თავის გესლიანს სიტყვებს და ამით გამოჰყავდა მოთმინებიდან პრაფესსორები, რომელთაც თავისი თავი შეუტდომელი რამ ეგონათ. ამ გვარად ერთხელ

მოუფიდა სვიმონს შეჯახება ისტორიის პროფესსორთან, რომელიც ირიცხებოდა ფრიად მკოდნე კაცად და ამისი სიტყვა სწორეთ სოლომონის ბეჭედი იყო მთელი ლაცვისათვის „თქუენ მოუმზადებლათ მოღიხართ ლექციებზედ და ამის გულისათვის ჩუენ თქუენის სიტყვებით ყოველთვის მოტყუებულნი ვართო.“ უთხრა იმ ლაპარაკში ამას სვიმონმა. ამ მცნიერმა ვერ მოითმინა ის უპატიურობა, რომელიც მიაყენა ამ სიტყვებით იმას სვიმონმა, რომელიც არა რწმუნდებოდა ამისგნით წარმოდგენილს საბუთებს თავის აზრების დასამტკიცებლათ; ამაზედ მოსთხოვა პროფესსორმა სოვეტს სვიმონის გამორიცხვა ლიცეიდან. სვიმონს ხუთი თვე ღა აკლდა კურსის დასრულებამდინ, რომ გამორიცხეს.

ამან სთხოვა მამას ფული, რომ გამოეგზავნა სამზღვარს გარეთ სასწავლებლათ წასასვლელათ; მაგრამ უარი მოუვიდა.

“თუ შენ კარგი შვლი ყოფილიყავ, — სწერდა მამა ამასა, შენ მანდღამ არ დაგიტხოვდნენო.“

სვიმონი დაბრუნდა შინ. აქ გივი და ეფემია უპირებდნენ ამას ცოლის შერთვას, და რალა თქმა უნდა, რომ ქალებიც საკმაო იყენენ; კარგი ოჯახის შვლები, ლამაზები და კარგი მზითვის პატრონები; მაგრამ სვიმონმა თავისებურად გადაწყვეტით უთხრა მამას, რომ ჯერ ცოლისთვის არა მცალიან და არც თქუენს ამორჩეულს ქალს შევიერთაო.

სვიმონმა დაჰყო ერთი ოთხიოდ წელიწადი სოფელში. (გივი სამსახურში აღარ იყო) სადაც ნახევარზედ სულ გლენობაში იყო. ის ხშირათ დადიოდა გლეხკაცების სახლებში

და უგდებდა იმათ ცხოვრებას ყურსა; დაზღვედა საღამომდინ საშემოაზრედ, ღამე ხარში, ტყეში, საჩუყავეში და სხუა. უგდებდა მიწებს ყურსა, დაჰქონდა მინდორში რაღაცა წიგნები, სჩხრეკავდა სხუა და სხუა მიწებსა, უგდებდა ყურსა რა მიწაში რა მოსავალი მოდიოდა, რა მიწას რა მოვლა უხდებოდა, დადიოდა ტყესა და ღრეში დაფიქრებული და ყოველ კლდეს, ყოველს ხეს შინჯავდა და სწერდა რა ალაგას როგორი მცენარე იზრდება, რა ალაგას რა უფრო ხარობს, რა ალაგას რა მოუხდებოდა და ხშირათ თითო კვირაობით არ მოდიოდა სვიმონ შინა. „გაგვიმუყეუდა!“ სწუხდნენ გივი და ეფემია. „ეგ ერთი შკლი მოგეცა ღმერთმა და ეგეც აგრე გაგვიუბედურა!“ მაგრამ პირში თქმასკი ძნელათ უბედავდნენ, რადგან ემინოდათ იმის გემრიელ პასუხებისა.

ბოლოს სვიმონი ჩამოვიდა აქ, ეითომც, მამის თხოვნით სამსახურში შესასვლელათა, მაგრა სამსახური ფიქრათაც არა ჰქონდა. ის უჯდა დღე და ღამ ფრანციკულსა და ნემენცურს წიგნებსა, მათემათიკასა და ბუნებისთ საგნებსა და ელოდა მარჯვე შემთხვევას, რომ სამზღვარს გარეთ წასულიყო „როდის ექნება ამ მამი ჩემის სიცოცხლეს ბოლო, — ფიქრობდა ის ხშირათა, თორემ არც თითონ იყენებს კონებასა არც სხუას აყენებს.“

4.

ეს დრო იყო სწორეთა, როდესაც მე სვიმონი გავიცანი. პირველს დროს, როგორც ზემოთაცა ვსთქვი, მანამ გა-

ვიცნობდი მე სვიმონის ხასიათსა, ძალიანა ვხტოდი მე იმის სიტყვეებზედა, და როგორც ეტყობოდა, ისიც კიდევ ვერ მიცნობდა მე, და მეც ის თავისებურათ მიყურებდა. მე ხშირათ ვფიქრობდი, რომ ცალკე დავმღარეიყავ, მაგრამ როგორღაც კიდევ მენანებოდა ამისი დამორება და კიდევ მინდოდა ამეწონა, თუ რა კაცი იყო. იმისი ქცევა მე კარგს აზრზედ მაყენებდა იმის შესახება.

ერთხელ მე დაებრუნდი საღამოზედ შინ დაღალული და რაღაცა კარგს გუნებაზედ ვიყავი. სვიმონი რაღასაცა სწერდა. მე დავიწყე დაბლა ლილინი.

— ოჰო! დაიწყო გალობა! — წაიბუტბუტა სვიმონმა.

მე ვითომც არ გამოგონია, — ისევა ვლილინებდი.

— აბა ერთი აბა ლ მ ჯ ა ნ შემოსძახე, რაღა!

— რა? კიდევ მოგიარეს! — შეუტრე მე გაცხარებულმა, ის ხომ ძნელია როდესაც კაცი კარგს გუნებაზედა და ამ გუნებას წაუხდენენ.

— რატომ! სამღერალი ბევრი გაქუს და!... სხუა ფიქრი შენთვის რა საქირა?!..

— ახა ღმერთო!... სიმღერაზედაც ბაჟია!...

— მე ჯერ შენთვის არა მცალიან! — გამაწყვეტინა იმანა და დაიწყო უფრო ჩქარა წერა იმ რიგათა, რომ რაც უნდა მეპასუხნა, ის აღარ გაიგონებდა.

მე გაველ ჩემს ოთახში და დავეგდე კრავატზედ. აქ გამიტაცა მე ათასწირმა ფიქრმა. პირველი საფიქრელი მე ჩემი თავივე მქონდა. ჩემი მდგომარეობა ძალიან ცუდი იყო. რამტენიც ვაკვირდებოდი ჩემს თავსა, იმდენი უფრო ვრწმუნდებოდი, რომ მე რიგიანის ცხოვრებისათვის სრულებით მომზადება არა მქონდა. „რას გვასწავლიდნენ, — ვფიქრობდი

მე,—ჩუპნს სასწავლებელში? რისთვის დაეკარგე მთელი შვიდი
რვა წელეწადი აქ ტყვილათა? რა გამოვიტანე იქილამ ცხო-
ვრებისათვის? არც ჩემის თავისათვის, არც სხვისთვის მე გამო-
საყენებელი არა ვარ... ვინ იცის რამტენი უნდა ვიშრომო
ახლა, რომ კაცი შევიქნე... ახლა რამდენი დაბრკოლება უძევს
ამას წინა!?!...“ ყოველ რიგი ცუდი მხარე ჩემის ცხოვრები-
სა სულ ეხლა წარმომიდგა თვალწინა და ამირია გულში
ნალველი.

—ხომ არ გამოვიღო კიდევ?—უცებ წარმომადგა თავსა
და მკითხა სვიმონმა.

—დავიღალე ცოტა,—უპასუხე მე.

—მამ არ წამოხვალ? რო წამოსულიყავ იმისთანა ალა-
გებში შეგიყვანდი, სადაცა ღირს შესვლათა.

—მამ წავიდეთ.

მე წამოვავლე ქუდს კელი და წავედი. სვიმონმა შემი-
ყვანა ერთს ყრუ ქუჩაში და შემიყვანა ერთ ისეთს მურტლი-
ანს ღუქანში, სადაც სიმყრალით კინლამ სულთ შეგვი-
გუბდა.

აქ ერთს ოთახში იჯდა ოთხი რუსი და მღეროდნენ.
მეორე ოთახში ისხდნენ იმერელი მუშები.

—Какъ ты думаешь — ჰკითხა ჩუპნსად კათმა რუსმა მეორეს,—
Французъ или гличавишъ.

—Нѣмецъ! — უპასუხა იმან დაწმუნებულს.

— . . . Нѣтъ, не правда.

—А я тебѣ говорю, что—нѣмецъ.

—А я тебѣ говорю, что—неправда.

—Ты храницузъ, или нѣмецъ? — მიუბრუნდა და ჰკითხა ხვიძლს
ამ რუსმა, რომელიც ამტკიცებდა ჩუპნს ნემეცობას.

—Грузишъ,—უპასუხა ხვიძლს.

— Врешь ты! — და აქ შეუკუთხა რუსმა თავისებურათა.

— А зачѣмъ же ругаться?

— Армянинъ ты соленвой.

— აბა აქ სად შემომახეცი! — უთხარ მე სვიმონსა; წაი-
დეთ, თუ ღმერთი გწამს, თორემ ერთს ხათაბალას გადვი-
ცვამთ.

— დაიცა! უგდე ახლა ამის ლაპარაკს ყური. **Нѣтъ, врешь**
я не армянинъ а грузинъ.

— Армянинъ, ты.

— Неправда.

და აქ რუსმა მოიწია.

— ღანძილი არა გაქვს? — უცებ მიუბრუნდა სვიმონი მე-
დუქნეს.

— გახლავსთ.

რუსი გაბრუნდა გინებითა.

ჩუტუნ შევედით მეორე ოთახში და შევატანინეთ ღანძილი.

— კაციელო, შენი ბატონი აქანავეა! — ელაპარაკებოდნენ
იმერლები ერთმანერთსა.

— წვეილა, დეექცეს მას ოჯახი.

— რავა მორიგდით თქუტუნ?

— ვუკეთ ნუ ააშენოს ღმერთმა მისი თავი, რავაც ნამუ-
შავარი ფული მქონდა, სულ წმინდათ წეიტანა.

— ახლა რას უზავ შენს ვუბედურს კოლ-შვლს?

— ისტე ღმერთმა დედუპოს ჩემი ბატონის თავი, რავაც
დეილუპა ჩემი ოჯახი.

— აჰ! რა გვარ უღმერთოა, ჩემი ბატონისა არ იყვეს:
ჯერ დამაქვინა პოლიციამი და მერე მთელი სამი წლის
ნამუშავარი სულ წამართო.

— შენ, ქე, მარტო ხარ, არეინ გაწუხებს შენი თავის მეტი, მე რა უნდა ექნა! იმოდენა ბაღლები თავს მახვევია, რა პასუხი უნდა გაესცე მათ.

— ნეტამც არ იქნება, კაციელა, ხელმწიფემ მართლა ბატონყმობა გადაგდოს!

— რაღა გჯერა შენ მისთანა ვუქნელი საქმე!

— ეჰ, აწი აგრე ამბობენ, თვარა...

— კი ამბობენ მარა... დაუჯერებელი არ უნდა დვიჯეროს.

— კელმწიფე თუ მოინდომებს, კაციელო, რაღა გეუჭირდება.

— კელმწიფე რაღა მეინდომებს ლუთის დაწესებულს საქმესა!

— იქნებაკი გაურისხდეს უსამართლო ბატონებს?

— კი გოურისხდება, შე კაცო?

— იმე გაუჭირდება?!

— რაღა გოუჭირდება ერთი ყარტლიანი აზნაურის გარისხება, მარა იცის მან გლენჯაცის უსამართლობა.

— კი! კაი მოუა შენს თავს!... მე აწი შემიტყვევა, რომე კელმწიფე ჩუმთ დადის და სუყველას ამბავს იგებს.

— კი ივარებს შენს ყარტლიანს კონში შემოსვლას.

— იმე! ყარტლიან სახლში რაღა შევა! ისტე ჰკითხავს მართალს კაცს.

— კაი მოუა შენს თავს...

ამ დროს შემოგვესმა მეორე ოთახში ჩხუბი. რუსები აღარ აძლევდნენ მედუქნეს ფულებსა, თუ არ ვიცო მედუქნე მეტსა სთხოვდა, რუსები იწევდნენ საცემრათა, მაგრამ ფეხზედ დგომას თავი აღარც ერთს არა ჰქონდა. ერთი რუ-

სი ეგდო კუთხეში და თავისგანთ გარეკილს ბატონებში წაე-
ყრა ცხვირ-პირი, სამი რუსი ებლლარძუნებოდა მედუქნეს და
მიათრევდნენ პოლიციაში.

— **Пойдемъ въ полицію,** — ეწოდნენ ისინი ბარბატით.

— **Ташши яго... ваши!** — იძახდა ბატონებში ცხვირ წაყოფილი
ჭრები.

— **Мене полиція—молиція ни знаим... давай ти денгу, послѣ
хоть губернаторъ да найдомъ.**

აქ რომ ეს ჩხუბი იყო, ერთი გამოგდებული სამსახური-
დამ ჩინოენიკი იდგა, თითი შუბლზედ მიედო; ცალი კელით
დალაბრას ებჯინა, უყურებდა ჩხუბსა და ლაპარაკობდა.

— **Вотъ! это значитъ... того...** და აქ იმან დაფიქრებით თი-
თი აიღო შუბლიდამ, თითქო ეს არის ახსნა ქაჯთა მეფის
ქალის გამოცანაო.

— **Эй землякъ,** — ელაპარაკებდა კადეკ იხ, არ ვიცი მქნებრებსა,
თუ ვისა: **это.. примѣрно сказать.. все одно.. и таки все одно,
и.. Гррруу... вотъ, что...**

— ახლა ეს ვილას ელაპარაკება?... მიუბრუნდი მე სვიმონსა.

— თავის დარდას და ვარამსა.

— გახეთქილია?

— ეინ იცის, დარდი და ვარამი აწვეს გულზედა და შავ
გახეთქაში ოხშობს თავის მწუხარებასა.

— საკვირველია, სადამდინ მიალწვეს ზოგჯერ კაცი.

— სადამდინ მიალწვეინებენ თქო! — სთქუა გესლით სვიმონ-
მა: აბა ჩაუკვირდი მაგასა რითია სხვაზედ ნაკლები; ახლა
შევისწაველე მაგის ცხოვრება და ნახავ, რომ ეგ სხვაზედ
უარესე არ არის, მაგრამ რაკი ერთი მიუჭინებია კაცს ყო-
ველ რიგი უბედურება, რაკი ერთი კაცი მოექცევა კაცსა და
ცხოვრებას ფეხ ქუცშა, ძნელათ თუდა აუდგება. ეინ იცის

მაგას თავის ნუგეში და საყვარელი ცოლმული რა მწუხარებასა და შეწუხებაშია; ეინ იცის რა მოთმინებასა და მდგომარეობაში ჰყავს მაგას თავისი თავი და თავისი საყვარელი, და რაკი ველარა უშველია რა, ვერ აუტანია დარდი და უპოენია ნუგეში სასმელში, სადაც კაცი ჰყარგავს კაცურს გრძობასა და შეიქნემა პირუცყვთ უარესი.

ჩუპნ წამოვედით ღუქნიდამა. მთვარე ამოსულიყო და ნათელიდა. ღამე შშუპნიერი იყო.

—*Давай на водку!*—წამოგვადგა თავს ერთი მთვრალი ოტსტაენოი სალდათი.

არც მე და არც სვიმონს ხურდა არა გვეკონდა და ხმა არ გავეცით.

იმან შემოგვიუკურთხა.

—არა, რას გვემართლება, რომ ერთი კარგები მოუხერხოს მაგას კაცმა! წარმოესტევი მე გაჯავრებითა.

სალდათი დაგვედევნა უკან და გვაგინებდა უწყალოს პირითა. მე ბრაზი მომივიდა.

—დაეხსენ იგინოს,—მითხრა მე სვიმონმა:—ეგ მაგითი ჩუპნზედ ყრილობს ჯავრსა, რისაგანაც ეგ არის აგრე დამცრობილი და დაჩაგრული.

იმანა გვღია ჩუპნ გინებითა, მინამ სხუა არ შეხედა, რომელსაც დაუწყო ფულის თხოვნა.

მოერჩით იმას და გამოვედით სამშვიდობოსაცა. ჩუპნ გამოვედით ერთს პატარა მეიდანზედ. ერთი პატარა ბალკონიანის სახლიდან შემოგვესმა ზევიდამ კისკისი ქალებისა. ჩუპნ შევიხედეთ ზევითა, იქ იდგა ორი ქალი ბალკონზედ გადმოყულებულები, და თითქო ჩუპნ არა გვხედამენო, ხარხარე-

ბღნენ უფრო კიდევ ხმა მაღლა. მთვარიანს ღამეში ისინი სჩანდნენ ღამაშებთან.

--შენ არ იცნობ მაგათა?-- მკითხა მე სვიმონმა.

--არა, უპასუხე მე.

--მოდით ერთი მაგათაც ვეწვივნეთ.

--მერე იცნობ შენა?

--არ ვიცნობ, მაგრამ ახლა ვაფიცნობ!

--იქნება ვინ არიან!

--არა . . .

და აქ სვიმონი შეუდგა კიბესა. მეც უნებურათ გავეყვითნე იმას თანა. მე დამიწყო როგორღაც სადაგლათ გულმა ცემა. პირველი იყო, ჩემი ამ გვარ სახლებში წასვლა. ძველი არ არის ხამობა! მე თითონ არ ვიცოდი იმ ქამათ რასა ვგრძნობდი გულში.

როდესაც ავედით ბალკონზედ, ქალები შინ შესულიყვნენ; სვიმონმა შეაღო კარები თითქო თავის სახლიაო და შევიდა, მეც შევეყე. მაგრამ ავენტე თონესაფითა: ასრე მგონია ქვეყანა მე მიუტრებს და დამცინის მეთქი.

ორი ღამაში ფერუმარილ წასმული ქალი ისხდნენ რგვალს სტოლთანა, დივანზედ იჯდა ერთი სქელი ბებერი, ღამებ გადმობრუნებული და ბაყაყივით თვალებ გადმოჰუჭული ბებერი დედაკაცი.

სვიმონმა ჩამოართო ხელი და დაჯდა ერთს თავის მოწონებულთან.

მე გაჩერებული დავდექ იქ შორიანლო ერთს მხატრობასთან და დაუწყე შინჯვა. მთელი ოთახი სავსე იყო მხატრობებითა. ვინ იცის რა მხატრობები არ იყო აქ!

აბრაამი, როდესაც ისაკ მოაქუს მსხვერპლათა; ტიტველა სუსანა და სხუა მშუტსნიერი ქალყრმანი, პოტიომინი ნაბაღ-ზედ წამოწოლილი ერთს რომელლასაც ბრძოლის დროსა და სხუა.

სეიმონმა გამოძიარა გვერდით ერთის ქალითა.

—შენ რალას დაგილია პირი?

მე მაინც გაჩერებული ვიდექ და არ ვიცოდი რა უნდა მექნა. მთელს ტანზედ მასხველა ციეს ქირის ოფლოსა, გონება მქონდა ამღვრეული.

მე რომ ამ მდგომარეობაში ვიდექი აქა, უცებ გაელო კარები და შემოვიდა ერთი მშუტსნიერი ქალი. ის იქნებოდა თხუთმეტისა, ან თექვსმეტის წლისა. გამხდარი, მინაწებული სახე, შავი, სიგამხდრისაგან ჩაცვიენული თვალეები წარმოსთქვამდნენ რალაცა უიმედობასა და უკმაყოფილებასა. იმისი მიმოხერა, მოძრაობა და სიარული წარმოსთქვამდნენ ხასიათის სიმტკიცესა.

ამის დანახვაზედ მე მოვედი გონებაზედ. „დავიჯერო ესეც ამ სახლს ეკუთვნის მეთქი?“ ვიფიქრე მე.

ის მივიდა და უკმაყოფილოთ მისცა ფული ბებერს ბაყაყის თვალეებიანს დედაკაცსა.

მე მაშინვე გამიეღვა გონებაში, რომ აქ ერთი რამ უნდა იყვეს მეთქი. მე არა მჯეროდა, თუ ის უხასიათობით და სურვილით ჩავარდა ამ სახლში.

რამდენიც უფრო ჩავაკვირდი, იმდენი უფრო შევნიშნე, რომ ის მართლაცა და მშუტსნიერი რამ იყო. შავი კუნაპეტი თვალეები ემხით გამოჟელაედნენ და გამოჭკროთოდნენ, სქელი ხუჭუჭი გიმერხედ უფრო ელვარე თმა ეყარა მხრებზედა.

თუ ამისი ვითარება არ გავიგე, არ იქნება მეთქი, ვიფიქრე
 და მივედი იმასთან. ამაზედ იმან ერთი ასეთის თვალით შე-
 მომხედა, რომ თითქო მრისხანებაცა სჩანდა ამ შეხედვაში
 და შებრალებასაც მთხოვდა.

— ესეც თქუენს სახლს ეკუთვნის? — ეკითხე მე მებებერს
 დედაკაცსა.

— დიახ, ხომ არ მოგეწონათ, ყმაწვლო კაცო? — ენ
 მე არა უპასუხებრა, მხოლოდ წამოვიყვანე ის ქალი.

5.

მე რომ ის წამოვიყვანე, ის ისეთის ზიზღით და გაიც-
 ხვით მიყურებდა, როგორც ქართველი კნენა უყურებს
 თავიზედ დაბალის კაცის ცოლსა, რომელიც ცდილობს,
 რომ გაუტოლდეს მათს ბრწყინვალებასა. მე ისრეთი გავხდი,
 რომ სირცხვილისაგან ოფლში ვიწურებოდი. ეხლა რომ წა-
 რმოვიდგენ ხომ მაშინდელს ამბავსა, უნდა საცოდავი რამ
 ეყოფილიყავ იმ ყოფაშია.

ის უნებურათ, საღმრთო ცხვარივით მომდევდა მე. ჩუენ
 რომ გავედით მეორე ოთახში, იმას შეენიშნე თვალეზედ
 ცრემლი და ერთი საშინელი ამოიოხრა.

მე საშინლათ ავირიე.

— მე მივირს, თქუენ როგორ ჩაეარდნილხართ ამ სახ-
 ლში? მიუბრუნდი მე იმასა.

— რაში გეკითხებათ! — მკითხა მე იმან გულდამწერთა
 და უსიამოვნოთა: — თქუენ ხომ სიამოვნით ატარებთ თქუენ
 დროსა და სხვისა რა დარდი გაქეთ.

— მე გთხოვთ, მე ისრე მიყუროთ, როგორც თქვენ ძმასა. მე ძალიან მინდა შევიტყო თქვენი ამბავი... მე არა მჯერა რომ თქვენ თქვენის სურვილით იყვეთ აქ შემოსული.

— რა გამოვიდა, თუნდ ჩემის ნებითაც არ ვიყვე? . . .
. . . და აქ წასკდა ტირილი.

მე სამინლათ შემებრალა.

— მამ რა იყო თქვენი ჩაფარდნის მიზეზი?

— მე გამყიდეს ისე, როგორცა ჰყიდიან თხასა, ცხვარსა, ძროხასა და სხვა საქონელსა.

— ვის შეეძლო თქვენი გაყიდვა? ან ვინ გაბედავდა ამ დროში მაგ დასამცრობელს და გონების ასამღვრევს საქმეს.

— კიდევ ვგ არის, რომ დაუჯერებელი საქმეა და არცა-რაღის სხუასა სჯერა და ჩემი მოგონილი ჰგონიათ.

— მე დიდათ დამავალებთ თუ შემატყობინებთ.

— მამ ყური დამიგდეთ, მაგრამ ჩემი ამბავი გრძელი კია.

— ერთის სიტყვით, რამოდენაც უნდა იყვეს, — უნდა მი-
ამბოთ, მე ყურს გიგდებთ.

— კარგი... მამ დამიგდეთ ყური. იქნება თქვენც სასაცი-
ლოთაც არ გეყოთ ჩემი ამბავი, მაგრამ თუ აღამიანის
გული გიძევს და გამოგივლია რამ მწუხარება, მიხედები იმ
საშინელს მწუხარებასა, რაც მე გამომივლია ჩემს სიცოცხ-
ლეში. და თუ ცოტაც არის გიცხოვრია ქვეყანაში, ჩემი
ამბავი ტყუილი და მოგონილი არ გეგონება.

„ეე! — ვიფიქრე ჩემს გონებაში: — სჩანს მართლა რომ ბე-
წრი მწუხარება და ამბავი გამოუცდია, რომ ასრე ჰქვიანუ-
რათა სჯის მეთქი ასე უმაწილი ქალი.“

— მე გთხოვთ, რომ ისრე მიყურებდეთ, როგორც თქ-

უძნს ღვიძლს ძმას, მეგობარს და მახლობელს და დარწმუნებული იყავით, რომ მე მიგხედები თქვენს მწუხარებას, და დაეფასებ თქვენს მდგომარეობას... მეც თვთონ ბევრი გამოამიცილია ჩემს ცხოვრებაში და ვიცი, რაც მოულოდნელი მოსავალი მოდის კაცის თავსა და რა ამბავიცა ჰხდება შეწუხებული კაცის გულშია.

— მაშ მიგდეთ ყური. აი რა იყო მიზეზი ჩემი აქ ჩავარდნისა:

მ ა შ ა ს ა მ ბ ა ვ ი .

„მამა ჩემი გადმოვიდა თუ არა რუსეთიდან, განწესდა ჩვენს მხარეს (მამამ მიაშო მამის ენაობა და ისიც სადაურიც იყო) ერთს ჩვენს სოფლის მახლობლათ მყოფს ქალაქში. მამა ჩემი იყო კაი შესახედაობის ყმაწვილი კაცი. დედაჩემი ირიცხებოდა მთელს ჩვენს მხარეზედ პირველს მშენიერებაში (ეს მხარე განთქმულია მშენიერებითა). დედაჩემი იქნებოდა მაშინ თხუტმეტ-თექვსმეტის წლისა. ამ ჟამათ სადღაცას ენახა მამაჩემს დედაჩემი და გადარეულიყო იმისი მშენიერებითა; დედაჩემსაც მოსწონებოდა ძალიან მამაჩემი, თუმცა ვერა ბედაედა თავის გულის თქმის გამჟღავნებასა.

მამა ჩემმა სთხოვა პაპაჩემს დედაჩემი; მაგრამ უარი მიიღო, „სხუა სჯულს მაინც არ მიესცემ ქალსა, თუნდა ღენერალი იყვესო!“ ეპასუხნა იმასა და ხომ მოგვხსენებათ ჩვენს ყრუ აღგილებში როგორ უყურებენ სხუარჯულ კაცებსა..

მამაჩემს როგორღაც მოეგვარებინა და გაეკცია დედაჩემი ჯვარის დასაწერათა. პაპაჩემი მოკვდა ამ მოულოდნელის ელდისაგან (იმას კიდევ ის უფრო აწუხებდა, რომ იმისი

ახალი სიძე მარხვას არ ინახავდა, და მამასადამე იმისი ჭკუ-
ში ქრისტიანიც აღარ იქნებოდა), ბებიჩემი კი ცოცხალი
აღარ იყო მაშინა: ძმები და დები სრულებით არა ჰყოლია
დედაჩემს.

„მე ისევ პატარა ვიყავი, როდესაც მამაჩემი გადმოიყვა-
ნეს აქ სამსახურში. რვას წლისა მიმაბარეს მე ერთს ქალების
პენციონში, სადაც მე დავრჩი ოთხი წელიწადი; მასუკან გა-
მოგდეს მამაჩემი სამსახურიდამ და რაკი აღარა ჰქონდა
ლონისძიება, რომ ეძლია ჩემი ფული პენციონისათვის, გა-
დმოიყვანა იქიდან.

„ჯერ სამსახურიდამაც არ იყო დათხოვნილი, რომ მა-
მაჩემმა შეიცვალა დედაჩემზედ გული, და ისრე შეიძულა,
რომ თვალის დასანახავათაც ეჯავრებოდა. რაცკი მე ჩემს
თავს მოვსწრებივარ, არ მახსოვს, რომ მამა ჩემს ერთხელაც
არის ტკბილათ გაეცეს დედაჩემისათვის ხმა. დედაჩემიცი, სა-
ცოდავი, სულ იმას ცდილობდა, რომ იმისთვის ესიამოვნე-
ბინა და ეამებინა. რადგანაც ეფიქრებოდა დედაჩემს, რომ
ვაითუ ეჯავრებოდეს ჩემს ქმარს ჩემი აქეთ-იქითსიარულით,
იმაწ მებზობლებთანა და საყდარშიაცკი ამოიკვეთა ფეხი, მაგ-
რამ სულ ამაო იყო: მამაჩემის შეცვლილი გული ველარა-
ფრით ვერ მოიგო. ერთის სიტყვით, იმას ყველა ეჯავრე-
ბოდა დედაჩემისაგანა, ის სდევნიდა ყოველს იმის მოძრო-
ბასა და ნაბიჯსა. დედაჩემმა დაუწყო რიდება, მაგრამ მამა-
ჩემი თავისის აღვლევებულის გულით ყოველგანა სდევნიდა
და ეძებდა ჩხუბის მიზენსა. „არა, რას მერიდები, რომ მე-
რიდები! სად გინდა დამემალო, რომ მემალები!—ჩააცვიდე-
ბოდა ხოლმე ის უმიზენოთა, — შენ განა, შენი კუროების

მეტრ არაფერს ვინდა!... რით ვერ გაიგე, რომ მინამ არ ჩა-
ძალოდები, მინამ ჩემის კელიდამ ვერსად წახვალ და ვერც
დამემალები... სიკვდილამდინ სულ ასრე უნდა თვალ წარბში
შემომყურებდე... გესმის თუ არა! ტყვე ხარ შენ შენის
ქმრისა, გეყურება... ვგრე ჩაგაღრძობ ჩემს გვერდითა და
ჩემს ყურებაში... ჩაგაღრძობ!... გაიგონე!... გაცნობებ მე შენ
თავსა, შენი ვინცა ვარ და რაცა ვარ!...

„მე ამიღულდებოდა ხოლმე ამ ამბავებდ გული და უნე-
ბურათ დაეწყებდი ხოლმე ტირილსა, და რაკი გავიცილი-
დით მამაჩემსა, ჩამოვეციდებოდი დედაჩემს კისერზედ და მი-
ვეკერებოდი მწუხარე გულზედა... ერთი ჩემი ცრემლილა
ჰქონდა დედაჩემს ნუგეშათა... ამ გვარს ჩემს დედიჩემის სი-
ყვარულს მამაჩემი, რასაკვირველია, ჰხედავდა და, რაღა თქმა
უნდა, არ მოეწონებოდა და ჩემი თავიც მალე შეიძულა,
მაგრამ არცვი მე მიჯდა ის თვალშია. ჩემი აღდგომა მამინ
იყო, როდესაც გავიგულედი მამაჩემს გარეთა. მე მძულდა
ისა და შემინოდა სამინლათა, ერთი იმისი დანახვა სულ
ამირევდა ხოლმე გრძობასა და ცნობასა... მაგრამ დედა-
ჩემსკი უფრო აწუხებდა მამიჩემის გარეთ ყოფნა: ისა რჩე-
ულობდა ცემასა და გინებას, ვიდრე გარეთ ყოფნასა. დედიჩე-
მის გულში იძროდა და დეღდებოდა ის სიყვარულის იჭე-
ნეულობა, რომელიც ასრე ცხოველია შეყვარებულის ქალის
გულში. როცაკი პატარას დაიგვიანებდა მამაჩემი, დედაჩემი
იდგა ქარებში და მოუთმენლათ გაჰყურებდა მამიჩემის გზა-
სა და ილამებდა ლოდინში თვალებსა. ეს, შე საწყალო დე-
დაჩემო! ღირდა იმ გვარი მხეცი შენს მაგ გვარს ცხარე
სიყვარულსა!...

„მამა ჩემი ხშირათ ორი სამი თლე იყო ხოლმე დაკარ-
გული და ისიც როცა დმბრუნდებოდა, ამ თავის დაკარგვას
დღეაჩემს აბრალებდა. „შენის შიშით შინ ვეღარ დაებრუნე-
ბულვარ თითო კვირობითა, რომ ვგება თავი ცოტაც არის
მოვარილო შეტყი... დღე და ღამე ძილი არა მაქუთს თქუტს-
ნი გადამკიდე... შენა გგონია მე შენ ესეები შეგარჩინო!...
დაიცადე, მოვიცილი შენთვსაცა.. ან შენ უნდა იყვე ცოც-
ხალი, ან მე... თუ მე შენ ცოცხლივ არ ჩაგაძალდე და
ჩაგადრძე, მამ რაღა კაცი ვყოფილვარ... მე ის არ ვახლა-
ვარ, როგორცა გგონია!...“

„გაუჩუმდებოდა დღეაჩემი ბრალი იმისი, არ გაუჩუმდე-
ბოდა და უარესს უმფრებოდა. გაჩუმებზედ ჩააცივდებოდა
„გაჩუმდი? განა?!... რატომ არას ამბობ, თუ შენ კარგი სუ-
ლი ხარ, განა ჰგრძნობ შენს დანაშაულოსა... ჰა!...“ თუ გა-
ეპასუხებოდა... „გაჩუმდი! გაჩუმდი! — დაუბრიალებდა ხოლ-
მე თვალებსა, თორემ სულ ამოვართმევ ემაგ კბილებსა!
ვისთანა მართლულობ თავსა, რომ მართულობ!... მე არ ვი-
ცნობ რაც შუკლი ხარ! სულ ვიცი შენი ამბები?...“ და აქ
მამაჩემი ჩამოუთვლიდა ათასნაირს საყვარელსა.

ერთის სიტყვით, ვისაცკი როდისმე დალაპარაკებია,
ყველას საყვარლებათ უხდიდა.

„საწყალი დღეაჩემი მარტო ჩემშილა, ჰხედავდა ხუგემსა,
როცა გაიცლიდა მამაჩემს, ჩამიკრავდა გულში მტირაღსა
და ჩემზედლა მოიბრუნებდა ხოლმე გულსა. „ნუ სტირი,
შუკო. — მეტყოდა ხოლმე ისიც გულსა აჩუყებული ჩემის
ტირილითა, — ალბათ რომ ამის ღირსნი ვიყავით და ღმერთმა
ეს მოგვავგო...“

„ჯერ მინამ სამსახურში იყო, ამ ყოფაში ვეყანდით მამა-ჩემსა და ახლა იფიქრეთ, რა დღე უნდა დაგვდგომოდნა იმის სამსახურის გამოგდების შემდგომ, როდესაც სიღარიბე და ნაკლებულობა ცალკე უმღვრევედა გულსა. თავისის ურიგობისთვის სამსახურიდამ დათხოვნაც ჩუპნ დაგვაბრალო. „თქვენგნით დამემართა, რაც დამემართა! თქუპსნ რომ რიგიანი და ჩემი ერთგული სახლობა მყოლოდით, რათ მომივიდოდნა ესა!... ოჰ! როდის იქნება ერთი თქუპსნს თავს მოვრჩებოდდე!“

„შემდგომ თავის სამსახურიდამ დათხოვნისა, მამაჩემმა ცოტ-ცოტათი შეაჩვია დედაჩემს კელი და დაუწყო ცემა, და ბოლოს ისე სცემდა, რომ სასიკვდილოთ აღარა ზოგავედა, — სამართლისა რომ არა შინებოდა კიდევ მოჰკლავდა.

„შენ რადასა ღწავი უკანონოვ! — შემომიტყვედა ხოლმე ის მე, როცა დამინახავდა დედის მწუხარებაზედ მტირალსა, გაჩუმიდი? თორემ ემაგ ფანჯრიდამ გადაგისერი!... გესმის თუ არა!.. არა, შენ რა გკლავს?!... შენ უარეს გიზამ, თუ ჩემს შესარცხვენლათ დედიშენის კვალს გაჰყვები! მე გიჩვენებთ თქუპსნ, ტირილი როგორიც უნდა!...“

„ბოლოს იქამდინ გახელდა, რომ ცემასაც აღარ აჯერებდა დედაჩემსა და ხშირათ ჩამოიღებდა დამბახასა, ან ხმალსა და მისცემდა ხოლმე დედაჩემს გულში... მოკვდი! მოკვდი შე აძალღებულო, თორემ ეს არის ძალათი ჩავაღრძე, როგორც ერთი ვინმე პირუტყვი!...“

„აქ მეტი მოთმინება შეუძლებელილა იყო და დედაჩემმა ითხოვა, რომ მოემორებინათ ეს ქმრისათვის, მაგრამ მოუვიდა უარი. ეს რომ მამაჩემმა გაიგო, უარესს დღეში ჩავგვადლო. ჩუპსნი ყოფა თან და თან უფრო... და უფრო

აუტანელი და სამძიმო შეიქნა. დედაჩემს, რომელსაც თავის ღლეში ფრჩხილი არ წამოსტკიენია, გამოაჩნდა ცოტ-ცოტათი სიმკლექე. სხუა უმამაჩემო კაცი, ახლა მაინც არის შეიბრალებდა და ისინიღისებდა, მაგრამ იმან უარესი უყო დედაჩემსა: ისა ხედავდა, რომ უსრულდებოდა გულის წადილი და თან და თან უფრო უმატა თავის სიაცაკესა.

სითქმის ერთი წელიწადი მეტი აღებინა დედაჩემს სისხლი და იტანჯა ამ სამინელს სიჭლექეში, მაგრამ ამისთვის არსად წამალი, არსად ექიმი, არსად ნუგეში და ტკბილის სიტყვის მიქმელი არ იყო; ტამბახისა და ამოღებულის ხმლის ქვეშ ართმევდა ქმარი მათრახით სულსა უიმედო და უნუგეშოს, რომელიც საღმრთო ცხვარივით უღვა დამკლავებულს სიყვდილს კრიჭამი და შეღონებულის გულით ელოდა, როდესაც ის უკანასკნელათლა მოუჭერდა იმას თავის დაუზოგავს ბრჭყალებსა... ჩუქნი მეზობლები, იმის მაგიერათ რომ შეებრალებინათ, ნიშნს უგებდნენ დედაჩემსა, რადგანაც ამის მიუკარებლობას აბრალებდნენ სიამპარტავენსა (ჩუქნი მეზობლების მომეტებული ნაწილი კელოსნობა იყო.) ახია მაგზედა. — ეუბნებოდნენ ერთმანერთს, როდესაც მე შეესტირებდი ხოლმე დედაჩემის მდგომარეობასა. მაგას ასე ეგონა არავის თავი დასტირდებოდა!.. ყველა ამპარტავენსა და გოროზს ადამიანს ეგრე დაემართება!...“ დედაჩემმაკი მაშინვე იცოდა, რომ ასრე იტყოდნენ ამაზედ სხვები და როდესაც ვეტყოდი ხოლმე, რომ მეზობლებს შევატყობინებ მეთქი, ის მიწლიდა და მეტყოდა ხოლმე, რომ ყველას თავისი დარდი აქუს და სხვისთვის თავს არ გაიცხლებენო.

ამ ყოფასა და ცხოვრებაში, როდესაც პირი საფლავისა

კენა ჰქონდა, იმას კიდევ მე ვყვანდი სამწუხროთა. „ღმერთო, ვინ იქნება შენი პატრონი! — ჩამიკრავდა გულში და მეტყოდა ხოლმე ისა, — ვინ იცის, რა დღე მოგელის შენა!...“ დედაჩემი წინდაწინვე ჰგონობდა, რომ მე მამაჩემი მამობას არ მიზამდა.

„როდესაც დედაჩემი სასიკუდილოდ შეწუნდა, მე გავეკანტე ტირილითა და შევიარდი მებობლებთანა, რომ ეგება ვისმე მე მაინც არის შეებრალებოდი და შემოეხედნათ დედაჩემთან. ძლივს ერთი ღუთის მიერი დედაკაცი შემოვიდა დედაჩემთან და რომ დაინახა იმისი საცოდავით დამდნარი სახე, ის მართლაცა და სიბრალოლით მოუჯდა დედაჩემსა. დიდი ხანია დედაჩემი გადაეჩვია სხვის შეებრალებასა და, როდესაც დაინახა თავისთან გულის შემატკივარი ადამიანი, მოუვიდა თვალმზვდ ცრემლები.

— ურიგო არ გახლდებათ, ბატონო, — უთხრა მებობელმა დედაკაცმა, — რომ ეკიმი მოგიყვანინათ.

— არა ჩემო დაო, — უპასუხა დედაჩემმა, ეხლა ჩემთვის ტყუილილა; მე სიკვდილის პირიდან ევლარა მიხსნისრა... მე მხოლოდ ამას გეხვეწებით, რომ ჩემს მამას ყური უგდოთ... არა ვინ იცოდით, რა მწუხარებაში ვიყავით და ვართ... მე ეხლა მხოლოდ ჩემი მამალა მყავს სამწუხარი, სხუა სასინანულო სოცოცხლემი არა მაქუსრა და სიკვდილი ჩემთვის სანატრელიც არის...

„აქ დედაჩემს დაუწყია სულთ ბრძოლა; ხმა ჩაუვარდა, დაიწყია მძიმეთ ქშინვა, თვალემა გადმოუტრიალდა, სახე ეღრიცებოდა... მე ვადექ თავსა, არეული, ვიმტვრევდი თითებსა, ვიყენებდი ტუჩებსა...! და არ ვიცოდი რა მექნა...

ამ დროს შემოვიდა მამაჩემი და, დაინახა თუ არა უცხო ადამიანი სახლში, აირია.

— ეგრე ვასძელ, რომ შენი აზრობა ქუტყინისთვის არ შეგეტყობინებინა! შეუტია იმან დედაჩემსა.--მე გთხრავთ,--მიუბრუნდა მეზობელს დედაკაცს,--რომ ამას იქით ყური არ უგდოთ მაგის ფარსევლოზასა და ტყლარქუასა, თორემ სულ გადაგრევთ, ეგ ისრეთი ადამიანია.... მეორეც ესა, ჩუპნ შინაურს საქმეში ვის რა კელი გაქუს გასარევათა!...

„დედაკაცი, გაწითლებული, მაშინვე გავიდა და გაცალა მამაჩემსა, ერთი ესკი წაიბუტბუტა კარებში: „ეი შენი ბრალს, ქალო, მაგისთანა ქმრის ხელში!“ და გავიდა.

— არა, რა გატირებს ერთი მითხარი!--შემომიტია მე: თუ დედაშენი გენანება, შენც ზედ დაგაკლავ... მე ჩემი ურჩი და უსიამოვნო არაფერ მინდა... შენ ვილას ატყუებ მაგ შენის ღრეცითა და კლავენითა!--მიუბრუნდა ის ახლა დედაჩემს:-- ეინ გინდა შეამინო შენი ტყუილის გულის შეღონებითა!... რომ მართლა კედებოდე კარგი იქნება; მაგრამ რომ არა ძაღლდები... კი ველარა დაეგვარა რა ამის სიცოხლესა და!...

„დედაჩემს ამოხდა რალაცა საშინელი ოხერა.

— მოკვდი და რალა!--შეუტია მამა ჩემმა: **Вишь, кряхтитъ**, და ამ სიტყვებთან გავიდა.

„დედაჩემს მოუმატა მძიმე ქშინვა; მერე უგონოთ გამობრუნდა ჩემსკენა, მომყიდა კელი, დამისვა თავითა და მომესვენა გულზედა. პატარას ხანს უკან გამომართვა ხელი და ჩაიღო მკერდში. იმას ერთი კიდევ ამოხდა მძიმე ხენება და დაუწყო სულთ ბრძოლა. თვალები გადაუტრიალდნენ,

კისერი და ხელები მოქმენენ, გული საზარლათ უცემდა.

მამაჩემი კიდევ შებოვიდა და დაუწყო იქნეულათ ცქერა სულთმოზრძავს დედაჩემსა. ამისმა სახის სასიყუდალოთ ღრეცამ, გადმოზრუნებულმა უძრავმა თვალებმა, მოდუნებულმა ასოებმა და ძლიერმა ძარღვების ცემამ დაარწმუნეს მამაჩემი, რომ იმის მოძულეებული ცოლი სწორეთა კვებოდა. მამინ, ხოლოთ მამინ გაიღვიძა მამიჩემის გულში სინიღისმა და სიბრალულმა. ის მივიდა და მოჰვიდა დედაჩემს მაჯაზედ კელი. „ნინო!... მომიტევე... მე ვარ შენი მკვლელი, უთხრა მამაჩემმა, და ამოუჯდა იმასაც გული.

როგორც ეტყობა ის მესანიშნავი შენაწება მამიჩემისა შეესმა მომაკვდავს დედაჩემსა და ვინ იცის რა აგრძობინა გულსა. იმას მოუვიდა დახოცილს თვალებზედ ცრემლი, მაგრამ ამაოდ მოარიდა ცრემლი და თვალი იმან მამაჩემსა. აქ ერთი გააზმორა საძაგლათა და დალია დედაჩემმა სული.

დედაჩემი როგორც საწყლად მოკვდა, ისრე საწყლათაც დამარხეს. მამაჩემი სტიროდა დამარხვაზედ.

რამდენისამე კვირის უკან შემგდომ დედაჩემის სიკვდილისა, მამა ჩემთან დაიწყო სიარული ერთმა ყმაწვილმა ქალმა. ის არ იყო ურიგო სახისა, მაგრამ ზოგი მიმოხვრა იმისი უმღვრევედა კაცს გრძობას, თუმცა ამგვარი გცევა ბევრს კაცს ძალიან მოსწონს. ის ქალი იცვამდა ახალ მოდურათ და მდიდრულათ. ამ ქალმა დაიწყო თან და თან ხშირათ სიარული ჩუტნსა და ბოლოს სრულებითაც დაემკვიდრა ჩუტნს სახლშია.

მამა ჩემი ერთ კვარემდინ თუ მეტნაკლებს ხანსა, მეპურობოდა ტყბილათ. მას უკან კი დამიწყო ძველებურათ დე-

ენა და ჩემი თვალით დანახვა იმისთვის გულში ისარი იყო. აგრეთვე არ უყვარდი იმის სატრფო მეგობარს ქალსაცა. „რა წუჭი რომ არის ეს თქუნი ქალი! — ეტყოდა ხოლმე ის გაკაცებით მამაჩემსა.

— მამის დედის შვილი რათ ექნება ნაკარგი-უპასუხებდა ხოლმე მამა ჩემი გესლიანათა.

„აი, ამ გვარს ცხოვრებაში ვიყავი მე მამიჩემის ხელში. არ იპოვებოდა ჩემს ბედზედ აღმძანის შვილი, რომელსაცა სცოდნოდა ჩემი მწუხარება და გულის პასუხი. მამა ჩემო, არამთუ არ მადღეედა ვისთანმე მისვლა მოსვლის და მიყოლო-მოყოლის ნებასა და მეზობელს დედაკაცს რომ ჩემს კარებზედ გამოვლაპარაკებოდი, მაშინაც ცემით სულს მართ-მეედა. ჩემი ნუგეზნი იყენენ წიგნები, რომელნიც მამაჩემს თავის სიყმაწვილეში შეეძინა და ხელსაქმე: ჩემი, მამიჩემისა და ნადკას (ნადკა ერქვა მამის მეგობარსა) საცერავეები.

„ამ ყოფაში მე დავყავი ერთი წელიწადი. ერთხელაც, ერთს მშენიერს დილაზედ მოვიდა ჩუქნსა ერთი პოლიციის ჩინოვნიკი და გამოუცხადა ნადკას საჩივარი ასი თუმანის ვალისა, რომელიც იმას ემართა ამ ჩენი სახლის უმფროსის დედაკაცისა და, რომელიც დასდებოდა თავის ამ სახლში ყოფნის დროსა. ეს ვალი დასდებოდა იმას მამე ჩემის გულისთვის.

„ნადკას რალა თქმა უნდა, როგორც სხუა იმ წოდების დედაკაცს, არა ჰქონდა ფული. მამაჩემს ხომ დიდი ხანია ამდენი ფული სხვისაც არ ენახა. ამ ვალზედ უარის თქმა არ შეეძლოთ, რათვანაც თამასუქი კანონიერი იყო. ამ დღეს, რაკი ესეთი ორიოდე მანეთი ხელში ჩაუდგეს, როგორც იყო

მოიშორეს თავიღამა ეს პოლიციის ჩინოვნიკი. გავიდა რამდენიმე ხანი და პოლიციის ჩინოვნიკი კიდევ მობრძანდა, კიდევ მოიშორეს თავიღამა; მაგრამ რამდენიც ხანი გადიოდა, იმდენი უფრო და უფრო სასტიკი ბრძანება მოდიოდა იმ ფულის გამორთმევისა. ერთს ლამესაც რალაც ამბავი და ლაპარაკი შეიქნა მამიჩემისა და ნადკას შუა. ნადკა გაჯაფერებული გამოვიარდა მამიჩემის ოთახიღამა და მოაძახა კარებში. „რადგან თქვენ თქვენნი ქალი უფრო ძვირათ გიღირთ, მამეგ თქვენი ქალი და ეგ თქვენა!.. კარგი, თუ კიდევაც მოგვინე ჩემი თავი!.. ის გარისხებული გაეარდა და გაიჯლახუნა თან კარები.

„გავიდა ერთი დღე, მეორე დღე, კვირე, მეორე კვირე და ნადკა არსად არის. მამა ჩემი იყო ხოლმე მთელი დღეობით ხმა ამოუღებელი. ბოლოს იმან დაუწყო არაყს სმა და მინამ სვამდა, მინამ სრულებით უგონოთ არ შეიქნებოდა. მთვრალი მოჰყვებოდა ხოლმე ტირილსა და წაიშინდა თავსა და პირში მუსტასა. მთელი დღე კენესოდა და ოხრამდა, დაეტყობოდა, რომრალაც მძიმე და მოუსვენებელი მწუხარება აწვა გულზედა. მე დამიწყო სიბრალოლით ყურება და მეყიდებოდა ალერსითა...

„ნადკა ჯაფრზედ ხშირათ ჩამოუღიდა ხოლმე მამაჩემს კარებზედ ფაეტონითა სხვა და სხვა ყმაწვილ კაცებთანა. მამაჩემს ემღვრეოდა ამ ამბავზედ სისხლი და იტაცებდა ხოლმე მწარეთ ქაჩორში ხელსა და დაემხოზოდა პირქვე.

„ერთი კვირე მამაჩემი იყო გიჟივითა და არ იცოდა რა ექნა. იმის გულში იყო რაღაცა საშინელი ბრძოლა და იყო ორს წყალს შუა; ბოლოს, როგორც ეტყობა, დასძალა თავის მოყვარეობამ შულის მოყვარეობა...

„ერთხელ იმან უცებ წამავლო ხელი, ჩამისვა კბლათაში და დამიწყო ტირილით კოცნა.“

„მე ვგრძნობდი, რომ რაღაცა მიძიმე მწუხარება აწვა გულზედ მამაჩემსა, მე მებრალეობდა ის მწუხარებისათვის; მარამკი ვერა ვებდავდი მეკითხნა, რა იყო მიზეზი იმისის ასრეთი მწუხარებისა... რა მომაგონებდა თუ ამ მწუხარებას მოზღდევდა ჩემი უბედურება.“

„მამაჩემმა ჩამიხუტა ბოლოს გულში, თითქო საუკუნოთ მესალმებოა, მაკოცა ცხარეთ შუბლში და წავიდა სადღაცა... სადამოზედ მომიტანა რაღაცა ქალღლი, რომელზედაც წაუკითხავათ ხელი მომაწერინა და ისევ საჩქაროთ წაიღო... რა ვიცოდი მე უბედურმა თუ მე ამ ჩემის ხელმოწერით, ნადკას ვალში ვყილდი ჩემს თავს, ჩემს ხორცს... საუკუნოთ ვუბედურდებოდი... და ასს თუმანს სხვის ვაღსაც კისერზედ ვიღებდი.“

„ერთს ორს საათს უკან მოვიდა მამა ჩემი და თან მოჰყენდა ნადკა და ეს ჩუპნი გასიებული, ემპაყული, სახლის უფროსი დედაკაცი, რომელიც მაშინვე მიზიზლა გველზედ უარესათა.“

„დამინახა თუ არა ამ დედაკაცმა, თვალებმა შეუთამაშეს და გამოჰკრა ტაში. „უფ? რა ლამაზი რამა ყოფილა!... ისე შევინახავ მაგასა, როგორც ჩემს შვლსა?..“ და ამ სიტყვების გათაებზედ იმან მაკოცა აღერსით შიგ შუბლში, რომელიც როგორც საწამლავ მოცხებული, ისე მოვიწმინდე კაბის სახელითა.“

„ეს განხლავთ ჩემი ქალი!... გთხოვთ ვარგათ შემინახოთ ჩემს მოსვლამდინ, — უთხრა მამა ჩემმა გასიებულს“

დედაკაცსა:--მე რუსეთს მივდივარ, მამავე,--მომიბრუნდა ახლა მე მამაჩემი!--და მინამ დაებრუნდებოდა, ამას ებარები... კარგათ მოგივლის და შეგინახავს...

„აქ მამაჩემმა უნებურათ ამოიოხრა და ამ ოხერაში სულა სჩანდა იმის სიტყვებით სიყალბე და სინიღისის საყვედური, თუმცა კიდევ ვერცარას ფიქრს მაშინ მოვიდოდი... ყველა რომ მეფიქრა, ამას მაინც ვერაოდეს ვერ ვიფიქრებდი, რომ მამა შუკლს გამიეტებს მისაცემათ ამისთანა გასაუბათიურებელს და . . . სახლში.

„გამოსალმებამედ მე დავიწყე ტირილი... მენანებოდა მამის დაშორება, რომელიც ცოტა არ იყო თან და თან შემიყვარდა ბოლოს დროს, როდესაც იმან დამიწყო ალერსითა და სიბრალულით ყურება. მამაჩემმა დამიწყო ტირილი... ვინ იცის მაშინ რას ეუბნებოდა ამას თავის სინიღისი!... ის, რა თქმა უნდა, აგრძნობინებდა თავის დანაშაულის იმისგნით მოკლულს ცოლთან, და ასრე უბათურათ გაყიდულს შუკლთან...

„მეორეს დღეს მამაჩემი თავისის ნადეათი წავიდა რუსეთში, და მე მამიყვანა ამ დედაკაცმა.....“

„აქ მოუვიდა იმას ტირილი, დემხო პირქვე და მიიფარა თვალეზედ კელი.

მე იქნება არ დამეჯერებინა ეს ამბავი, მაგრამ ესრეთის სისწრაულითა და ტანჯვით ამბობდა ის ამ ამბავსა, რომ რაც უნდა ურწმუნო კაცი ყოფილიყო, უცქველათ ერწმუ-

ნებოდა ამ სამწუხარო ამბავსა. მე საშინლათ შემებრალო მაშა. მე ჩაფიქრდი და დამიწყო ათას ნაირმა ფიქრმა თავში ტრიალი. მე დიდხანს ვიყავი ასრე დაფიქრებული.

— რას ჩაფიქრებულხართ? — მკითხა უცებ მე მამამ: — მე ვიცი თქვენ არა გჯერათ ჩემი ამბავი; მე ვიცი რომ დაუჯერებელია ეს ამბავი... მაგრამ გარწმუნებ, რომ ამ ყოფაში ჩავარდნილი ქალი ძვირია უმიზნობათა... რომელსაც გინდა ჰკითხე ამ ჩუბნს სახლში მყოფს ქალსა და იმათგან გაიგონებთ იმისთანა სამწუხაროთ თავს გადასაველებს, რომელნიც ამჟამად ნაკლები სამწუხარონი არ არიან... მაგრამ ბევრნი მალე ეჩვევიან ამ ცხოვრებასა... იმათ აღარ ეწუხებათ დაკარგული პატიოსნება... მეგი არ ვიცი როდის შევეჩვევი!.. მგონია არც როდის... და ნურცა ჰქნას ღმერთმა... როგორც იქნება და როდისაც იქნება გადაეხდის ჩემს ვალს... და მასუკან სულს მინც არ წავიწყმედ, თუ ხორციელათ აღარა მაქვს პატიოსნების სახელის იმედი... როგორც იქნება მოვიწინებ ჩემს ცოდვასა....

— ბევრია თქუბნი ვალი კიდევ? — ვკითხე მე.

— იქნება კიდევ სამოც თუმნამდინა.

— დავიჯერო აქამდინ ორმოც თუმნამდინ მეტი ვერ გადხადეთ?... თითქო ბევრს ფულს უნდა იღებდეთ, და...

— განა მეტს არ გადაეხდით, მაგრამ ისეთ ნაირათ უქირავს საქმე ჩუბნს უფროსს დედაკაცს, რომ მესამედ ფულსაც არ გვაჩვენებს თვალითა და დანახარჯს ერთი ხუთათ გვიანგარიშებს....

— უჩივლეთ.

— მამ გეტყობათ თქუბნ ჯერ საჩივარში გამოცდილი

არა ხართ!... მერე ჩუპს ვინ გვიგდებს ყურსა... იქ უფრო
ერთი ორათ მეტს სირცხვილსა ვეჭვით... —

— დაიჯერო თქვენს სარავისთვის მითქვამთ თქვენნი ამბა-
ვი, — გავაწყვეტინე მე სიტყვა. —

— როგორ არ მითქვამს და კიდევ შემიტირნია, მაგრამ
სიცილათა არავის ეყო... ანკი ვის რა ენადღეობა!... თა-
ვის სურვილს რასაც დროს უნდათ ფულით შეისრულებენ
და სხვა რა დარდი აქვთ... ყველა მარტო თავის დარდას
სწუხს...

მე კიდევ ჩაფიქრი... ეფიქრობდი, თუ რა ღონით შემი-
ძღვებოდა ამისი აქედამ გამოხსნა; მე არა მქონდა სრულყო-
ბით არაფერი ღონისძიება. მე მაშინვე გამიგებდა თავი სეი-
მოზმა, მაგრამ არ ვიცოდი ის დაიჯერებდა თუ ამბავს თუ
არა... ან ისიც იმოვიდა სამოც თუმანს?... მაშინვე ბევრი
იმედი არ იყო რომ ამოდენა ფული გაემიტანა, და მეტა-
დრე თუ იმისაც გაიგებდა რისთვისაც უნდა იმას ის ფუ-
ლი!...

მაშა ჰგონებოდა, რომ მებრალეობდა ისა და მართლის
გულით შეუდექი იმის მწუხარების ფიქრსა. —

— ფიქრი ნუ გაქვთ! — თხარა ბოლოს მე, სადაც იქნე-
ბა და როგორც იქნება ვეცდები თქვენს აქედამ გამოხსნასა
და თუ მოეახერხებ, დარწმუნებული იყავით, რომ პირველი
ჩემი საქმე იქნება...

— გაგეტყობა? — უცებ შემომძახა მე კარებიდამ სეიმოზმა.
თურმე კიდევ გათენებულიყო ჩუპსს ლაპარაქში და მე ისე
ახალი დაღამება მეგონა. მე მენანებოდა მამას დამოკრება:
უნდა გავსტყდე, რომ მე პირველათ შემეწარნია კალონდ ას-

რე თვალი და პირველათ მიგრძენია ამ გვარი სიბრალოელი აღამიანისა... რომ შემძლებოდა, უკანასკელს სერთუკს დაეგირაეებდი, გამოვიხსნიდი და, ეისაც რა უნდა ეთქუა, შეგირთაედი... მაგრამ მე ესეც დიდათ სასიამოვნოთ შექნებოდა, თუ სვიმონიც არის გამოიხსნიდა იმასა.

— ეხლაე! — შეეძახე მე სვიმონსა და წამოვდექე გამოსასალმებლათ.

— მიღიხართ? — შეითხა დაღონებით მამამ.

— მიედიეარ და იქნება ღმერთმა ინებოს და კიდევ მალე უფრო სსუა ფრევა ენახოთ ერთმანერთი. მე უევეელათ იმედი შექონდა, რომ სვიმონი უშეელიდა იმასა.

მე გამოვადე კარი და წამოველ. მამას ქეითინი შემოგვესმა.

— ოჰრა! — შესძახა ვაკეირებით სვიმონმა: — შენ მალე დაგიტესია ტრფილები ალიო!... აი რა არის უმანყოება კაცისა; ჩემი კიდეც უხაროდ, რომ მრედიოდი...

— არა, აქ სსუა ანგარიშია! — და მე უნებურათ ამოვიოხრე...

— ეა! ეა! თქუენ აღარა ჰხუმრობთ!... აგრე მალე გამოიჯნურება!... აკი გეტუნები, რომ შენ ჯერ ისეე ხოხ ხარ შეთქი... შენ რომ სსუა ქალებში ყოფნა შეგეხედეს, მამინ რა გეშეელებას!...

— ჯერ გარეე შენცა რა ამბაეია, — ეელაპარაკებოდი მე გზაში, და მემეე ისე დაიწყე ლაპარაკი.

— განა არ ეიცო რაც ამბაეია გული გულის აღაგს აღარა გაქუს!...

— შენ კიდეე შენსას არ იშლი... იქნება არის მიზეზი,

რომ გული გულის ალაგას აღარა მაქვს...

— ვიცი უმიზეზო არ იქნება: ფერ უმარილი ბლომით ექნებოდა წათხუნული და გუნდა და ბასმა ეღებოდა დაუზოგველათ, — მენ ყველა ნანდილი სილამაზე გეგონებოდა და მეტიც აღარ გინდოდა.

— ეგ არის! რაყი შენ ერთი შეტოვამ, კაცი ველარც დაგახეინებს... რით იცი, რომ სწორეთ ეგ აგრე იყო!...

— მე რომ გიცნობ, — იმითი ვიცი და ის მაფიქრებინებს..

— ეჰ, რას გელაპარაკო!.. ჯერ საქმე არ იცი და აგიხირებია...

— მე გაფიქრდი და აღარა უპასუხე ამის მეტი არაფერი. მე გული მელრინებოდა იმიტ ასრეთს ლაპარაკზედა: ჩემი იმედი ის იყო, ის თუ უშველის ჩასმე იმ საცოდავს ქალსა მეთქი და იმან არცარაფერი კი მათქმევინა!... მე თუმცა იმედს არა ვკარგავდი სვიმონზედა... მაგრამ რაყი გულზედ სვედათ არ მაწვა ეს ამბავი, მინდა მალე მეთქუა სვიმონისათვის და მსწრაფლად შემეტყო იმისი აზრი, და ისეც ასრე უღროფოთ და ულაგოთ სასაცილოთ მიგდებდა მეცა და ჩემს მწუხარებასაცა.

დავბრუნდით თუ არა შინა, სვიმონ მამინე დაწვა ქვეშაგებში და დაიძინა. მე ისრე ტანისამოსით დავეგდე და მივეცი მამაზედ ფიქრსა. ამ ფიქრში მეც დამძინებოდა.

ათი საათი ექნებოდა თითქმისა, როდესაც სვიმონმა გამაღვიძა. ის იყო, როგორც სჩანდა, კარგს გუნებაზედა.

მე ძალიან დასუსტებული ვიყავ, ცუდათ მეძინა და ცოტა არ იყო კიდევ შემცივნოდა.

— შენ ძალიან დათენთილ ხარ!... ხომ არ გიხამა? — მკი-

თხა მე სვიმონმა, რაჟი ცუდს ფერზედ დამინახა.

— არა, და რასაცა ჰფიქრობ, ის ხომ ფიქრათაც არ მომსელლია... შენ სიცილათაც არა გყოფნის, მაგრამ სამინელებაცა, რაც მე წუხელის ჩემი არჩეული ქალისაგან გავიგონე... შენ იქ აღარ იყავ, როდესაც ის მოვიდა.. მე არ მომწონებია ისრე ქალი.... ისრეთი უმანკო სახე და სახის მეტყველება ჰქონდა, რომ მე უნებურათ მომინდა იმ ქალის გაცნობა და იმის ამბის შეტყობა, თუ რა მიზეზით ჩავარდა ის იქა.

— უმიზეზოთ სხვა ვინ ჩავარდნილა იქა, რომ ეგ ჩავარდნილიყო, მაგრამ რაჟი ერთი ჩავარდებიან ხოლმე მანდა, მასუკან უტკბებათ და აღარ ნდომობენ, თუნდა შემთხვევაცა ჰქონდეთ სხუა რიგს რიგიანს ცხოვრებისა.

— არა, ეგ პირ იქით, უნდა გაჩენა რა მწუხარებით ამბობდა თავის ამბავსა.. გული მომიცვლა, მე რომ იმას ყურს უგდებდი.

— ეგ კეთილი, რომ კაცი გებრალემა, მაგრამ იმისის კრემლით რომ მოტყუებულ ხარ ეგ არაფერი მოსაწონია..

— უნდა გაიგონო შენ იმისი ამბავი, რომ მამინ აგრე აღარ იტყვი.

— ოო! ბერი ამბავი გამიგონია, მაგრამ ერთი შებრალების მეტი იმ პირებისა, რომლებსაც თავს ის უბედურებაები მომხდარან, მეტი არ გამწყობიარა და შესაბრალისნიც ამით უფრო არიან, რომ თითონ აღარა გრძნობენ, მან უკეთა ესთქათ, ვეღარ დარევიან თავის თავსა, რომ სხუა კარგის ცხოვრებისათვის იზრუნონ.

— კიდევ ეგ არის სამწუხარო და იმითია შესაბრალი,

რომ ისა გრძნობს თავის მდგომარეობასა, უნდა იმყოფოდეს
 თავის გამოხსნა და იმისთანა მდგომარეობაშია დაყენ-
 ბული, რომ ვერ გამოუხსნია თავი.

— შენ აგრე გეჩვენებოდა... უნახვიხარ ხამი კაცი და
 უთამაშებიხარ... მძი ცასტოთ, იცეი ბოფე ჭი შენ... ეშოფ
 ძიძე მე ბრაზი მომივიდა.

— შენ დღეს ისეთს გუნებაზედა ხარ, რომ თითონ არ
 იცი რას ანობი.

— ოჰო! რა ძიელია სახმილის ალი!... მაშ ძალიან მო-
 გდებია აი!...

— ვერ გამოვიდა-- დღეს რა გუნებაზედა ხარ შენა?

— ტრუილს გულს აგრე ეჩვენება, თორემ მე კარგს გუ-
 ნებაზედა ვარ...

— ერთის სატყეით შენთან ლაპარაკი შეუძლებელი შეიქნა!..

— რომ გეუბნები შეისწავლე კაცის ბუნება, ადამიანის
 თვისება, ცხოვრება, გარემოება.. აი, ემაგისათვის არის საჭე-
 ძრო, რომ აგრე მალე მახში ალარ გაებში, ადამიანის ცხო-
 ვრება ციხე და იერიშია: ყველა ერთი ერთმანერთს ადგია
 და ერთი ერთმანერთს ებრძვის, ატყუებს, და ცდილობს დაი-
 ჰყრან ერთმანერთი და ბრალი გამოუტყდელისა და უცოდ-
 ნელისა!

— ეგ უმენი ფილოსოფია შენთვის შეიქნახე. მისი იტენ პინტო
 ციხე.

— მე შენახულიცა მაქვს და დამარხულიცა გულში, მაგ-
 რამე არც შენ გაწყენს, რომ იცოდე და განხილდეს ეს ფი-
 ლოსოფია.

— მე კიდევაც გეტყვი, რომ შენ არ იცი მე რას ვამბობ
 და გაუგებრივ ლაპარაკობ... თუ დიდი რამ მიზენი არა

ყოფილიყო, არც ასრე თავს შევიწუხებდი... შეწუხებულს, მართალს, უსამართლოთ და უღმრთოთ დასჯილს კაცს ვხედავ და ქვის გული ხომ არა მაქვს, რომ არ შევიბრალო...
 ...

—შებრალეებზედ ვინ გეუბნება,—შეიბრალე, მაგრამ თავი ცოგახსოვდეს...

მე კიდევ რაღაც უნდა მეთქუა, მაგრამ სვიმონმა აღარ მატადა: წამოაელო ქუდსა და წავიდა.

მთელი დღე სვიმონი არ შემოხსულა შინა. მე უფრო და უფრო მიბრაზდებოდა გული: ეს ერთი კაცილა მკონდა იმედათა და ესეც ასრე ლაპარაკობდა. მე კიდევ უფრო იმხანად მიბრაზდებოდა გული, რომ ვინ სვიმონ და ვინ ასრე უფულოთ ლაპარაკი კაცის უბედურებზედ. მაგრამ ეს იყო უბედურება, რომ ის ყურს არ უგდებდა. ჩემს ლაპარაკსა დაუროგორც სხვები ენახა, მაშაც ასეთი გეგოვინ რა ცნებ შეიღ.

დავწყვი, რომ სვიმონი ჯერ არ მოაუღრიყო, დაღალულს დალიან ღრმად დამეძინა. მთელი ღამე სულ მშას ამბავი მესიზმრებოდა. ხანა ვხედავდი, რომ მამა პუბლიჩნი ტორგითა ჰყიდა იმასა; ხანა ვხედავდი იმის დედასა, რომელიც საკვირვლათ ჰგავდა მამასა, რომ ქმარი ხინჯლით ადგა და სკრიდა ყელსა. ენახე სიხმარში, ვითომც ბევრი უფლი მემოენა საღლატა და მამში ვადღევედი იმის სახლის უფროსს დედაკაცს და ვისხნიდი მამას. ხან ვხედავდი მამას მამასა, რომელიც ტიროდა და ვხეწებოდა მამასა, რომ მომიტევეო.... კიდევ ვინ იცის რა არ მესიზმრებოდა: მთელი საათი იყო, რომ გამომეღვიძა და მთლიან მოვედი ფიქრსა; ამ ასრე მეგონა ისევ სიხმარში ვარ მეთქი.

—სვიმონ სად არის?—ვკითხე მე გოგიას, რომელიც შე-
მოიპარა ფეხის ფეხილებზედ წაღების გასატანათა.

—ის წუხელა ძან გვიან მევიდა.—მიპასუხა გოგიამ: მაგ-
რამ მისთანა აშფოთებული მე ის არ მინახავს. რაია მის
თავს, ხომ არ მოგეხსენება?

—არ ვიცი... ხომ აეთ არ არის?...

არა მგონია, ისტეა რაღაც მის თავს... ვორი საათი მეტი
ბოლთას კრავდა და ლაპარაკობდა ხან ქართულს, ხან რუ-
სულს და ხან რას... ძან გამფოთებული რასმე იყო.

—არ ვიცი!—უპასუხე კიდევ და შევედი ფიქრში, თუ რა-
ზედ უნდა ყოფილიყო ის ისრე დაფიქრებული.

—ეგ ძან ახირებული კაცია,—დაიწყო კადევ გოგიამ,—
არვის დაზოგვა არა აქუს; სუყველა არ მოსწონს, სუყვე-
ლას დასცინის, აგინებს... თავიზედ დიდი არ მიახნია არა-
ვინ; ვინც არ მოეწონება, არაფრათ აგდებს, სუყველა დი-
დი კაცი გედვიდა და ჩემისთანა გლახა კაცს ეპყრობა მო-
კეთეთ ... რაფა კეთილს ნახავს ეგ... მე წუხელი ძან შეე-
შინდი... ეგ მისთანა კაცია, რომ არც თავს დაზოგავს...
ვაითუ ცოდოში ჩაგვაყენოს მეთქი...

—რა ცოდოში! რას ამბობ!...

—იმე! რა ვიცი! რაღაცა ფრანსული კაცია... მის ღღემიდ
არც ლოცვა იცის, არც ხატი; სამთელს ეკლესიაში ერთხელ
არ აანთებს... და აპა ეშმაკი ძლიერია... ვინ იცის რა ჩა-
უდოს მაგას გულში.

—ფიქრი ნუ გაქუს, გულში არას ჩაუდებს... უთუოთ
სხვა რამ მიზეზი იქნება. მე შევბტყობ, თუ ერთი მალე
გამოიღვიძა.

—კი, კაი იქნება... თქვენ ქე არ ღეგვიმალათ...

გოგია გავიდა.

მე კიდე დაეწყე ფიქრი, თუ რა მიზეზი უნდა ყოფილიყო სვიმონის ამ ამბავისა.

ათის ნახევარი იყო, რომ სვიმონმა გამომალედა; ის მეოთხე საათზედ დაწოლილიყო დასაძინებლათ; ის მაშინვე ჩემთან შემოვიდა პერანგა.

—მართლა რა ლამაზი რამა ყოფილა! დამინახა თუ არა, შემომძახა იმანა.

—ვინა?—ვიტხე მე, თუმცაჲ მიეხვედი, რომ უთუოთ მამას ამბობს მეთქი.

—შენი ნაქები მამა!—და აქ გაიქ-გამოიქნია სვიმონმა თავი.

—მერე შენ რა იცი?

—მე იქ ვიყავი წოხელისა. ორჯელ მივედი და ვერც ერთზედ ვერ მოვასწარ შინა, სხუაგან წაეყვანათ; მესამეთ ძლიეს მოვასწარ... ჰმ! მამა! მამა! ის რომ ამბათ დასწეროს კაცმა, არ დაიჯერებენ: ტყუილი მოგონილიაო... მე ბევრი შემხვედრია მაგევარი ოჯახის პატრონი კაცი... მაგრამ ეგ მეტის მეტია... მამა იმ გვართ, ემისთანა მშუპნიერს სახით, თუ ზნეობით შვლს ჰყიდის იმ გვარ გასაბილწავათ და საუკუნოთ დასანთქმელათ... აი კაცის ცხოვრება... „ძლიერ არიან გულის თქმანი კაცისა და არა აღუდგეს მას ხმა სინიდისისა“ ამბობს, არ ეიცი საღმრთო წერილი, თუ სხუა რაღაც წიგნი... ძნელია, თუ კაცი იმა სიყმაწვილიდან არ ისწავლის თავის ზნისა და გულისთქმის შეკავებასა.. ვინ იცის, რა რიგათა კვდებოდა მამის გული ამ გვართ შვლის გას-

ყიდვაზედ, მაგრამ ველარ შეუკავებია თავისი წამხდარი გულის თქმა.

— თითონ ქალი როგორღა მოგეწონა?— ვითხავედი მე სემონს ნახევარ დაცინვით, რადგან იმას ჩემი ამავე არ სჯეროდა და ნახევარ გახარებითა:— აქუს სურვილი რიგიანის ცხოვრებისა და ეტყობა კიდევ, რომ შეუძლიან კაცურათ ცხოვრება, თუ არა?..

— შენ იცი, — გამაწყვეტინა მე იმანა, რომ მე იმას ცოლათ შევირთავი!...

— რას ამბობ!... მამ იხსნი რაღა იმ საწყალოსა?!.. და მე ამ სიტყვებთან კინლამ მოვეხევი სემონსა...

— აღტაცებას თავი დანებე, თუ ღმერთი გწავს!..

„ახა ღმერთო, ვიფიქრე ჩემს გუნებაში, კაცმა თავის სიხარული როგორ არ უნდა წარმოსთქუას!“ მაგრამ მევე შემრცხვა, რომ უბრალოთ სანტიმენტალობა რა საქირთა მეთქი.

— დედამა და ქუსყანა, რომ სულ აგმძღობა! — დავიწყე მე მოუფიქრებლათა.

— ავი გეუბნები, რომ შენ ჯერ ისევ ხბო ხარ მეთქი...

— დედამას ნება აქუს კანონითა, რომ შეგიკრან ქორწინება, — გავისწორე ლაპარაკი.

— ბატონი ბრძანდებიან, თუ გავაგებინე.

— ეგ კი!...

— მამ რა, გგონია პუბლიკაციას დაუკრავ თუ!..

— მამ ეგ არის რაღა გამოგყავს ის საწყალი იმ ტყვეობილამ?

— სწორეთ.

— ფული? გაქუს?

— აი ეხლავე წავალ სამოენელათ: მამიჩემისა მართებს
ერთს სამოცლა ათი თუმანი და გამოვართმევ.

სვიმონ წავიდა.

— მისთანა კაცი კი არ მინახავს,— მიიხზრა მე გოგია
სვიმონზედ, როდესაც ის გავიდა გარეთა: — ევრაფერი გევი-
გე რა შავისი. რალაცა სხუა ნაირი კაცია: თითქო ძან კაი
გულის კაცია, მაგრამ ისტე რომ შეხედოს კაცმა მისთანა
ავი არეინ ეგონება.

ანტ. ფურცელაძე.

ანტ. ვიხუცაძე

(დასასრული იანერის ნომერში იქნება.)

საქმეები, ჩუქნი ჟიბუების სეკდა ჯ კეთილშემიწების სისარული ჯ რომ უწინდელ ავგუნებრივ ჩუქნს ერთმანეთს უმიხოდ ვერ შეკვდავთ, რომ სარსარი არ ღავიწეთ სოღმე?

თუ მე, მაგალითად, წინ შეკვდები მის აღმატებულებას იგან ფომინს ჯ ვხედავ, რომ თვალები ცრემლორული აქვს ჯ თითონაც რაკი მე შემსვდება სინცხელით წითლდება ჯ როგორღაც ალაღ-მართალიანტარს ბოგვივით შემომცქერის, თითქო... დამინახე როგორი-უმანგო ვარ! ჯ უუერე როგორი მშუწნიერი ბუნებაა ჯ, როგორი მსუბუქი სინცხ-ღვა გულით წმინდათუხანა!, მამინ დამტკიცებით ვიცი, რომ აწით-ღვებაც, სეტარების თვალთ ცრემლით ჯ ალაღ-მართლობაც, აწით-უ იმისგან არის, რომ მისი აღმატებულება საიდუმლოდ ყოფილა არმიგობაში, ჯ მსოფლოდ იმისგან, რომ იმ ადგილას, სადაც ის იყო, იყება არის ტოკრატად, დღევანდელს დღეს ყველა ივარის გარეშა ჯ ვაჭრობა ყოფილა. თვალების სისველიდამ ჯ უმანგო უურბილამ სუდმიწვინით ვიცი, როგორ ვაჭრობაც ყოფილა. ერთი მიბრძანეთ, რაღა საჭიროა ამ გვარი კითხვა: „როგორ ჭბრძანდებით, გულსე როგორ ივრავთ სოღმე?“, რა საჭიროა მიღაქუცება, მცხიერება ჯ რწმუნება, თუკო აშკარად ვხედავ, რომ ვიცი ისე ბუნდერია, რომ გული მისი მხარე-ღვებით საკესა ჯ რომელ მთელს არსებით რაღაც ტუბილსა ჯ ციურს იფიერებში იყოფება? ჯ მართლადაც, ჩუქნი შეხედონ უთქმელად არის სოღმე. **X**ის შემომხედავს ალერსიანად ჯ მადრიელივით მეც იმის შეხედავ სოღმე როგორც ერთგული: ის წამოსთქვამს: «ღმ!» მეც კუბუნები სოღმე: «ღმ!... ჯ ჩუქნს საქმესეღ მიუღვივართ სოღმე. ანუ, მაგალითად, როდესაც ვხედავ მეორე არაბტურის, დენერალი გოლუბნიკოვს, რომელიც შუადღის შემდეგ მაქვს საათსეღ, გვერდელა მიიზარება, სნელის ვიწრო ქუჩით ჯ შიშით აქეთ-იქით იფურება, მე დამტკიცებით შემოდინ ვხედავ, რომ დენერალი სხუბ თან არავისთან ვი არ მიდის, ის მიიზარება თავის დასაყუთრებულს ბეზა შარლოტტა ივანოვანსთან, როცა დამინახავს სოღმე, თუმიც მისი აღმატებულება წკებლის ტრიალს მოჭეკება სოღმე ჯ ისე მანკუნებს, ვითომც დანუბირნობო, მაგრამ მე მანც ვერ ვაჭეკავ სოღმე რომ არ მოკასხენო: ერთათ ვისეირნოთ მეთქა ამატომ, რომ მტკიცედ ვიცი ამისთანა თქმა იმის ავღებულს გუგას ძალიან უნსეღობს. ამ ფიქრის გამო მე წუნარა ქუდსეღ თითო მიკავა სოღმე ჯ ვიტყვი: «ღმ!»

დენერალიც, რომელიც ხსენს ჯარის კაცივით, ამ ჯროს ამხსნითვე მიზანსუბედა ამ შემთხვევაში კი ისტორიკოსს შიდაზის თავდაშინრელებითს მოდას (ნუ დამდუხამო! თავის ფიქრში), ჭ კერძოვე მუხბუნა: «დმ!» . . . ჭ ერთმანეთს გაგვიდებით სოლმე. ამხსობაში კი გზა-გზა ხსენს ჭ ხსენს რამ წარმომადგება სოლმე თავში: ხან ვჭყდავ ნამკვა დენერალს, ხრულიად ჩადუხულს თავის რჩეულს გათქვირებულს ბუბიის მუძუეში, ხან წამოსადგეს ჩინებულს ჭ იმისთანავე დენერალ-შის (ცოლს) მოსვენებით ნადილს უკან მძინარეს თავის ოთახში, რომელსაც სრულებით ფიქრში არა აქებს, რომ იმისმა ნამდგეცა იუბიტერმა იპოვნა მივარდნილს ადგილს ვილაც თავისუფალი მქრევი-ქალი ჭ ზრდის თავისი იუნრისის აშვარა ხაზარალოდ. კიდევაც, მაგალითად თუ დილით რვა საათზედ ვჭყდავ ცხად უოფელს იჯარადაც ხეობიშხვს, რომელიც მელასოკიის ხსელი: კარებს არაგუნებს, მაშინ სრულიად არა ვფიქრობ, ხეობიშხვი გაუთრებელივ აქ იმიტომ გაშოცხადებულა, რომ მელასოკიის ხსელობის მშჯღობა შეიტყობს, ჭ დარწმუნებულნი ვარ სოლმე, რომ იმ დილით ადრე დარბაზობას აქებს რალაც კავშირი წელის რებს გაუვანასთან ქალაქს * * ში. ამისთანავე ჩემს თავში გამოისატება სოლმე ვითხვა: ათას უხუთასის თემნიდამ რომ ოცი პროცენტი (ხარკებელი) გადაიდას, რამდენს ფულს შენდგენს მეთქი? ჭ თუთ იმავე დროსვე კავიტის ხსელს რომ დაუზირდაზირდებიერთს ფანჯარაში ვჭს დავ გასიუბულს ვატს, რომელიც კმძალობით უფრს უგადებს, ჭ რა მუ დამისახავს სოლმეკავიტანი ცოტა-ოღნად წითლდება იმისთვის, თუ რომ დილით ადრე ჩაუტყელი დავინახე, წამომასხებს სოლმე «დმ!» ჭ აქარებით ფანჯარასა ვშორდება.

მე არის, ...დმ!.. მეც ვამბობ ჭ მივდივარ ჩემს გზასზედ.

წყალობა მიყავი ჭ მიბრძანეთ, განა სჭიროლა იქმნებოდა ჩუქნი-თხს საუარო მამინ, როდესაც რომ იმის განსაკებად მარტო ტუჩების დატოვებაც, მარტო თვალეში გველვება ჭ მარტო თავის დაქანქარებაც ხაკმაო?

შემდარითაც, ჩუქნი საუბრის ხსენები უფრო უდიდესნი არიან სოლმე. უნდა მოვასხენო კეთილმოწყალეო მკითხველო, რომ თუმცა ჩუქნი ვიწოდებით კიდევ «გუბერნიის არისტოკრატებად», მაგრამა საწესარი ეს არის, რომ ჩუქნი არისტოკრატობა მეტის-მეტად

საკუთარი რამ არის. ჩუქნი, როგორც ნათქვამია, გასუნებულნი არის-
ტორატები ვართ. ჩუქნი შორის მომატებული სამშობლო იყო იმ
სუფთაობით სარდარს ხაკეშიყო მენობათ მეოთხე ეტაჟებში (მარ-
თაბა), რომელნიც მეტის-მეტად აღასათიანებენ ჰეტერობურდს,
(რუსეთის დედა-ქალაქი) და რომლებშიაც რაც შეიძლება ყველას სხიე-
რებისა და ფერის კონკრეტორები და ევანგელიტორები: (პირველი არის
მოსვლე წესიერებათ დაცვისათვის და ბრძანების აღსრულებასადე ყუ-
რის მტლები, და მეორე არის გამძინავარი, ანუ გამხსრევი) განსვენებით
სტრუქტურის სოლმი, პირველად თვალი იქ ეკახსილეთ; იქ აღვიზარ-
დებით და ვინწავლეთ და თუ თვით ჰეტერობურდს იმისი ნიჭი აქვს,
რომ მარტო ჩინოვნიკები და ჭყანტობის ომნიერები დაბადოს, ისიც
შეიძლება წარმოვიდგინოთ, თუ როგორ ქმნილების გამოყვანად შეუ-
ძლიანთ შემოსხუნებულთ მეოთხე ეტაჟებს? და მართლაც, სულ
დავხსრულეთ უნდა და სიმდაბლის სხსწავლებელი; ვინცა ვინ ბრძანე-
ბლები იყვნენ, იმათთან ვიუავით სოლმი რიგით სკვეტრებათად და
ნოქრებათად. დესებიც, ფერ-უმარდილიც და გომიებიც მიუგანდა სოლმი
იმათ ცოლებთან და იმათის სტუმრების შემქნევეებათად ვიუავით: მ-
ლიან გვისაროდა ჩუქნი ცხოვრების მახსივრობა და ბუახილიანი ფე-
როვნება სხისა, იმიტომ რომ ესენი იყო სოლმი ჩუქნის კეთილის
მეოფლების შესაქნევი და ამხთანაკე ჩუქნი წინა კეთილმდგომარეო-
ბისა ჩუქნისა — ჩუქნი ბედისა და წინა წარმატებისა!! ბოლოს, დავი-
დალენით რა და მოვიომინეთ დიდი ხანი, ამ გვარი ჩუქნი მდგომარე-
ობა, მივიღეთ დიპლომატი (წყალობის წერილი) დუბურნიის არის-
ტორატობის წოდებისანი იმ უფლებითურთ, რომ რამდენს ხანსაც
გვინდა, იმდენს ხანს გვქონდეს წოდება. ვერ წინაპირველად, პროვინციის
(თემი) წმიდა ჭაერმა თუძინა პირველ დავცა, მაგრამ, რაკი უმაწვილობითვე
ვიუავით შეჩვეულნი ყოველ გვარის ტანჯვის ატანას, აქაც ფეხი შე-
ვიმავრეთ, და არათუ მარტო ფეხი შევიმავრეთ და ჩუქნს გარემოსაც
იმისთანას ჭაერის შედგენა მოვიტვარეთ, რომელიც ჩუქნს ცხოვრებას
ყოველს მინუტს მოატყობს სოლმი ჩუქნის კეთილის მეოფლების
დკრეფენებს. ცხადია აქ, რომ ამისთანას გამოხატულებით, ყოველი
ჩუქნი წადილი, თხერა და ლტოლვილება ის იყო, რომ მივსდებულ-
ვიუავით იმ საფუარელს ჰეტერობურდს, ხადაც განვატარეთ მტკბანურად
სენით შემკობილი ჩუქნი უმაწვილობა და ხადაც ჩუქნი ყველას გავა-

ნან, ცოტა რომ ვსთქუათ. ოცდა სუთამდინ მანც მკვობანსავით მცნობნი ოტდეენიის (ხსანმართლას ერთი ნაწილი) ნახალნიკები.

რასაც დღეს შეტერბურლის ფონტა მოდის სოლმე, ის დღეები ჩუქნს ხაზოგადოებაში რაღაც აჩუგლობისა დ ალტარების მოძრაობის დღეებია. ეს ადგილი მისხსდომია, იმიტომ რომ იმ დღეებში მოკვივა სოლმე ჩუქნის მკვობრების ოტდეენიის ნახალნიკების წიგნები. დავობივართ ერთმან-ერთთან, ახალი ამბების შესატყობინებლათ დ ჩუქნ შორის გაძმართება სოლმე ამითი გასელეუული დ წრფელი ლაპარაკი.

— აბა, თქუქნსო აღმატებულეებო, ვჭკითსავ მუ დენერაჯის გოლუბნიკოვს: — დედაქაღაქილამ მიიღუთ რამე ცნობა?

— როგორ არა, როგორ არა, თქუქნსო აღმატებულეებო! მუხუნება დენერალი, სელეების ფუხეკით: — გრაფი შეტრი ვასილიხი უმისრად არ დამაგდებს სოლმე რომ თავისი ვითარება არ მომწეროს...

— მამ თუთ გრაფის წიგნი მოგივიდათ? ვჭკითსავ მუ. ამ ამბით ცოტარამ გასელეუული.

— დი... დიას, მიძისუხებს დენერალი იმისთანას კილეთა, თითქო ანუშიმიც არა მისდინარა: — გრაფს ძელიან ხმირადა აქვს სოლმე ჩემთან მიწერ-მოწერა!

— ჭმ. . . დიას, ვიძახი მუც. დ. რაკი, არ მინდა, რომ იმანუდ უკნ დავინე, მეც ჩემის მსრით უფრო მომატებულის გულგრილობით, ვუმატებ: — მე კი მივიდე წიგნი გნაზის ნიკოლაი ანდრეიხისაგან... ყოველ ფომტითა მწერს? თავიც შემაწინა ბებერმა!

დ თუ, ამასთანავე მტეიტედაც კიცი, რომ დენერალმა დოლუბნიკოვმა უსირცხვილოდ ტყუილი ხთქვა, თითონ ის დენერალიც იმ ხსათვე დაწმუნებულა, რომ მეც იმანუდ ნავლები უნამუსო სინდრუ ვსთქვი; დ ამ გვარი ჩუქნი გრმნობა, მანც დ მანც, არას დავკომლის სოლმე რომ შევიქმნეთ სრულიად კმაყოფილნი ჩუქნის ამისთანას ლაპარაკისა.

— რას მუხუნებთ! ჭკვირებს ოთახის შუკარეს გუთსეში მისი აღმატებულეებ ივან ფომიხი იმ დროს, როცა რაღაც წიგნის კითხვას ყურს რომ უგდებს.

— ... თავში დაწურავთ, ვითომც იმს შუბლსეც დღევის სე ამოდის დ ის ველანავის ველან მოუხერხებია, რომ მისი ბრწინავ-

ლუბის ფიქრიდამ იმისთანა მწარე ფიქრი გამოიყვანოს, * ისმის აწეული ღაპარავი სტატკის სოკეტნიკის ღენერალოვისა, რომელიც სმა მალღა კითხვლობს ზემოსხეებულს წიგნს.

— და განა ეკ მართალია? ვისგან მიიღეთ წიგნი? ჭკითხვენ უმღანი.

— ეკზ... დირექტორისგან (სასამართლოს უფროსი) მარდის თქმით მსწორებს სიტყვას სტატკის სოკეტნიკი ღენერალოვი, & მსწრაფლად წიგნს ჟიბუძი იღებს.

— გრიყანკი იყო ბებერი! ამბობს ღენერალი გოლუბნიკოვი, რომელსაც დიდის გუღს-მოღვინებით. უნდოდა, რომ გაეგო, ზემოსხეებული შემთხვევა, რადგანაც თითონ მისი ბრწყინვალეობს, რომლის სახელიც არა სთქმებს, კელექციითი მოსამსახურე არ იყო.

— დ...დას... გრიყანკი... ფიქრში & თითქო უნებურად ამკორებს მსლად გაწესებული ყმწვილი ზრედხედატელი (თავი მწვერი სასამართლოსი) გურილვინი. მაშინ, როცა წიგნს კითხვლობდნენ & ეტყობოდა რომ თითქო შემინებული & ფერ წასული იყო.

— კნიაზი ჟურ იხეკ მამინ გავიცან, დალაღებდა ღენერალი გოლუბნიკოვი: — როცა სტოლანაზღინკად იყო ღეპარტამენტში & წარმოიღვინეთ, მე რა შემთხვევა მომივიდა ერთხელ...

— დ...დას, შემთხვევა!., უმორჩილეს გურილვინი, რომელსაც ამ ამბის გაგონებით თვალები ამქმვრა.

— იგან შავლან! გეტყობათ, თითქო შეუძლოთა ხართ, სიბრალულით ჭკითხავს იგან ფომინი გურილვინს.

— არა.. არა მოჭირსნა! მარდის თქმით უმასხებს გურილვინი: — აი, ფუ, კნიაზი რაში მჭკირება?

— ეის რა არის ღუჭუბანა? მოინმა უგანიდამ ჩურჩული ტიტუ. ღიანნი სოკეტნიკის კორუპანკიხა. რომელიც, თუშცა მდაბალი ჩინიხა იყო, მაგრამ ჩუწნს შატარა არისკორატიულს წრეშიკი ისე მიღებული, როგორც მართებული კაცი. მხოლოდ, ისკი ურიგო იყო იმისგან, რომ რალაც ღუბერნიის მეფისტოტელობანს თამამობდა.

— დას, ბატონო, აი, როგორი შემთხვევა მოგვივიდა მე & კნიაზს, ამბობდა ღენერალი გოლუბნიკოვი: — შეველ ერთხელ კნიაზის წინა თათსში, ვხედავ მარტო ერთს ღუჭურნი ჩინოვნიკს: იმისი შინადი ცნობა არა მქონდა. სწორე მოგახსენოთ, იმ დროს მე კიდევ

ვიფიქრე: ნეტა ეს რა ჩინოვნიკი უნდა იყოს მეთქი? თითქო დე-
ჟურნალი, ჯე შეგი ვერ ვიგნობ მეთქი? დიას, ბატონო, კარგი, მიკვი-
ვარ იმ ჩინოვნიკთან ასლად და ვუბნებთ: მასსსენეთ მათს ბრწყინვა-
ლებას, რომ ეს ჯე ეს არის მეთქი. — აჩავის ინახვინებნო, ა მ-
ბობს: — მათს ბრწყინვალებას არ შეუძლიანო. აჯო, გრადეთან შე
ყოველთჳს მასლობლობა მქონდა, და ამიტომ ის თქმას აჩავის ინა-
ხვინებნო ა ჩემთჳს არა იყონ... აი, მეც ეს თქმარი მომივიდა: —
მოდი ერთი, გაუსუძრებ უმაწვილს კაგს მეთქი, ჯე, იცით, დაწყნა-
რებით ჯე ასე ვუბნებთ იმას: — ვწყნებარ მეთქი, ძალიან ვსწყნებარ,
რომ აჩავის ინახვინებს მეთქი. ა დიას, ბატონო, მეუბნება. აჩავის
იღებსო. მსოლოდ, შეგიძლიანთ წარმოიდგინოთ, სწორეთ იმ დროს
იმინი ვაბინეთის კარები ეღებს ჯე იქიდაძი გნძოდის იმინი უფრები
შობამასურე, შავლე დოროფეინი... სომ იგნობთ შავლე დოროფეინს?

— ვიგნობთ! ვიგნობთ! მთელი შეტყრბურელი იგნობს შავლე დო-
როფეინს? ვწყნობთ ჩუქნი ერთობ განხვავებულის სინარულით,

— იმ შავლე დოროფეინის უგან თითონ კინახიც გამოიყურება.
ა, ამბობს. ეკ შენა, ვაბრიელ შეტროკინ! დღეს მე, ძმაო სინესტემ
სრულიებით დამტანჯა (ის ამას სინესტეს ემასოდა), ჯე იმინთჳს ვუბ-
რძანე, რომ ჩემთან ნურავის შემოუშვებთ მეთქი... შავრამ, შენიცი
შეიძლებაო!... მსოლოდ ახლას თქმუნ თითონ შეგიძლიანთ წარმოიდ-
გინოთ, რა რაკათაც ვაწკვირდა ამის შემდეგ ის ჩინოვნიკი!

— დიას, ხასიამოვნო ამბავა! შეუნიშნავს სტატსვის სოკეტნივი
ღენერალური, ჯე ტკბილად ამოიხარავს.

— მერაღა შემოსევაას, სიტყუვას ართმეკს ვარეზანოვი.

ძალიან კეთილი ბებრია! წარდათ ამბობს იმინი ადმატბეულეზა
იგან იგოშინი, რომ ამ თქმით ჯაყურეთს ვარეზანოვისა უკადრისი
შენიშნა.

— კეთილი, სწორედ კეთილია! ვაბედვით ამბობს ღენერალდი გო-
ლუბნიკოვი; — იმინთანა ხლობა ვქონდა ჩემი, რომ თქმარათჳს ვაგნი
ვერ მისწვდება! ბეგრეველ, ერთმანერთს შირდაშირ უწყქით სოლძე:
მე ქადაღლებს უკითხავდი, ის უურს მიგდებდა. ახას ერთი, ვაბრიელ
შე რაკინო, უნებ სეტყოდა, უბრძანე ძმაო, ჩიბუხი მოშიტანო! ა
მეც, რასაკვირველია, იმ წამსვე ვაბეჭეოდა: თითონ მე ვაწკვირებდი
ქადაღლსანე მე მოჴვიღებდი ჯე თითონ მევე მივართმევედი... რას.

ფიქრობთ, ბატონებო? იმ დროს მე ნამდვირ შიშსაც ვერა ვეგრძნობდი! სწორეთ იქ შეკონა, რომ ჩემს ამხანაგს, ოტდელუნიის ნახაღნიჭს ვუღაპარაკები შეთქი! ის ჩიბუხს რომ ეწვეოდა, მე ქადაღდეზის გათსვას მოკუეკებოდი სოღმე თითქო აქ არაფერიას!

— ხაძმუხარი ძალთან იქნება. ხაძმობლამ რომ იმისთანს გაცი დაჭკარვას! ამბობს ივან ფომინი.

— დღის... ხაძმობლამ! ამეორებს კურილეინი, თითქო ისევე ღდრინდილს ფიქრობიაო.

— შუბ იუგ მანრე ვიდევაც ღაპარაკობენ, რომ ეყვალა დიდნი გაცნი ამარტაკანნი და გაცნის მიუკარებლენი არიანო! ამბობს ივან ფომინი: სულაც არა!

— მაგას იხინია ღაპარაკობენ, თქუჩნო აღმატებულებავ. მართლად საფუძვლიანად შეუნიშნავს ღენერალი გოღუბნიკოვი: — რომეღოთაც ხაძმეღი დიდი გაცნები თვალთ არ უჩანავთ. აი მე და თქუჩნიკი, ხაღათითაც რომ ერთათა ვმხხდარგართო იმათთან, ჩიბუხიც გვიწვივა, ჩუჩნს გარგათ შეკვიძლიან დაუმატვიცლოთ, რომ უბრადლო გაცნა და დიდს გარში მსოღოდ ის განსხვავება, რომ დიდის გაცნის მიღება, როგორღაც ხუნსეღია..

— «ხინესტა!» • კბაღებს შუა ბუტბუტებს გორკუნოვი.

— ჩუჩნიკი ვინაზი, კხარჩლევა სტატსკის სოკუტნიკი ღენერალი იხი იხვი უფრო მარცხენა გელს ამუშავებს, სკამსედ დაჯდომასაც მარცხენა გელთ უჩვეულებს და კელსაც სულ მარცხენას მიწვიდის სოღმე.

— რა გკონიათ? ამბობს ღენერალი გოღუბნიკოვი; — ეგ სწორედ მართლდა, რომ დიდს გაცნებს ეოკუღთუხ მარცხენა გელი როგორღაც უფრო მოხრდიღი აქუხს!

— მე გკონია, რომ მაგში ერთი რამ აჩგარიში არის. — დაფიქრებით შენიშნავს ივან ფომინი.

— ესე იგი: ისე აჩგარიში არა, როგორღაც კონტროლსა. უნახუსებს გოღუბნიკოვი.

— რა ბრძანებაა, თქუჩნო აღმატებულებავ, კონკრეტული არ განღავთ და სასეღდობრ აჩგარიშია,

— არა.. უთუოთ აჩგარიში რათ უჩდა იეოს? შუკი, მაგის წინაღმიდეკად, ხარწმუნოდ ვიღი, რომ კონტროლით არის, ამბობს გოღუბნიკოვი, ივან ფომინი დასიყუბით გუღამოსული გოღუბნიკოვი.

— მეტი წინაღმდეგ იმისა, სკამიწკნით ვინც, რომ ანგარიშით
 ღ დასამტკიცებელი საბუთიცა მქუხს,

— ეგ მაღიან გარგი გასაგონი იქნება!

— მართლადაც, მე ისე მგონია, რომ ყოველს დიდს გაცნ მზეთით
 დანახოს, რომ იმისი მარჯვენა კელი წახელმწიფო საჭმეების აღება
 დაღუბანია გართული.

— მაშლა... მარტენა გელი რიღს მქნისინა?

— მარტენა გელიც როგორათაც მოცლილი, ვინც მივა იმას მიე-
 წოდება სოღმე...

— აბა... მე რაღა?

— მაშა სადამე; მერმეც ისეც ისე!

— მაგარა!

მწუხარებით შეგნიშნავთ სოღმე, რომ ჩუქნი ღენარლები შობს
 არ არიან, რომ ერთმანერთს ჰანგარიშში არ ჰხაუდებენ სოღმე. ცნო-
 ბა გუქუქს რომ იმათში ძველადგან ჰეუღად იყარული მტრობაა, რომ
 ძლის მიზეზი დიდს გაცნობთან მცნობობსეა ცილობაა. ამისათვის,
 თუმცა ჩუქნი დამეღებულები ვართ ღენურადი გოლები იყოების
 ზრდილობასეუდ, მაგრამ ამასთანავე ამასაც ვგრძნობთ, რომ ერთი
 მტორე წვეთი კიდევ რომ მიემტობს, ღენურადის გული სეკლით აიე-
 სება ღ ჰადარ გამობრუნდება. მართალია, ივან ფომიან როგორათაც
 დამშვიდებით, ისე მწუხარეს გოცნობითაც უყურებს, მაგრამ არათუ
 ივან ფომიანი ვი ამით გრძნობაში მოდის ღ წინამდღე იმისა, გელებს
 გააგარეარებს სოღმე, ღ თითქმის ყველა ტექს ქუსილი, სხსცილოდ
 მიახნა. ახ ისეთს მდგომარეობაში შევლენ სოღმე — სტარების სოვეტ-
 ნიე ღენურადიე მოვალე შეიქნება სოღმე, რომ მამინეე იმე სეკემში
 გყრიოს სოღმე.

— მე მგონია, თქვენს ადმატებულებაც, ეუბნება ღენურადს გო-
 ლუბნიეოვ: — რომ თვთ ვოსტობაშიაც შეიძლება იუან ანგარიში,
 სწორეთ ისე, როგორც ანგარიშშიაც შეიძლება იუან ვოსტობა...

— შესაძლებელი სეკმა! უნახუებს ღენურადი ციკად ღ ცსადად
 ამილესს, რომ ბებერი ტორლას არის, რომელსაც ღექნის გადასხ-
 ვაპებით ვერ მოატყუებო. ღანარაკი სელახად ინქლამება ღ ყველა-
 ნი ვგრძნობთ ცოტაოდენს ჩუქნს შერცხვენს, ღენურადის გოლგერი-
 ღობა ტყუავსავით მძიმე დაწვა ჩუქნს სასოვადობას, ღ მგონია.

ზღარ არის იმისთანა ცხარი ზნის შუქი, რომელსაცდა შეკდომას ამ ღრუბლის დაფანტვა. ჩუქნს ყველამ ვიციო, რომ გოლუბნიკოვი მეტად ამპარტავანი ბებერია და ჩუქნს არისტოკრატებში მარტო ისღაა, რომელზედაც შეკვიპილიან დამტკიცებით ვსთქვით, რომ ღიფს კარგობთან ცხვირისასოტივ გაუყოფელი აქვს ამისთანას შემოსევაში. ჩუქნს ყველას სუნსნივი მეტნაკლებ ვროშავთ ხოლმე, და თუ ხან და ხან ისე ვარწმუნებთ, რომ ამას და ამ გარემოების დროს ამას და ამ კნიაზმა გვიტისრა «შენ» და გვიწოდა «უსაყვარელხოლო»: მამის შემდეგა ეს იწმუნონ, ან არა, მაგრამ დენერალი გოლუბნიკოვი ამისთანაებში უსატილოდ უმანკოა და თუ მაგალითობ, იტყვიან რომ ერთხელ ჩემთან კნიაზი პეტრე ალექსიისი გატიტვლდაო, ყველას სჯერა, რომ მართლად ისე ყოფილაო. და ანკი ივან ფომინმა რატომ არ უნდა დაუთმო! ჩუქნსცა ვეირობთ, ვსწუხარ შემოსევისასო.

— ერთის მხრით ფომინს უნდა ცოტა რამ დაეთმო, და მეორეს მხრით, დენერალსაც რა უმადია, რომ საწყენად არ მიუღო, ყველას კარგადაც მოხდებოდა, ყველას მშველობიანად, და კარგადაც გაივლიდაო. აი, ასე! მაგრამ ემშაგას დახილივა ეს, ეს, ეს! და მანამ მარტო ამ სჯავში ვართ, ხოლმე, სტატსკის სოვეტნივი დენერალოვივი ნამდვილს ზომიერებაში იმათის შერეებისა. წინა პირველად დენერალს გოლუბნიკოვს, როგორც მეტად კარგს, დაუწყებს ხოლმე ლაქუვს.

— სომ არა მივიღითარაგრაფიისაგან შესახებ იმის (გლეხებისა) ხაქმისა, თქვენსო აღმატებულებაზე ვითხავეს.

— მივიღე, ბატონო, უმასუსებს, მაგრამ ისევე გაკვარებულნი ვაა.

— თქვენს ბრწყინვალეობს ყოველთვის სწორე ცნობა აქვს ხოლმე, უფრო მეტის ლაქუვით ეუბნება დენერალოვი.

— თითონ მეტი ცნობა არა მაქვსრა, მაგრამ, ოღონდაც... მათი ბრწყინვალეობის ხილობა... ერთის სიტყვით, მანც შემძლიან ზოგიერთს ხაქმეებში დახმარება...

— როგორ არა, ბატონო, როგორ არა, თქვენსო აღმატებულებაზე! თქვენს და გრავი თითქმის ცოტა ოდნევი მასლობლები ბრძანდებით?

— თითქმის ცოტაოდნევიც არა. მიუგებს დენერალოვი, და თან და თან რბილდება:

— იმიტომ რომ ჩემი ანნა თეოდოროვნა სწორედ შულის შუას ბიძაშვილად სვდება პრასკოვია ივანოვნის, პრასკოვია ივანოვნაც, თქვენს

მოგესხენებათ...

— დას, გინატყვი უნდა რომ მწუალობელი იყოს გრანფი მართლად მხოლოდ ზრანკოვია ივანოვნას გზა უნდა მოძებნოს! ერთის მხრით ვამბობთ ჩუქნი. —

— ჯ წარმოიდგინეთ რომ ეს ნათესაობა შე უცუბე გავიკუ! ერთსულ მიველ რა ზრანკოვია ივანოვნასთან იმის შინაური საქმეების გამო, უცუბე ფიქრში მოვიდა იმასაც მკითხოს: ახა, ამბობს, ცოლიანი ხარ, თუ არა? მოკასხენე ცოლიანი მეთქი, თქუქნი ბრწყინვალეაბუ, გრანკოვის ქალი მუკს მეთქი. — ახ, სთქუა, ხომ შენი ცოლი შკლისძულის ბიძაძულად მომხვდება! მოგვეკვით ანგარიშს ჯ გამეჩქეს — გამომინდა ვიდუც! ჯ თუ რომ თავში არ მოჭხვლვოდა ჩემი გითხვა, მაშინ ეს საქმე სრულიად დაფარული იქმნებოდა....

ეს ამბავი თუმცა ბევრჯერ გავიკონია ვიდუც, მჯერამ ვაღდეულები რომ ესლაც სრულის მოწიწებით მოვიხმინოთ. ერთის სიტყვით ისე არა ვკასიამოვნებსრა ხოლმე ჩუქნი მოცლილ დროსა, როგორც ამ ქუქნიის დიდ კაცებთან ნათესაობისა ჯ თვისატომობისა გამომსრკა; ერთის მიხედვით, თუმცაკი ეს საქმე ძალიან ცოდაოდ მეგვესება ჩუქნი, ამიტომ რომ სეკუთრად ჩუქნი ნათესავები არიან კეჩეკუტორები ჯ ვკხუდიტორები, მჯერამ აზნაურების თვისება იმისთანას, რომ სულ ძაღლს ფარდებში მიიწეკენ ჯ ძაღლს ფარდებში უგდებენ გლეკებს მჯალითად, როგორ არ უნდა იყოს სხიამოვნო ვასაკონი ამისთანას ამბავი, რომ გრანფი ალექსანდრე ნიკოლაინი ამლეკს თავის ქალს კნიასს. ლეონ სემენინის მჯლსა? განა კარგი შესატეობი არ არის, რომ ემაწვილს კნიისას მიუცა მზითეუში რამდენიმე ათასი კაცის სული, ჯ ემაწვილს კნიასსაც თითონა ჭყავს იმდენიკუ? შე არ ვიცი სხუა განა როგორ არის ჯ ჩუქნს ქალაქში ჯ ჩუქნს საზოგადოებაშიკი ჩუქნი ნაცნობი დიდ კაცების ოჯახების სხადი ბედნიერება ჭეშმარიტად ჩუქნთხსაც თუთოყულად ვასანარის ხოლმე.

— დას, ბატონო, გეროდდიკა დიდი რამ არის! ამბობს ამისობში გოლუბიკოლოვი: — ჯ შეუძლებელია რომ სამწუხარი არ იყოს რომ ჩუქნს შობაქლს ქუქნიანში ამისი სწავლა კურ ისეკ უქმობაძიას...

ამისთანაების მოგონებაში ივან ფომინი, რომელიც აქამდინ უძრავად იყო, შედის ცდაში, რომ სრულებით დაჭოვანტოს ლენერადი

გოლუბნიკოვის უსიამოვნობა.

— ჭკრტის ამბებიც მიიღეთ. თქვენსა აღმატებულებაც, ჭკრტისაგან იქან ფოქიანი.

— ძალიან კეთილ სასიამოვნოა ბატონო.

— სასყდობო რა ხაჯანსეფ?

— თუთ კეთილ საიქედანი ბატონო მოკლედ გეტყვით: საიქედანაც უნდა იყოს. დიხრადი ამ დროს ამხარტავს და შემოგვკვდავს. ჩვენსც ცოტად ჭ მხარულად ვჭკრტებით; ზოგნი ვამბობთ «მადლობა, დიქრტისა» ჭ შინს ვუჭარს ვიწერთ. შინს ვარს იმისთვის არ ვიწერთ, რომ იმ საქმეში ჩვენსი სახარადო ჭ შესარტყენი რამ იყოს ჭ მხოლოდ იმისთვის, რომ მიუდროება ჭ წიხი გვიყვარს, ჩვენ თავად მხენელ-მიქსენი არ ვართ ჭ თუ წიხით რომელიმე კეთილ შემინებული ქონება ვკაბადია იხიც, სულ ამხარადის ბილეთებია (ბანკის ბილეთი) რომლებს გამოგვლას, კლას ვამურებს სუთს შროცენტისს ბილეთებსეფ. მამსადაძე. ჩვენსი მოქმედებებისა ჭ მიხიდეულებისა მიხეცი არა თუ ახარება ჭ ცივი თავის მოყვარება ჭ საეუთრად, იხე ვიტყვი, მამულის ერთეულება. ეს უჭარსახელი გრძნობა სხუა ჭ სხუა კვარსეფ, სხუა ჭ სხუას მოქმედებებს მოიყვანს. ზოგს ჭერში ახტუნებს, ზოგს ხვამებს ამარევიებს... ჩვენს ვი ვაწვევს, რომ მშიდად ვიდგეთ. მეთანხმნით, რომ ესეც თავის გვარად მოქმედებაა! ჩვენსი მშობელი მამული, როგორათაც იყო აქამდინ ჭ ესლაც არის ძველადგან (ბუნებითად) იმ სახითვე იხე გვიყვარსო რომ თქმითაც არ შეკვიდრის წარმოვიდგინოთ, რომ საჭირო იყოს იმისა შეცვლა. ოდინდაც, სხუასეფ საკლებ არც ჩვენს გვესმის, რომ სახარასან არც უიძინობა იქმნება. რომ, ზოგიერთთ საჭი არ გაუსწოროთ... ესე იგი: იქ სკანაკობის შრისტავს მიქმატლს თანა შემწე. ანუ თითქმის საზოგადო სახარებლობად, მთელი ხატარა დეპარტამენტიც შესდგეს— თქმს არ უნდა! მაგრამ ესენი ყველა იხე უნდა იყოს, რომ ძველი დიდება ვი არ მოიძალოს, რომ ადრინდელი გარმონია არ მოკლდეს, რომ ყოველი ხული აქედეს უიქაღსა, რომ ბაღბაიც— ჭ იხიც/სარობდეს! ამისთანა ხსიის ჭარნი, ჩემის თქმით, თუთ საიქედო ჭ დათქმებულია ჭეშმარიტს ნივითთ ცნობასეფ. რომ ეს ჩემი ჭარნი უიქროთვალსახენი იქმნას, მე შევალ შემსგავსებაში. განა გონივრული იქმნე-

ზოდა ჩემს მხრით, მაგალითად, მე რომ გამოქცნადებინა რომ ღუ-
ნურაღს გოღუნიგოკს ნეტავ რომელი ცხვირი ჰქონდეს მეთქი? დაის,
უგუნურად, შირველად ამიტომ რომ ამ ცხვირს ესლავე იმის ხახუ-
მეოფეს ეომხავით. — სრდალად ძალდა აფხსლეკილს თრთოლადში მო-
უგეს უველა ბურების გული ჰ მქორედ ამიტომ, რომ რომელი ც-
ვირების სამხომლო რამაა, ჰ არა რუხეთი (თუთ ჰქს წოდება სავძ-
ოდ ამას ამტკიცებს) მქორე კითხვა კიდევ ეს: განა რომ უგუნურე-
ბა ექნებოდა, მე რომ მქსურვა, რომ ნეტავი საქმლის ბაკში იის
სუნი იდგეს ჰ არა ნესენის მეთქი? დაის, უგუნურებაა, რადგანაც იის
სუნი შეძენის ხსტურთო თათსებს ჰ არა საქმლის ბინებს. ამ გუ-
რი უგუნური სურვილის მაგალითების მოყვანა თუძრა მრავალი შე-
ძლება, მაგრამ ეს თრინ, მუანია, დიდათ სავძოა, რომ უველანი
ერთობ ცალკედვე დარწმუნდენ, რომ სოკს შემთხვევაშიმწი სხალი
შემოდების სურვილი ჰ რაღაც ცვლილებათ მოცონება სრულებით
იმას ემსგებება, რომ ვინმემ დაიყინოს, ნუკავი ჩუქნს ქუქნასს
რომელი ცხვირი გამოებასო.

— მამ შეიძლება ეს საქმე არხივადი შევიტანოთ! ამბობს ივან თუ-
ძიანი, ხიამოხით სელებს ფშენეტო.

— როგორც ხხანს.

— დაის ბატონო: ეგ როგორც აწოდება...

— უოველთჳს მოსალოდნელი იყო.

— შირველში კარგა წავიდა... ასე...

— დაის, ცეკიტად, ცეკიტად წავიდა.

— ზოდეტიკაა, სხუგა არა არიბრას!

— თლონდაც ზოდეტიკაა! დაის ნამდვილიც არიბო. მქუქილდება
გოღუნიგოკი: — ჩუქნ ძლიერი, იმისგან ვართ უთვალხო, რომ არა-
ოდეს სხენოს სხალს შემოდებას არ მივიკარებოდით ხოლმე, ჰ ეს-
სოკრებადით ღვთის მქწენით, ისე როგორც გვიანდრძებს მამაშაში.

— მართლად, დიდა შეტრემ, თქუქნო აღმატებულებაჳ... სრდი-
ლად მქუნიმხავს ღენურალევი.

— აბა რა... თუნდ დიდი შეტრეტ! წვერების გადაშარხინება მ-
ტი ხომ არა!

— ხავძო ვართ დაწესა ბატონო! მქეღურის ხმით გამოდისის
შორს კუთხიდამ ბატალიონის კამანდინო, რომელიც, მაგრამ ღუნუბუ-

ღი იყო, მანამ იმის აზრით ღანძრავი შესასვლელს ხამოქალაქის ნაწილი-
ს იყო.

—აი, ჰეცრე მისიილოკისხ, არ მეუძლიან უიმიხოდ გახმდოს,
რომ თავის მხედრობის ნაწილხ არ წამოკსარხლოს! ამბობხ ივან
ფომინი; ჭ ლეკრხით თვალხ უმკრება.

—ხამოქალაქის ნაწილხ არა ვსარხლობ ბატონო, ჭ ხემხ ხაქმეხ
არ დავაგდებ! როგორღაც განხხვაკებულის ხიმარკვით ღაქალაქებს
კოჩინდირი: თითქო მთელი ვარის წინ მადღობა მიიღო ამ თქმი-
ხათხაო.

—ახა რა... თუნდ ხამუდამო ვარინ! არა ჭკრთება გოლუხნიკოვი:
ეგ მარტო მეუდროკებისათხ—ღ მეტი არაიერი! მანინ ჭ მანინ
არინ იმისთანა, ხნუ მავალითად, რომ ივანე მათედ იწოდებოდეს,
ან მათე ხიღორად (როგორღეს ღეს)ამ ვკარი მამინ არა მომხდარა.

—ეხლაც მავრეა ხოლმე? ცნობის მოყვარეობის გამო ჭკითხავხ
კორეხანოვი.

—არის ხოლმე, ბატონო, გულგრილად უხანუხებს გოლუხნიკოვი,
უეჭველია ჩუწნი ჩუწნის ისტორიაზედ ხვანა ჭ თვალწინ წარმოდ-
გენათ შუედიანთ რომ ძალიან შორხ წავკვიტყუეს ხოლმე, მავრამ
ხაქვარელი ხახლის ჰატრონი ქალი რომ შმოვა ხოლმე ჩუწნთან,
რახკვირგულია, ის გახწუვეტს ხოლმე ჩუწნხ ისტორიულხ გამომიე-
ბახ. ანა იეღლოროჩინახ დიდი ხანია რაც ხაქვარღინობინა ჭ მომხი-
არულობის ხმა აქუხ. ეახანში თავის მხობელების ხახლშივე იქაურის
ეველა ქალესზედ მეტად, იცოდა ეოფა ხამურთად ჭ დროხ გახატარე-
ბელად თუმიცა იმ ქალში, ხხვა ჭ ხხვა ხახწავლებელთ, შემწეობინავა-
მოქმისინი ეოფაქვეკა ერთობ ძალიან რკვით არის აწერღი. შემრე
გაურივა რა თავის ხაზოგადობაში ღენერადი გოლუხნიკოვი, ანა
იეღლოროჩინამ, მოელე ერთად იმისთან მთელი რუხეთი, ისე დიდ
კატურად არა, როგორათად ხახარკებლად, თავი შაქვარა შერმხ (ქა-
ლაქი); რინახანში (ქალაქი) ღსენის გრძლობა დაუგლო ჭ ღაიმონავა
ხიმბირსკში (ქალაქი) ეოველი ხელისგული; ეხლა უხირველები ჩუწნი
ქალაქში ჭ ამისთანა ხერხით განაკებს რომელად ახადად ამტკიცებს,
რომ ქალხ შუეძლიან თუნდ ხახანინობ ხახამართლოღამაც არ გამო-
ვიდეს, მანინ კიდეკ დარჩეს ხაქვარლად; თუმიცაქი ჩუწნხ კანების ხა-
ზოგადობაში ცოტახ ხახ გამორხდება ხოლმე, მავრამ არც ერთხ

ჩუქნიკანს მანც უძიხოდ დაგუგდებს სოღმე, რომ ერთი ალერსია არ გვითავაზობ, ჭ იმით ცხადად იმტვირებს, რომ ჭკვიანი ჭალისათუხ, ერთხ მინუტს სძმოდნი წამი, არა აქუხ; რ იმოდენი აქუხ, რამდენიც თითონ მოუნდება. მიაშპეს(არ ვიცი სხადმდინ არის დასავკერი) რომ თითქმის თავის ზალატის სეკრეტურსაც არ დააგდებს სოღმე ცოლმუჯლის მშვიდობის ამბავი არა ჭკითხოს სოღმე სწორედ იმ დროს, როცა რომ ექ ღირსი კაცი, დიდს დარბაზობას რომ მოარჩება სოღმე იმისი აღმატებულების ოთახში, ცარიელის კვლებით ჭ გაწითლებული, გამოიარბეს სოღმე; ზალაზუდ ჭ გამოდის წინა ოთახში.

— თქუქნი უთუოდ, დრმა სჯემეებშია სართ გართულნი, უფაღნო გვეუბნება ქალი ფრანციფულად. ჭ ყველას ალერსიანის თვალთ შემოგეგდავს სოღმე.

— არა, მონძებუვადნ! ტუბილად ეუბნება ღენუჩადი; რომელიც ჩუქნი ქალების საზოგადოებაში განთქმულია კარგს მთარშივედ.

— მანც ჭ მანცა ძალიან ცუდი ჭასრი აქუსთ საწყაღს ქალებზედ, თათქო სხუჯ სჯემე არა ჭქონდესრა რომ მონძებუვად... ამბობს ღენურლის ცოლი, ჭ წინარა ამოიხარებს.

ღ ამის შემდეგ თათოკუუს ჩუქნიკანს ხანამოენო კითხვას, გვამღეკსრა ფრანციფულად: თქუქნი მეუღლე სომ ყოველთუხ კარგათ არის? ანუ თქუქნის კოლიჩკას, კბილები სომ არ ამოსვლიათ? იგან ფომინა წავა სოღმე ჭ გაიტაცებს თან თავის საკუთარს კორეპანოვს, რომელსაც, ემაწვიღს ჭ უცოლო კაცს, ოღონდაც. მეტი სხამოგნე შუეძლიან იმის ასუღისა, მანამ ჩუქნი.

ამის შემდეგ იმ შიგნითი ოთახებიდამ იგზავნება ჩუქნითან საფრსოკოს ჭურჭლით ჩაი, კარგი გაფუქულის თეთრის შურებით ჭ ამასთანავე ღენურალი დიდის ალერსით, მენამწავს:

- აი ესეი ქალის სჯემეა... იქ ხსლის ზატრონს... ჩაი დასხსხ...
- ხომაც რუხეთის ხალხი მართლად კეთილია! ამბობს იგან ფომინი, რომელიც, როგორც ოავის ქუქნიკანის ძველი ჩვეულების მოყვარე, ის თავის დროს ღენურალსაქმში რომ ჭმხსუერებდა, მრთული არსივი რიგზედ მთიყვანა; მოუთმენელობით იტანუვას რომ ღამზარკი გარდაიტანოს უწინდელს ხატანსკედ.
- მშვიდი ხალხია! უმტვირებს ღენურალი გოღუბნიკოვი.
- მთმთენიცა, ბატონო! სძას იღებს კამხსდირი.

— დიხ; ამისთანა საღისი ღირსია რომ იმაზედ იზრუნოს! ამის-
ბს ღენერალი ჭ თვალეში უცვბ რაღაც რამ სვევერგელი, ცოცხად-
ნიუ ხეჯდით, გადაფენალი, ნეტარება, მოხდის თითქმის იმ მინუტ-
კუ სინაზრულით მისთან ვარ, ვიზრუნოკო, მაგრამ ჩემს ნებაზედ არ
არის დამოკიდებული.

— წელს ყველა ხასრდო ახატოვა, ბატონო! სიტყვაში ერევა კო-
მანდირო.

— ყველა? ჰკითხავს გოფუბიკოვი, ბოლომდინ დამარცხებული
ამისთანას დიდ ხელღუნებით.

— გადაწვევით ხელ ბატონო!

— მაინც ჭ მაინც როგორი საქეზური ხასიათია!

— ხასატრელი იქნებოდა; იცით, კარგათ დაკისწავლათ. ურჩევს
იგან ფოპინი...

— ეხე იგი, რის ფიქრით?

— მამ იქ... საჭიროებანი... წადილნი...

✓ ჰქმ... მე მაინც არა მკონია, რომ მაგას შექმდოს მოხალოდნელი
რამ ხარჯებლობა.

— რატომ არა თქვენსო აღმატებულებავ?

— იმიტომ, თქვენსო აღმატებულებავ, რომ აქ ხასელდობრ ის
არ არის, რაც ჩვენს განათლებულს კავებს გვაქვს ჩვეულება; წარმო-
ვიდგინოთ, რაც არის საჭიროება ჭ ხურვიანი.

— დამკთანსმენით, მაინც, რომ საჭიროებანი ჭ ხურვიანი არათუ
თავის თავად წარმოადგებიან ჭ წარმოადგებიან სოე მე მარტო მო-
თხოვნილები დამ თქვენსო აღმატებულებავ! მაგალითად, ახა თავი და-
მანებეთ, მაშინ მე ოღონდაც, არც საჭიროებანი შექმნიებიან ჭ ხურ-
ვიანი ჭ ახა ვინმე მიბრძანოს: საუკარელო, უნდა აქონიო საჭი-
როებანი ჭ ივრძნო ხურვიანი... მერწმუნეთ, აღმატებულებავ, რომ
ერთიდა ჭ მეორეც უთუოთ ტამომინდებიანი!

— ებ ყველა დიხს შეიძლება, მაგრამ ნება მომეცით ერთი გასა-
ბეჯადი კითხვისა: განა უკეთესი იქმნება?

— თუ თქვენსი აღმატებულებანიებებს კითხვის მაგ მხრივ შინუვას.

— განა მაგალითებს არა ვსედავთ, რომ ხურვიანი მხოლოდ სი-
ცოცხლეს უმწარბენ კაცს?

— ოღონდაც, მაგზედ უარის ყოფა არ შეიძლება, ბატონო...

— განა თითონ ფუხის გადადგმასად არა ვსუდავთ, რომ ისინი არიან ბედნიერნი, ვისაც ცოტა სურვილი აქვსთ და სწორიგზისად კეთილ გონიერების წილად არ გაძოდინა?

— ეგ უხათუა ბატონო...

— მაშასადამე, თქვენსო აღმატებულებავ, ამ საქმეს უნდა შევხედოთ ერთის მხრით არა და სხუთს და სხუთს მხრით...

— ივან ფომინი უთქმელად ეთანხმება და ღაწურავი მიხედვით სწუდება. გულწრფელად აღვიარებ, ამით კმაყოფილნი არა ვართ ხოლმე. დიდი ხანია რაც შევტყუართ დადგომულს სტოლებს ზაღაში და გულისთაღმა ჩემმა მეგობარმა ნიკიტა ფეოფანოვიმ ჰატივისტა (წოდებით მუბატონი), ნახევარ საათის წინა, გვერდში გელი წაჭკრა კიდევ და სიადრულად მათხრა: «რას ღაწურავოებენ ჩუქნი ღენარლები. რა ხანია დრო მოვიდა, საქმეს შეუდგეთ და ცოტა დავლიოთო. მისინ იმისთვის უნდაურთა იმისი ღაწურავის ჩაქვამა. თუმცა მოვიდამე. მაგრამ შინაგანად... არ იქმნება არ შევიხანო! ვერ შევიძულ არ მოქმედობებისა ივან ფომინის ძალე დასთანხმებოდა ღენარებს და ეს უკვლად შიშველი იქით გადავლით. მაგრამ ამ უმართავ ჩუქნი იმედის აღსრულებას უთუოდ ღვთისგან დაწესებული არ იყო, იმიტომ რომ ღენარელი რაშქამს ზირს გასლებდა. რომ სთქვას: «დრო ხომ არ არის, უფადნო საქმეს დაგადგეთო? როგორც ძრიალით გარები ედება და ოთახში შემოვლის, დაღაღუღი და დაღონებულნი ღენარელი რიღონოვი (ხამდვილად არ არისიკი ღენარელი, მხოლოდ სუძრობით ასე ვუძახით).

— გაიგონეთ, თქვენსო აღმატებულებავ? ეუბნება სხლის მატრონსა: — მალე მოვი ბუხარში აფერხილავ!

— ზაზულდისიმა შეჭამა! ერთ სმივ ვიძისით ჩუქნი.

— რას მიბრძნებთ! ერთხელ გოლებიკოვის სმა: — უარარათ?

— უარარათ ბატონო, თითქმის არსადაც არ შეურიცხავთ, ბატონო.

— როგორც იტყვიან, ცოდვა მოუნანებელი მოკვდა! შენიშნავ ივან ფომინი ჭკმისრეტებით.

ქვეითი ვარს ვიძისადრე ნადირევი ღრიალებს, გოლებიკოვი დიდს ხანს გონებას ვერ მოდის გაკვირებისაგამო და დრო დრო იძახის: «რას ბრძანებთ, რას ბრძანებთ!»

არც ის იქმნება ვსთქვამთ, რომ უგუნური კაცი იყო! ამბობს ღენერალოვი.

— მაგდენი არაფერი: უმასუხებს რილანოვი.

— სულ სანთელთან წაფრინავდა!

— შირველი შესაქვრი ის არის, რომ ჩუქნის ქონის სანთელი მსე ეტონა ...

— ერთიც გნახოთ. ფრთებიც დაიწვა!

— ას. უფაღნო, უფაღნო! რა გზვიგო, რაც არ ვიცი! როცა მსე არა სჩანს, მეტი ილაჯი არ არის, რომ ქონის სანთელსაც მსეღ მიიღებს! ამბობს გოლუბნიკოვი, ჯ ბედის წერის მუნთლობის გამო, ნანამეტანს სიბრალულში შედის.

— იცით სულ, რაღაც... ვის ეძებდა...

— თითქმის ჩუქნის სამწერლან — მუშაობაშიც...

— ხაინაზია!

— უკვლავ სკოლასხანაკებს ფეხები გაუბს!

— ჯერა გამკალითად ანგარიში იყო წაბუღდიდინის წხუბი? ანობს დოდუშვილი: — ერთის სიტყვით არ მესმის! აი მე თითონ, როგორც ვსედავთ, რამდენჯერ უთხარ: *დამაფურთხე მეთქი ნიკოლაი ივანის!* მაგრე სუ, რამქნი საქმას! * მიფურთხებით გი, ამბობს, მე მივაფურთხებო, მაგრამ, თქუქნო აღმატებულეზავ, მეშრე ფეხით გახრეხაც მოუნდაო!

— და ამა ესღა გახრინოს!

— ფსიკე ესღა ქუჩის ფილაქანი ჰეტერში (ჰეტერბურლი) მანამ რიგისს ალაგს იბოჯნი...

— მაგზ, როგორც ჩვენებურად ვიტყვით: შერმ! (ფრანტიტულს ენაზედ არის ეძებე) შერმისნავ ვომანდირი.

— რომ შეფურთხებინა ვი, უკვლავ ვარგათ მოხდებოდა!

— თლისდაც, თქუქნო აღმატებულეზავ, სჯობდა რომ მიფურთხებინა ვარგი იყო, მაგრამ მეორეს მხრით ვნომ სოჯკერ გული სტკივა! უმასუხებს სტატკვის ხოვეტნიკი ღენერალოვი.

— და, აი, აი, რანოკათაც სტკივა! უგრცულებს ივან ფომინი.

— მანც ვადეკ მიფურთხოს! დაყინებით ამბობს გოლუბნიკოვი: — შეში რაღეთ, უფაღნო, ეგ რაღა ემაწვილობას! მამ, მაგალითად, წარმომიდგინეთ, მე: აი, მაგალიტარ მე ქუჩაში ჯ გზასეღ წინ მხვებებს

რუდი ნატავი... განა ჯავრობა უნდა დაეწყო რომ გზასკად წინ დამსკვდა? არა, შევაფურთხებ და შეფურთხების შემდეგ საფურთხილით გზას აუჭვავ.

— არა, თქუწნო აღმატებულებავ. მაგასკად მე ვარ გეთანხმებით, უნასუსებს ივან თომინი: — დიხს, თუ ვითქვათ, რომ ზვინია, უხუდ-დგმულა, და მანდაძვე არც თავის ნებით დაურღიდა, ჯავრობა იმასკად ხსანდილო იქმნება, მაგრამ — სვედა ვი უნდა გადაეარახს ბატონო.

— და სვედი თუ ავხებულა?

— ეჰ, თქუწნო აღმატებულებავ! ეს როგორ იქმნება, რომ ღუბერნიის დედა ქალაქში უწმინდურებისთვის ადგილი აღარ იყოს! ღმერთმა გეშინოს!

— მე ვიდეკ მინც იმასკად ვარ, რომ უნდა მიაფურთხოს და სხვა არაფერი!

— არა, თქუწნს ეს შემატეობინო, რასკად ჩამუშტს ერთმანეთი? ჭკითხავს დენერალავი.

— და მართალი ვაა ის საქმი?

— დენერალა, ხიდრუკი ხომ არა ხაქვი?

— შემობრალეთ, ბატონო, ესვია, ვლუბიადამ მოვდივარ; ზახუდდი-ღინი თითონვე ეველას ასე უმბობს!

— მგონია, გახარებული, ძალღსავითა ჰხვლებს მამანსსკ?

— არც უიძინოა, ბატონო.

— ხანს რომ მამ ძალიან დაუბესლებია!

— მეტოდება ვიდეკ ემასკალი კაცი, მე ამას წინათაც ურბი იმას; მიაფურთხეთ მეთქი, ნიკოლაი ვახილი! მაგრამ რა ვაიგონა!

ამ შემთხვევის გახსნაღებლად მეტი არ იქმნება, რომ რამდენიმე სიტუკა დაუმატო შალიმოვისა და ზახუდდიღინსკად.

შალიმოვი ეველას გეპულდა, ეს კაცი თანასწორ ჩვენისა ამაღლებული ბუნებით, ხულ უნაურს და ნაწილ ხანაკელს ხსათათებს გვანჩუწნებდა. მდინალი ხარისხის კაცებთან დამეგობარებული, თავის თავის იმედით იყო და თითქმის ამაყიც თანასწორთა და უფროს კაცებთან. ოუნების მძუწნიერებასკად გულგრილი და ზვინი მეტომამესკად ვი სამსახურისად მგაღრი. დენერალი ღლღუბნიკოვის ქალების სიყვარული ხსანდილოდ ახატებდა და ჭქონდა, თუმცა ვი ეველას კეთილგამშინიკველს კაცს უნდა ახსომდეს, რომ იმიხი ხნის კაცი (ესე იგი მო-

სუეს) & მასთანვე ვისაც დიდი ღონისძიება აქვს, უიმისოდ არ შეუძლიან რომ დადგეს. საბუღდიდის უოფაქცევს აძვარად აძვებდა მეტად უარესა & უველსუდ) იმისი მართლად უკვარო ცხვირს, ხაძკვად მსხენებდა ხოლმე. ერთობ უველს ხაქმეს უუუიდა სედავას & ჭკვანდა იმ ვაცს, რომელსაც ვერ ახალი ანა აუშენებია. & ძველის ხაძირველის გამოთხარაი უნდა. ამისთანა ხურვილი მით უფრო დახაღუშვია, რომ უვანახეულს უაში ბეგრველ მოხდა იმისთანა ძაკალითუბი. მასხადაძე იმისთანა ვაცის გამოკვება ხაწყინაძეი ანა & ხასამოქნოდ უნდა გვექნადა. & ვიფირობ რომ რიღონოვისაგან მოტანადს აძვება ჩუწნ სწორედ იმისთანა გმნოას მოგვევა: ლენე, წაღმა ღოღუხისიკუბა თუძცა გამოთქუა იმ დროს ცოტა რამ ხინაწული, მაგრამ, ისე უნდა ვიფიროთ, რომ იმს ის მოუვიდა მარტო ქრისტიანულის კაცთ მოუვარობისგამო.

რაც შეეკება საბუღდიდისს, ისეი რაღაც ფსიხოლოგიური (სულსუდ ხაწკვად) გამოცხანა, რომელიც აქამდინ ისე არის დაჩენილი, რომ ვერ გამოგვიცხანა, ეტუობა, რომ ბუნების სიკეთიერებასედავ ჩუწნთან ერთის ჭაზრისა & ივარუბსაც უუერებს, კარვის სმით & მამოქლავა ღირსებოთაც არავის ხაძოუვარადება: & უფრო კადეკ იმაში იმისთანა რაღაც მოიბოვება, რომელიც ძალბ გკატანს რომ იმისთანა წრთული მასღობლობა არ ვიქნისიოთ. ის «რაღაც» არის უცნაური ადმინისტრატული უეფ, რომელიც თითქო იმის უნებურად ბუნებას იმის ვაკში დაუძვედრებიაო. სოგვერ ისე ეტუობა თითქო ვაცის მიაღერება უნდაო: მაგრამ უნებ, თითქო რაღაცასაც დაძოა შმანდაო & აღერხის ძაკიერად. იმისთანა კაცნი, სოგვიდა თავის ცხვირის ხარკში რომ დაინახავს, მამინათვე ჭკვიერობს ხოლმე; რა ვარგი რამ იქნებოდა, რომ შეიძებოდა, რომ ეს ფინთი ცხვირი ან მოიჭრანო! მაგრამ თუ რომ თავის ხაკუთარს ცხვირსუდ ასე ფიქრობს, მამსხადაძე სხვის ცხვირებსუდ უფრო ცოტა მსრუნველობა უნდა ჭქნდეს! ცხადია რომ სხვის ცხვირებს სრულეობით არ შეუძლიანთ რომ ის შეაწუხონ. ბევრნი ისე ჭკვიერობენ, რომ საბუღდიდის ხასხსლე წარმოხდება ხოლმე ხაწილ ღოთობისა & ხაწრო. ვნობისა გამო, ხაწილათ შეწუების გამო, რაღაც, სწორე უნდა ვხუქათ, საბუღდიდის თავის ხიცოცხლეში ბევრი ცუდა — ცუდა გამოუვლია. მაგრამ იმით ჩუწნ რა ვკვლხინია, იმიტომ რომ

ზაბუღდილისი ყეფა მარტო შალიძკასა და იმის ამსანაგესნიდ სომ არ არის სოღმე, და არის სოღმე გაურჩეულად ჩუქნი ყველანედ, თუძცა ჩუქნის მსრით, გარდა შარტივისტემისა მამაშაშათ დატღებულის მენებებებისა და ძველად თან დამეარბულის წებურების აღსრულებისა შალატებში, ბუნების წინააღმდეგისა სუ სავინსავს, არასა ვიქით სოღმე. ამისათვისდა ამ ანგარიშით, ზაბუღდილისი ყოფაქცევის შედარება სხვას არასფერთან არ შემიძლიან, გარდა ჯავრიანობისა უბრალო ცხერის ძაღლისა, რომელიც თავის კუდს იმისათვის უღრენს, რომ იმ ათვისავე უწმინდურების გამო. იმაში გაჩენილან ხსენა და ხსენა მკებნარნი.

დრო არის ესდა, რომ გავათათ საუბარი შალიძკისა და ზაბუღდილისზედ, რომელთ შოგანება ჩუქნის არსების ხასამოგნო ყამებს ამწარებს. დიდი ხსნიც არის რაც გველიან ჩუქნი სტუმართ-მოყვარე მწკნე სტოლები და ლენერადი გოღუბნიკოვი ტებოლის ღიმილით წარმოსდგება წინაშე ჩუქნისა და თითო ქალადს გვითავაზებს სოღმე. შემდეგს ორს ხასთს ყოველი მსრიდამ იმისი მარტო მსიარული ძანილი და ტაბეღით შემიძლიან ესთქნა, რომ ფულის წაგებაც, რომელიც ჩვეულებრივ კაცს მოაწყენს და დააღნებს სოღმე, არ დაგვიტარტამს სოღმე საერთო ხამოგნებას. განსაკუთრებით ურჩევა ჩუქნიში ჯარის გამანდერი, რომელსაც უნდა რომ ქალადის თამაშობით ხსამოგნონს თავის თავს, ხამაგეროდ იმისა, რომ რამდენიმე ხასით მიუღს იმ ხაღამოს გაჩუქებული იტანჯა.

— ბერევი ტრეფანდოვი! იმასის ის, ტრეფი რომ გამოდის, ჩუქნი ყველანი ვიციანთ, თუძცა ის ტრეფანდოსი ყოველს ყამს გამოსცხადება სოღმე ჩუქნი წინ. როცავე ქალადს ჩაუყავით სოღმე და ეს თითქმის ყოველს ხაღამოს იქნება სოღმე.

— ჭიკია! ამბობს გამანდერი, ფიქს რომ გამოდის.

— აი, განუძდი, ლაწირაკო! ამბობს ლენერადი დოღუბნიკოვი და სიცილითა კვება: — მაგრე შენთან მიუღს თამაშობას ვადარეკა.

ამ ხსით დასარჩენს ხაღამოსაც ხამოგნით, ვატარებთ, თუთ ვასმამდინ. ვინც რამ უნდას სთქმებს და მოსამსასურე კაცისათვის ქალადი ძალიან დიდათ საჭიროა; დიდიდამ მოკიდებული ხაღამომდინ რომ ერთრევი ხასამართლოებსა და შალატებში, უნებურად დაიქანცები და მოგინდება რომ დაისვენო და ქალადზედ უკეთესი რომელი დასვენება მოსამსასურე კაცისათვის; ღვისის სმა უადრისია; წიგნის კითხვა მოსწონდება; და ესდა სულ მანც რაღაც გარყენილი მწერლობაც

შემოიღეს; ჭ სულ იღამარავთ კაცმა— ჭ არც ის იქნება ჭ მალე ვერც სკანს რასმე იწოვნი; ქალესს ვარძიო — ამისათვის, სწოვანობაში სალკათი ადგილი უნდა; უმაწვილების ეურებით ისინამოვნოს — სახინამონოს ცოტასა ქსედავ, უფროსი ერთი ჩხუბია... ერთის სიტყუვითა ვსთქუა, ვეკლან თითქო უდაბნოაო. ქაღალდიკი — წმიდა საქმეა; ქაღალდის თამამობაში დროც მალე გადის, გულისაღ თავისუფლებას აძლევ, ჭ არც წამოწომაზე რასმეს. სოკვერ ენაც გეჭაკება: გინდა მომატებული რამ სთქუა, ჭ იმ დროს ერთიც ვნახოთ მეზობელს მოსდის თამამობა უცნობოთათი ჭ უნებურად გაჩემდება, არა, ქაღალდი ხაზოვანდობისათვის სწორედ ბუნდირებაა, ამის მარტო მე არ ვიტყვი.

მაგრამ აი ვანშიმიც. თუმიცა მვირეასი საჭმელები არ მოაქუთ, მაგრამ ყუათანი ჭ შემტოვი. ერთს რუქა არაუხ დაეუკოთ რა, მხარეულის გუფით ვსხდებით სოღმე სტოლსკედ ჭ ასალის ძლიერე ბით ვახლებთ შინაფერანსის გამო თავდანებებულს ღამარავს. გვაგონდება კარგი ძველი დრო, გვაგონდება უმაწვილობა ჭ მიძეოლი მასთან სიტყუქე. გვაგონდება კეთილი ჩუწნი უფროსნი, ძველნი ჩუწნის ჭახუკობისა ჭ კეთილის მოქმედნი ჩუწნის სიბერეში ჭ ამ ხანადიანო ამბავთ შოგონებისგამო, მსწრაფლად მიბიან ხათი ჭ მინუტები.

ასე ვატარებთ სოღმე ჩუწნ დროებს სამხასურს რომ მოვრჩებით ჭ სვინადისის მიხედვით შემოიღიან ვსთქუა რომ ამის შემდეგ მთელი ღამეები ისე გადის რომ არც ერთ ჩუწნს შესწუხარს სიზმრებში აღარ ვნახავთ სოღმე. მართლადაც, ჩემი ხიცოცხლის დავთარს რომ გადავშლი. (დავთარს მრავალთათვის ისე შეტად საწყენსა) მე იმაში გჭმეობ სოღმე მსოფლოდ შემდეგს:

ამა ჭ ამ რიცხვსა, წამოვდეკ შირი დავიბანე, ვილოცე, შალატაში ვიყავ, სადაც ის ჩემნი უფლებანი ჭ ღირსებანი ვიქონიე, რომელნიც მე მაქუხ მოცემულნი ვანით ჭ ჩემი სამომლო ქუწუნის ძველის ჩუულებით, სადილი გჭამე. შემდეგ იმისა მოვისკენე, სადამოც ვაკატარე მოყვანთათვის უნო ღამარავსა ჭ მხიერულებაში.

ამა ჭ ამ რიცხვსა, წამოვდეკ, შირი დავიბანე, ვილოცე, ვიყავ შალატაში ჭ სულ ასე, ესე იგი ერთი ჭ იგივე სწორეთ იმდენჯერ, რამდენჯერაც, მოწყალებითა ძღვთისათა, დაწესებული მაქუხ მე სიცოცხლის უამში ამა სოფლისათა.

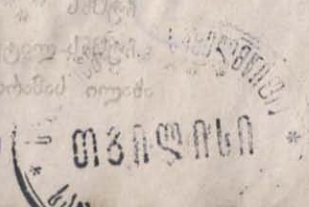

რედაქციისაგან.

უმორჩილესად ეთხოვთ „ცისკარის“ მკითხველებს, ვისაც ამ ჟურნალის, და ან „გუთნის-დედის“ დაბარება სურდეს, დროთი აცნობონ რედაქციას. — გაზეთი გუთნის-დედა თუმცა უკანასკნელი ნომრები, ზოგი არ გამოასულა, მაგრამ იმედი გვაქვს, მალე შეეშობთ, ვისაც აკლია. ყოველის ღონისძიებით ვცდილობთ, ამ იანვრიდგან როგორც ჟურნალი, ისე მამულის მართვის გაზეთი. გამოდიოდეს თავ-თავის დროზედ, კარგის ასოებით და ახლანდელის დროს მიმართულებით.

სია 1867 წლის „ცისკარზედ“ კელის მომწერთა:

- ქ. ტფილისში.
- 26 თ. ზაალ ბარათოვი.
- ტფილისის კლუბი.
- ქნ. მანანა ერისთავისა.
- სტეფანე არარატსკი.
- 30 დიმიტრი ყიფიანი.
- ივანე ამირალოვი.
- ქრისტოფორე მამაცოვი.
- ლალაღანში.
- გრენად. პოლ. ბიბლიოტეკა.
- ბელიკლოუჩში.
- გიორგი ფითოევი.
- ზუგდილში.
- თ. კოსტანტინე დადიანი.
- თ. რაფიელ ერისთავი.

გორში.

თ. ნეოლოზნ ვეზიროვი.

კოსტანტინე შამაცოვი.

სტავროპოლში.

მიხეილ ხუდადოვი.

ოზბიში.

49 დავით მიქელაძე.

კოსტანტინოვსკი.

ელისაბედ სერაფიმოვიჩისა.

ოდესსაში.

დავით ერისთავი.

თელავში.

თ. კიზო ერისთავი.

თ. სოსიკო ერისთავი.

თ. იოსებ ჯორჯაძე.

თ. დავით ჭავჭავაძე.

ჭუთაისში.

ლენერ. გუბერ. კანცელიარია.

თ. მიხეილ თუმანოვი.

ენ. პელაგია წერეთელისა.

იანერის ნომერში იქნებიან დაბეჭდილნი შემდგომნი სტატიები:

იულიუს ცეზარი. (ნათ. დრამა) მ. ყიფიანისა.

ფიქრები საპარადო მისაველთან.

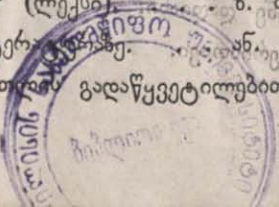
(ლექსი, ნეკრასოვიტოვან).

სამის თავს გარდასაელები. ან. ფურცელაძისა.

ჩუპნს * * (ლექსი). ზ. მოენიძისა.

ჩუპნს ლიტერატურა. ან. ფურცელაძისა.

ახალი სამართლის გადაწყვეტილებითგან.

21/45

სხუა და სხუა ამბავი.

1, — რედაქციისაგან. — 2, სია 1857 წ. ცისკარზედ კელის მომწერთა.

1 8 6 6 წლის

„ცისკრის“ დაბარება შეიძლება ამ სახით:

ტფლისში, ადგილობრივ გაუგზავნელად 6 მან. დამატებით, 7 მან.

სხუა ქვეყნებში გავზავნით, დაუმატებლივ 7 მან. დამატებით 8 მან.

რედაქცია იმყოფება კუყიას, საკუთარს კერესელიძის სახლებში. ქ. ტფილისს.

ვისაც ჟურნალი დიაკლდეს და თავის დროზედ არ მიერთოს, უმოზრჩილესად ითხოვს რედაქცია, მამინვე აცნობოს ამ ადერსით:

„ცისკრის“ რედაქციაში ტფილისს.

Дозволено цензуром 1866 г. 15 Декабря.

